

Overvågning af

ENGELSHOLM SØ 2002

Næringssalte * Belastning * Biologi

Udgiver: Vejle Amt, Forvaltningen for Teknik og Miljø,
Damhaven 12, 7100 Vejle. Tlf. 75 83 53 33.

Udgivelsesår: 2003.

Titel: Overvågning af Engelsholm Sø, 2002.

Undertitel: Næringssalte, belastning, biologi.

Forfatter: Simon Marsbøll.

Emneord: Fosfor, kvælstof, belastning, fytoplankton,
zooplankton, fisk, søer, vandmiljøplan.

© Copyright: Vejle Amt, 2003. Gengivelse kun tilladt med tydelig
kildeangivelse.

Sideantal: 84

Tryk: Post og Print, Vejle Amt.

Vedrørende kortmateriale:

Grundmaterialet tilhører Kort- og Matrikelstyrelsen.

Supplerende information er udarbejdet og påført af Vejle Amt. Kortene er udelukkende til tjenstligt brug for offentlige myndigheder og må ikke gøres til genstand for forhandling eller distribuering til anden side uden særlig tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen.

Udgivet af Vejle Amt med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen.

© Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen (1992/KD 86.1041).

ISBN: 87-7750-790-8

Indholdsfortegnelse	Side
1. Indledning	5
2. Sø- og oplandsbeskrivelse	7
2.1 Søbeskrivelse	7
2.2 Oplandsbeskrivelse	9
3. Klimatiske forhold	13
3.1 Temperatur og solindstråling	13
3.2 Nedbør og fordampning	14
4. Vand- og næringsstofftilførsel	17
4.1 Vandtilførsel	17
4.2 Kilder til næringsstofftilførslen	18
4.3 Udvikling i næringsstofftilførslen	22
4.4 Muligheder for at nedbringe næringsstoff- tilførslen	23
5. Vand- og stofbalance	25
5.1 Vandbalance.....	25
5.2 Stofbalance.....	25
6. Udviklingen i miljøtilstanden	29
6.0 Generelt.....	29
6.1 Kvælstof.....	31
6.2 Fosfor	31
6.3 Øvrige vandkemiske og -fysiske parametre.....	33
6.4 Sigtedybde, klorofyl og pH	35
6.5 Plante- og dyreplankton	36
6.6 Fisk.....	44
6.7 Undervandsplanter	47
7. Sediment	49
8. Måltilstand og fremtidig udvikling	51
8.1 Søtilstand og målsætning	51
8.2 Sammenfatning og konklusion	52
9. Referenceliste	57
10. Bilag	59

1. Indledning

Overvågning af de tre søer Engelsholm Sø, Fårup Sø og Søgård Sø indgår som en del af Vejle Amts bidrag til det nationale program for overvågning af vandmiljøet 1998-2003 (NOVA 2003). Formålet med overvågningen af søer er gennem systematisk indsamling af data at vurdere udviklingen i næringsstofftilførsel og miljøtilstand. Derudover at følge udviklingen med henblik på at øge vores viden om søers respons på ændringer i påvirkninger fra omgivelserne.

Denne rapport beskæftiger sig med resultater i Engelsholm Sø i perioden 1989-2002. Rapporten omhandler fysiske, kemiske og biologiske undersøgelser i søen med hovedvægten lagt på at belyse ændringer i miljøtilstanden i 2002. Rapporteringen er tilrettelagt efter retningslinjerne i Paradigma 2003 for normalrapportering (Miljøstyrelsen 2003).

Muligheden for opfyldelse af målsætningen for Engelsholm Sø i Regionplan 2001 for Vejle Amt er belyst.

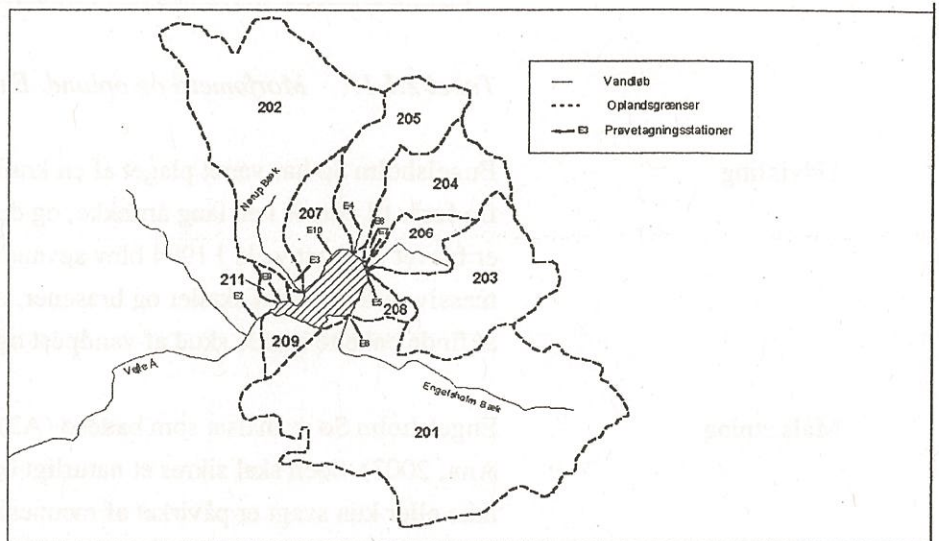
Samtlige data er indberettet til Danmarks Miljøundersøgelser, hvor de vil indgå i den nationale rapportering af miljøtilstanden i danske søer.

2. Sø- og oplandsbeskrivelse

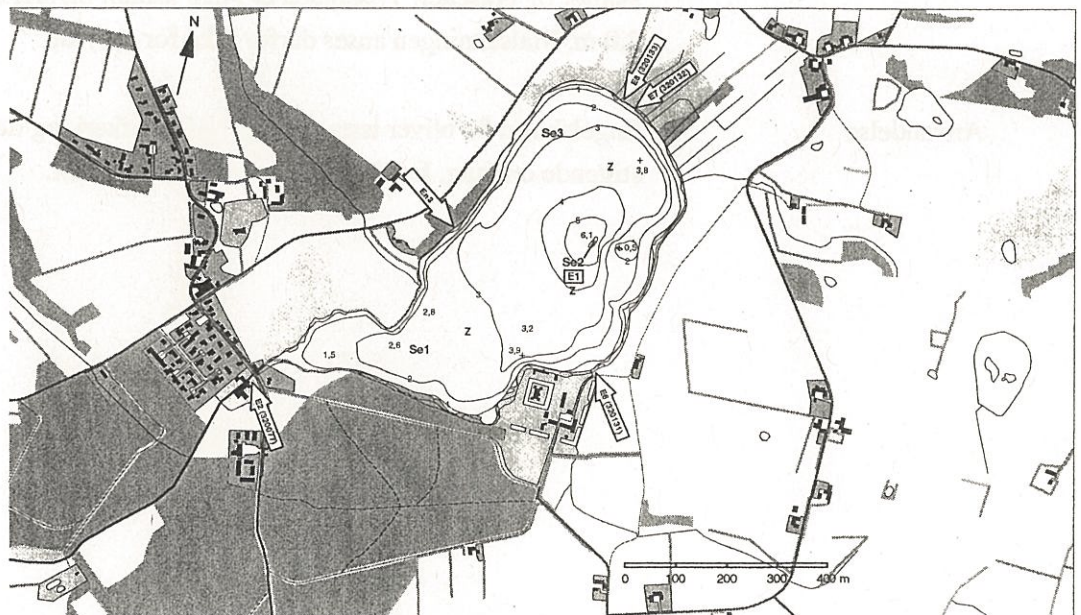
2.1 Søbeskrivelse

Fysiske forhold

Engelsholm Sø er en lavvandet sø, beliggende ca. 20 km fra Vejle i Egtved kommune. Det topografiske opland til søen er vist i figur 2.1.1, og på søkortet i figur 2.1.2 er angivet dybdekurver og lokaliteter for prøvetagning i og omkring søen.

Figur 2.1.1: Topografisk opland, deloplande og vandløb til Engelsholm Sø.

Figur 2.1.2: Kort over Engelsholm Sø med angivelse af prøvetagningsstationer. Sø (E1), vandløb (E6-8), dyreplankton (Z), sediment (Se) og kildevæld (En3).

Oplandet til Engelsholm Sø er lille i forhold til søens størrelse. Overfladeafstrømningen til søen er derfor beskeden, men der strømmer en del grundvand til. Fysiske data for søen er angivet i tabel 2.1.1.

Areal	438.750 m ²
Volumen	1,143.013 m ³
Gennemsnitsdybde	2,6 m
Største dybde	6,1 m
Omkreds	3.070 m
Areal af opland	15,16 km ²

Tabel 2.1.1: Morfometri og opland, Engelsholm Sø.

Udvikling

Engelsholm Sø har været plaget af en kraftig opblomstring af blågrønalger fra forår til efterår i en lang årrække, og den tidligere bestand af bundplanter er blevet skygget væk. I 1994 blev søvandet betydeligt klarere efter en massiv opfiskning af skaller og brasener, og efter 1994 har det været muligt at finde enkelte spæde skud af vandpest og kruset vandaks på søbunden.

Målsætning

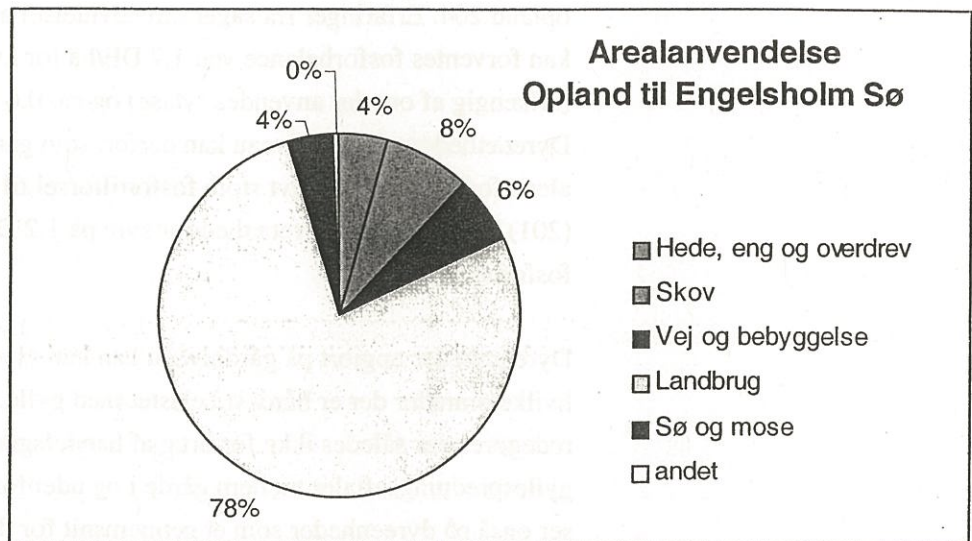
Engelsholm Sø er målsat som badesø (A2) i Regionplan 2001-2013 (Vejle Amt, 2003). Søen skal sikres et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv, der ikke eller kun svagt er påvirket af menneskelige aktiviteter. Der er fastsat et krav til den gennemsnitlige sigtdybde i sommerperioden på 2,0 m og aldrig under 1,5 m. Kravet til sigtdybden er skærpet i amtets nye regionplan. Det tidligere krav på 1,5 m har været opfyldt siden 1994 efter opfiskningen af skaller og brasener. Tilstanden er i dag ustabil og sigtdybden dårligere end 2,0 m. Målsætningen anses derfor ikke for opfyldt.

Anvendelse

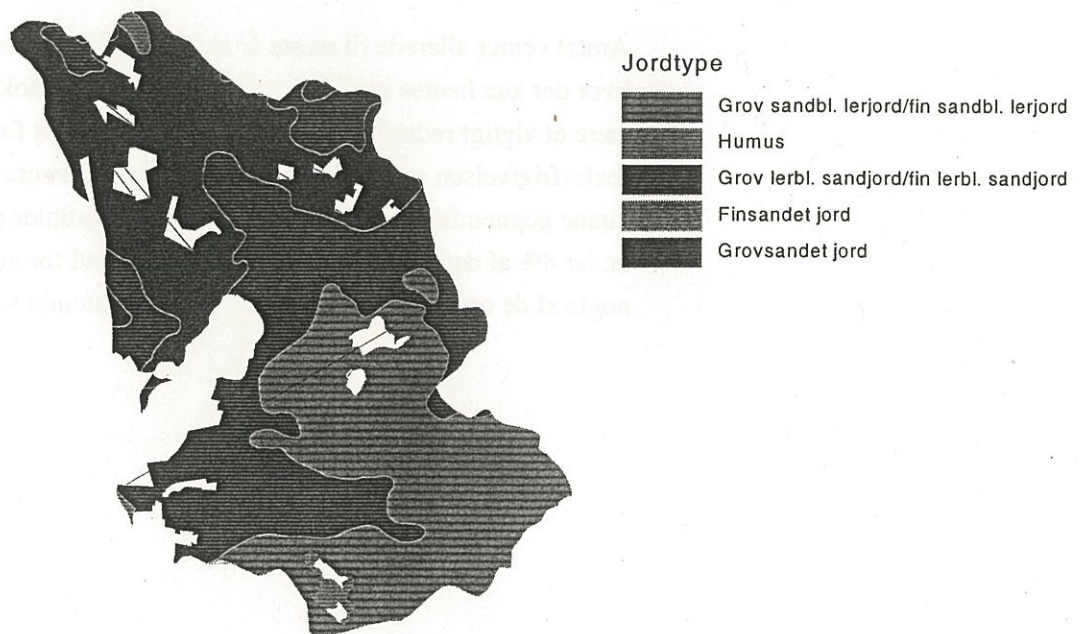
Engelsholm Sø bliver især anvendt til lystfiskeri, og der finder badning sted i stigende omfang, fordi vandet er blevet mere klart.

2.2 Oplandsbeskrivelse

Beskrivelse af jordtype og arealanvendelsen i oplandet til Engelsholm Sø er angivet i bilag 2.2.1, og gengivet på oversigtsform i figurene 2.2.1 - 2.2.3. Jordbundstypen varierer fra sandblandet ler over lerblandet sand til grovsand med ca. 1/3 af hver. Knap 80% af oplandet er opdyrket.

Figur 2.2.1: Arealanvendelsen i oplandet til Engelsholm Sø. Forskellige arealkategorier fra AIS-data er puljet i figuren. Den oprindelige opdeling fremgår af bilag 2.2.1.b.

Figur 2.2.2: Jordtypefordelingen i oplandet til Engelsholm Sø.

Dyretætheden (DE) er opgjort for hvert delopland og fremgår af tabel 2.2.1 og figur 2.2.3. Gennemsnittet for hele oplandet er 0,76 DE/ha dyrket areal, men der er stor forskel på antallet af DE for kvæg og svin mellem de enkelte deloplande. Det største dyretryk findes i oplandene 201 og 204 med hhv. 1,2 og 0,9 DE/ha.

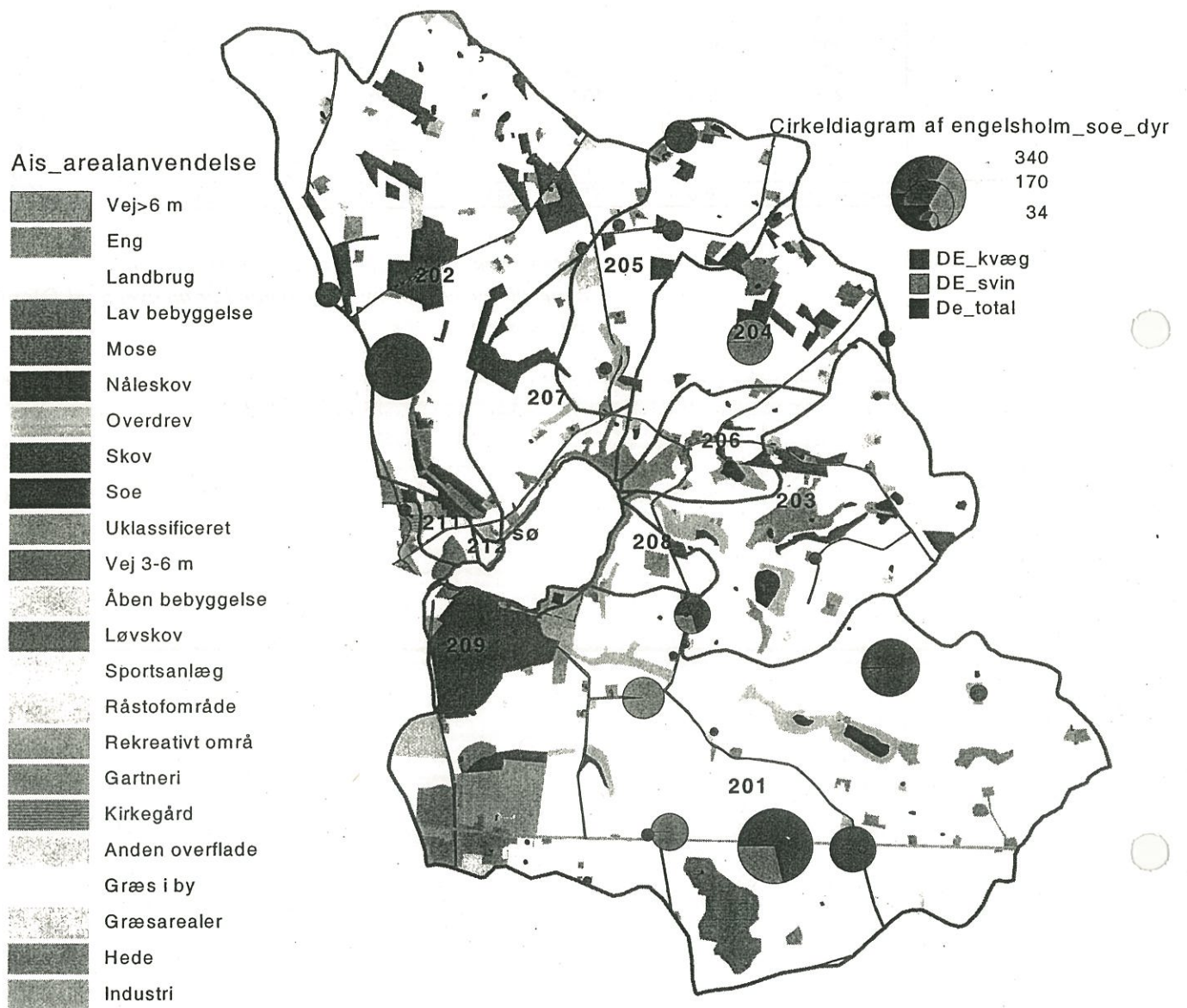
Kvæg udgør godt 70% af alle DE i oplandet til Engelsholm Sø. Svin udgør den sidste fjerdedel og findes fortrinsvis på gårde syd for søen og en bedrift i opland 204. Erfaringer fra sager om udvidelser af husdyrhold viser, at der kan forventes fosforbalance ved 1,7 DE/ha for kvæg, 1-1,4 DE/ha for svin (afhængig af om der anvendes fytase) og ca. 0,6 DE/ha for andre husdyrhold. Dyretætheden på gårdniveau kan derfor, som gennemsnit betragtet, ikke alene forklare den relativt store fosfortilførsel til søen. Det største opland (201) ligger med en dyretæthed for svin på 1,2 DE/ha dog tæt på grænsen for fosforbalance.

Dyretætheder opgjort på gårdniveau kan kun give et forsigtigt skøn over, hvilke områder der er hårdest belastet med gylle. Ved denne analyse redegøres der således ikke for brug af handelsgødning og eventuelle gyllespredningsaftaler mellem gårde i og udenfor oplandet til søen. Analysen ser også på dyreenheder som et gennemsnit for deloplandene og tager derfor ikke højde for, at nogle markblokke kan være mere intensivt gødsket end andre. Det kan være specielt problematisk i fosforfølsomme områder som ved f.eks. lavbundsjord og skrånende arealer. Analysen er derfor et mangelfuldt redskab til brug for udpegning af områder, som er potentielle fosforkilder og hvor eventuelle indsatsplaner med fordel kunne gennemføres.

Amtet venter allerede til næste år at kunne udføre mere detaljerede analyser, hvor der kan hentes information om DE for markblokke i oplandet. Det vil være et vigtigt redskab i fremtidens arbejde med at finde de områder, hvor fosforfrigivelsen ventes at være størst og hvor eventuelle indsatsplaner kunne gennemføres. Der er kun indgået MVJ-aftaler på 67 ha. svarende til under 8% af det dyrkede areal. Der er mulighed for at få flere MVJ aftaler på nogle af de områder, der må betragtes som potentielle fosforkilder.

Opland nr.	Oplandsareal ha	Dyrket areal ha	Kvæg DE	Svin DE	Andre DE	Total DE	Tot-DE/Dyrket areal DE/ha
201	593,6	469,8	411,3	170,1	1,9	583,3	1,24
202	336,6	267	174,6	0,0	0,0	174,6	0,65
203	176,6	138,2	8,6	0,7	4,5	13,8	0,10
204	106,7	86,8	12,5	66,4	0,0	78,9	0,91
205	108,5	87,1	30,4	0,0	1,2	31,6	0,36
206	49,0	34,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
207	70,0	53,9	0,7	0,0	0,0	0,7	0,01
208	22,1	16,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
209	28,2	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
211	22,5	10,2	6,9	0,0	0,0	6,9	0,68
212	2,2	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Total	1516,0	1167,1	644,9	237,2	7,6	889,7	0,76

Tabel 2.2.1: Dyre-enheder (DE) opgjort for hvert delopland til Engelsholm Sø. For hvert delopland er angivet total DE pr. dyrket areal.

Figur 2.2.3: Deloplande til Engelsholm Sø med angivelse af arealanvendelse og dyrebestande. Deloplande er nummeret 201 – 212, men opland 210 eksisterer ikke.

3. Klimatiske forhold

Variationer i klimatiske forhold kan direkte eller indirekte influere på søernes miljøtilstand. Temperatur, solindstråling, nedbør, fordampning og vind er de væsentligste klimatiske faktorer af betydning for søer og deres oplande. I dette afsnit beskrives kort de klimatiske forhold.

	Temperatur grader C	Indstråling timer	Nedbør mm	Fordampning mm
2002	9,1	1416	963	536
1989(94)-2001	8	1670	799	540

Tabel 3.1: Lokale klimatiske forhold i 2002 sammenlignet med perioden 1989-2001 for nedbør og fordampning og perioden 1994-2001 for temperatur og indstråling. Fordampningsdata fra årene 1999-2001 stammer fra st. Båstrup, 2002 fra Bygholm, mens der de øvrige år er anvendt værdier fra st. Bredsten.

3.1 Temperatur og solindstråling

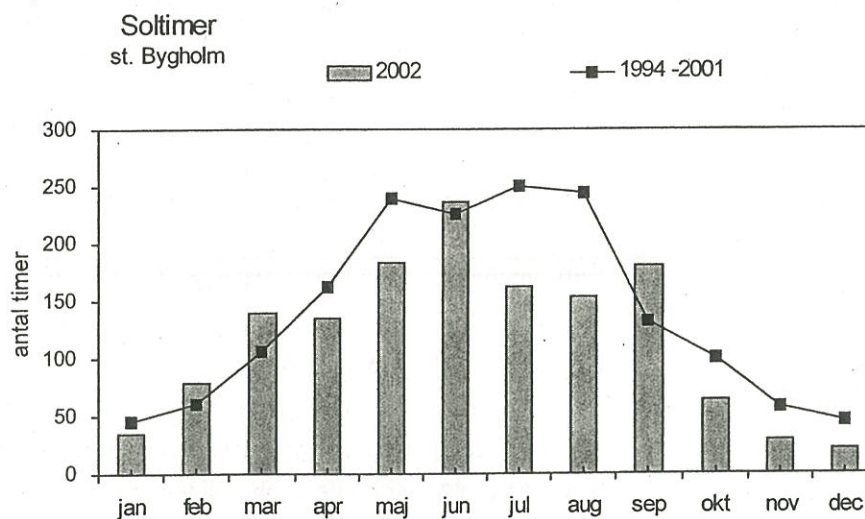
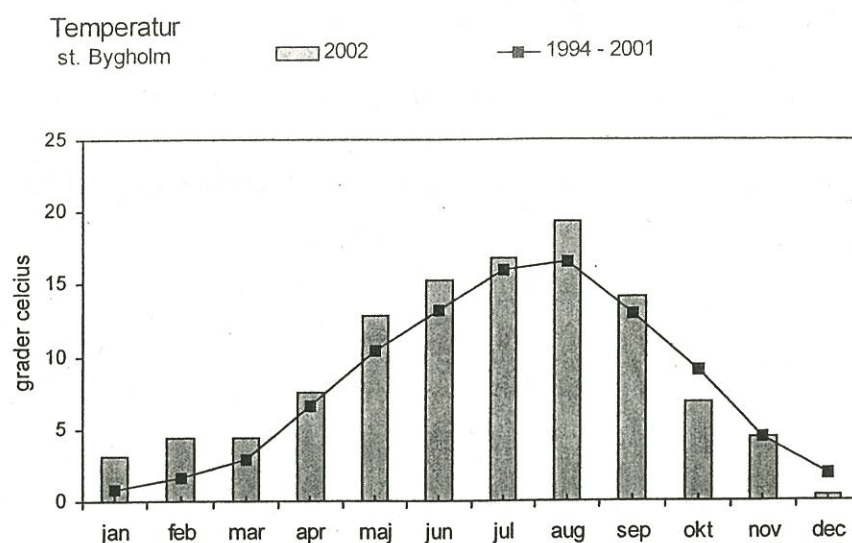
Lufttemperaturen og solindstrålingen har betydning for opvarmning af søvandet. Solindstrålingen har desuden betydning for plantevæksten. Indstråling angives i soltimer.

Lufttemperatur

Årsmiddeltemperaturen var 9,1°C i 2002 mod 8°C for perioden 1994-2001. Bortset fra oktober og december lå temperaturen over eller omkring middel for månederne i de foregående år (figur 3.1.1).

Indstråling

I 2002 skinnede solen i 1416 timer, hvilket var bemærkelsesværdigt mindre end perioden 1994-2000, når der samtidig blev observeret højere temperaturer. Andre steder i landet var indstrålingen meget større (2028 timer i København), og der var da også lokalt højere solindstråling end normalt i marts og september, mens resten af året lå på normalen eller under (særlig maj, juli og august). I august skinnede solen 90 timer mindre end gennemsnittet for den forudgående periode.

Figur 3.1.1: Indstråling og lufttemperatur i 2002 (st. Bygholm) sammenlignet med perioden 1994-2001 (st. Brakker for indstråling og st. Båstrup for lufttemperatur).

3.2 Nedbør og fordampning

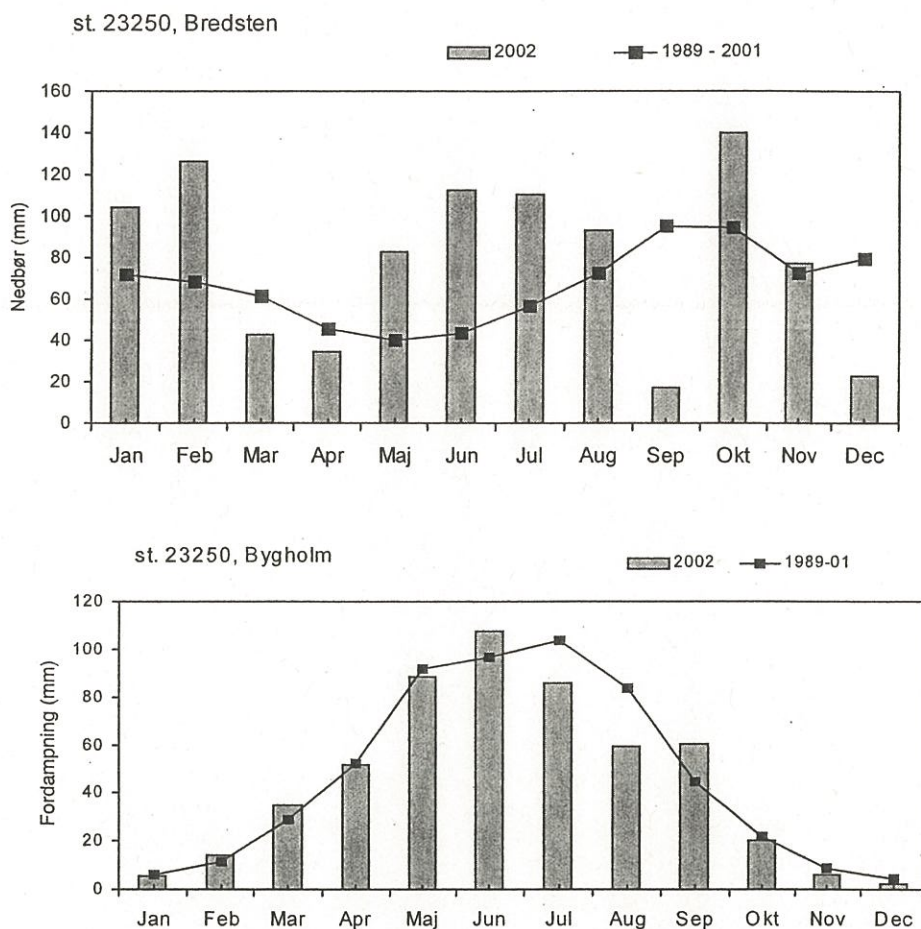
Nedbør

Årsnedbøren på målestation Bredsten var 963 mm i 2002, hvilket var meget over gennemsnittet for 1989-2001, hvor der faldt 799 mm. Årsgennemsnittet dækker over en meget stor variation. Der faldt ekstremt meget nedbør i februar, juni og til dels oktober. Især februar var ekstrem med 126 mm, hvilket var tre gange over 30-års normalen (1961-90), og endda 17 mm mere end landsgennemsnittet, der aldrig er målt højere siden målingerne startede i 1874. I sommermånederne var nedbørsmængden også større end den foregående periode, om end i mindre omfang. September var til gengæld ekstrem tør, og de lokalt målte 17,5 mm var faktisk lavere end det hidtil

lavest registrerede landsgennemsnit siden 1874. Også december var meget tør med mindre end en trediedel af den normale nedbør.

Fordampning

Fordampningsdata fra 2002 er vanskelige at sammenligne med den tidligere periode, idet der fra 1989 til 1999 er benyttet data fra st. Bredsten, fra 1999–2002 fra St. Båstrup og endelig i 2002 fra St. Bygholm. Med dette forbehold var fordampningen i 2002 med 536 mm på niveau med perioden 1989–2001 (figur 3.2.1). Juli og august lå noget under gennemsnittet fra 1989–2001.

Figur 3.2.1: Nedbør og fordampning i 2002 og gennemsnit af perioden 1989-2001. Fordampningsdata fra St. Bredsten (1989-1998), St. Båstrup (1999-2001) og fra St. Bygholm i 2002.

Samlet vurdering af 2002 År 2002 blev lokalt et usædvanligt varmt, nedbørsrigt og solfattigt år. Februar var en rekordmåned, idet nedbøren blev på hele 126 mm, men derudover var der flere påfaldende vejrbegebenheder igennem året. Frem til om med september var alle måneder således væsentligt varmere end normalt med specielt en meget varm, men våd sommer, mens de sidste 3 måneder blev ret kolde.

4. Vand- og næringsstofftilførsel

4.1 Vandtilførsel

Målte tilløb

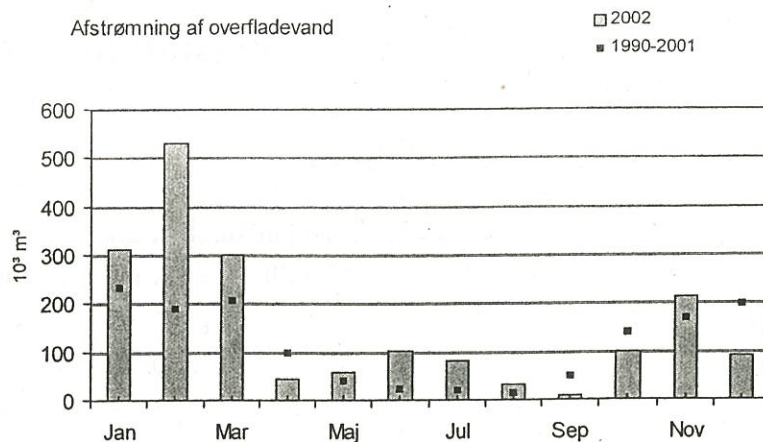
Der er målt vandføring i tre tilløb til Engelsholm Sø. E6 (320131) afvander som det betydeligste af tilløbene ca. 1/3 af oplandet til søen, mens E8 (320133) kun afvander et mindre delopland. Tilløbet E7 (320132) er grundvandsfødt og derfor noteret under grundvand i tabel 4.1.1.

Vandtilførsel 2002 (mill. m ³ /år)	sommer	År
Tilløb E6 (320131)	0,115	0,784
Tilløb E8 (320133)	0,015	0,044
Umålt opland	0,152	1,038
Overfladeafstrømning	0,282	1,866
Nedbør	0,183	0,425
Grundvand, umålt	1,579	3,644
Tilløb E7 (320132)	0,225	0,536
Total vandtilførsel	2,268	6,472

Tabel 4.1.1: Års- og sommervandtilførsel til Engelsholm Sø, 2002. Sommergennemsnit er for perioden 1/5-30/9.

Afstrømning

Kombinationen af fyldte grundvandsmagasiner og meget nedbør resulterede i en stor afstrømning af overfladevand i årets første kvartal, hvor februar skilte sig markant ud med en afstrømning, der var tre gange større end tidligere set. Efter en enkelt nedbørshændelse i februar fandtes meget store sandaflejringer ved mange af amtets søer, dog ikke Engelsholm Sø. Også sommermånederne maj – august havde en relativ høj afstrømning i forhold til tidligere. Resten af året var afstrømningen lavere end normalt med november som eneste undtagelse (figur 4.1.1). Sommerens samlede vandtilførsel blev med 2,27 mill. m³ den største siden 1989 p.g.a. et stort grundvandstilskud fra de fyldte magasiner og mere nedbør end normalt. Den samlede årlige vandtilførsel blev den næsthøjeste siden 1989, kun overgået af 1994.

Figur 4.1.1: Den månedlige afstrømning af overfladevand til Engelsholm Sø i 2002 sammenlignet med perioden 1990-2001.

4.2 Kilder til næringsstoffilførslen

Tilførslen af fosfor, kvælstof og jern er vist samlet i tabel 4.2.1.

2002	Fosfor	Kvælstof	Jern
År	tons		
Tilløb E6 (320131)	0,075	3,104	0,333
Tilløb E8 (320133)	0,007	0,244	0,013
Umålt opland	0,099	4,106	0,440
Total afstrømning	0,181	7,453	0,785
Atm. deposition	0,004	0,662	0,000
Grundvand, umålt	0,139	7,537	0,922
E7 (320132)grundvand, målt	0,030	3,298	0,077
samlet tilførsel	0,354	18,950	1,784
	Fosfor	Kvælstof	Jern
Sommer	tons		
Tilløb E6 (320131)	0,021	0,226	0,109
tilløb E8 (320133)	0,002	0,091	0,005
Umålt opland	0,027	0,299	0,144
Total afstrømning	0,050	0,617	0,258
Atm. deposition	0,002	0,275	0,000
Grundvand, umålt	0,060	3,251	0,399
E7 (320132)grundvand, målt	0,009	1,368	0,027
samlet tilførsel	0,121	5,510	0,685

Tabel 4.2.1: Den totale tilførsel af fosfor, kvælstof og jern til Engelsholm Sø i 2002. For grundvandets kvælstofbidrag er der benyttet en koncentration på 2,3 mg tot-N/l. Overfladeafstrømningen er ukorrigeret (se tekst).

Fosfortilførsel i 2002

Tilførslen af fosfor til Engelsholm Sø, som total og opsplittet på kilder, er vist i tabel 4.2.1 og figur 4.2.1. Under halvdelen af den samlede fosfortilførsel til Engelsholm Sø er målt, mens resten strømmer til som umålt overfladeafstrømning eller med grundvandet. Et mindre tilløb E8, der tidligere bidrog med op til 10% af den samlede årlige tilførsel p.g.a. afstrømning fra et anderi, havde en stærkt reduceret tilførsel i både 2001 og 2002, hvor det kun udgjorde 2%. Grundvandet leverede knap 50% af den samlede tilførsel, men hvordan dette bidrag i sig selv bør fordeles på spredt bebyggelse, natur og dyrkning er vanskeligt at vurdere. Den overfladerelaterede fosfortilførsel udgjorde knap halvdelen af den samlede tilførsel i 2002.

I alt strømmede der godt 0,45 tons fosfor til Engelsholm Sø i 2002 med korrektion for underestimering af transporten i tilløbene (efterfølgende forklaret). Den ukorrigerede værdi på 0,354 tons er anført i tabel 4.2.1 og benyttet i alle efterfølgende betragtninger, for at lette sammenligningsgrundlaget, hvis læseren ikke skulle dele forfatterens opfattelse af korrektionen.

Der strømmede ca. 5 gange mere jern end fosfor til Engelsholm Sø på årsbasis (tabel 4.2.1).

Kvælstoftilførsel i 2001

Som det fremgår af Vejle Amt, 2000, så afhænger den samlede kvælstoftilførsel af, hvilken koncentration grundvandstilskuddet tildeles. For 2000 - 2002 var en koncentration på 2,3 mg N/l benyttet. Grundvandsbidraget var stort og udgjorde knap 60% af det samlede bidrag. I sommerperioden var mere end 4/5 af tilførslen grundvandsbetinget.

Spildevandskilder

Den eneste punktkilde i oplandet til Engelsholm Sø er et lille regnvandsbetinget udløb fra Nørup, der strømmer til søen via tilløbet E6. Amtet har registreret 112 ukloakerede ejendomme i oplandet til Engelsholm Sø i forbindelse med NOVA-rapporteringen af 1999-data. Af disse udleder 37 ejendomme urensset spildevand (septiktank eller lignende), én har samletank, og resten nedsiver.

Korrigeret fosfortilførsel

Det er vanskeligt at beregne den eksakte fosfortilførsel til Engelsholm Sø på baggrund af måleprogrammet, fordi målingerne i tilløbene kun repræsenterer godt 40% af det samlede topografiske oplandsareal, og fordi der er en stor mængde indsvivende grundvand, der ikke kan måles.

Intensive undersøgelser har desuden vist, at den samlede fosfortilførsel fra mindre vandløb er underestimeret med ca. 70% (Bøgestrand, J., 2000). Massebalancer og kildeopsplitninger på baggrund af ukorrigerede data har da også ofte vist, at der er tale om et underestimat af fosfortilførslen. F.eks. har beregningerne vist nettofrigivelse af fosfor i situationer, hvor det er helt

urealistisk, og situationer, hvor der optræder negative bidrag fra dyrkede arealer.

Tilløbene til Engelsholm Sø må i denne sammenhæng betegnes som forholdsvis små vandløb med nogen variation i afstrømningen, og der vil derfor være tale om en betydelig underestimering af overfladeafstrømningen. Hvor stor underestimeringen er ved Engelsholm Sø, vides ikke, men den kan skønnes at være 60%, da det store grundvandsstilsud i nogle tilløb trods alt stabiliserer vandføringen en smule. Det bør nævnes, at der i det omtalte datamateriale er fundet en meget stor variation. Ved at anvende 60% underestimering af overfladeafstrømningen, er underestimatet i det indløbne vand forsøgt korrigeret i Vejle Amts seneste regionplan, men i denne NOVA-rapportering benyttes korrektionen kun ved kildeopsplitningen.

Usikker kildeopsplitning af det diffuse fosforbidrag

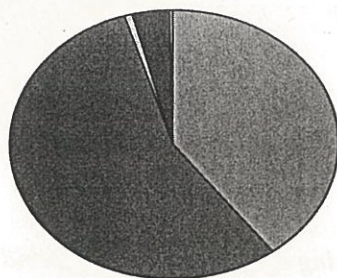
Det er usikkert hvor meget af afstrømningen fra det åbne land, der stammer fra spredt bebyggelse, og hvor meget, der kommer fra dyrkede marker. Det skyldes, at der på nuværende tidspunkt er betydelig usikkerhed om hvor meget spildevand fra spredt bebyggelse, der når frem til vandløb og søer, idet alternative processer som nedsivning og omsætning undervejs ikke er godt kendte. Samtidig er der væsentlige forskelle mellem tilførslerne i våde og tørre år. Desuden er den anvendte koncentration til beregning af naturbidraget formentlig for høj, hvilket betyder en underestimering af den samlede fosfortilførsel fra det åbne land. Naturbidraget er i beregningerne tildelt en koncentration på 0,049 mg/l efter anvisning fra Danmarks Miljøundersøgelser, 2003.

Kildeopsplitning

Grundvandsdannelsen ved Engelsholm Sø er særdeles kompliceret. Der er nærmere redegjort herfor i Vejle Amt, 2000, og beregningerne for 2002 følger det omtalte scenarie 2, hvor grundvandet tildeles en koncentration på 2,3 mg N/l.

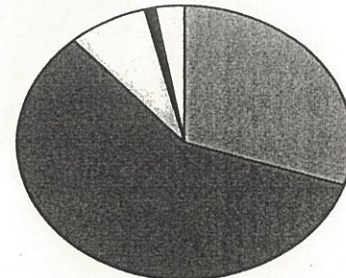
Foretager man en kildeopsplitning på så sikkert et grundlag som muligt, må det accepteres, at man ikke klart kan adskille natur- og dyrkningsbetingede bidrag. Opsplitningen ser da ud som gengivet på figur 4.2.1.

Kvælstofkilderne til Engelsholm Sø
2002

grundvand
diffus
spr. beb.
atm dep.
regnv. udl.

Fosforkilderne til Engelsholm Sø
2002

Figur 4.2.1: Relativ fordeling af tilførsel af kvælstof og fosfor til Engelsholm Sø i 2002 opsplittet på kilder, der med rimelig sikkerhed kan opgøres. Se også figur 4.2.2. Overfladebidraget af fosfor er korrigeret med 60% grundet underestimering af stoftransporten (se tekst).

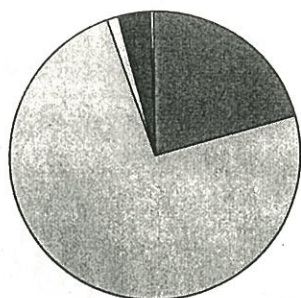
Bedste bud på kildeopsplitning

Med forbehold for rigtigheden af de i Vejle Amt, 2000 beskrevne valg af koncentrationer og fordeling af bidragene mellem de forskellige kilder, så kan der foretages en kildeopsplitning som angivet på figur 4.2.2.

Kildeopsplitning (kg/år)		N
grundvand+diffus	natur	3952
grundvand+diffus	landbrug	14009
huse		250
atm dep.		688
regnv. udl.		51
sum		18950

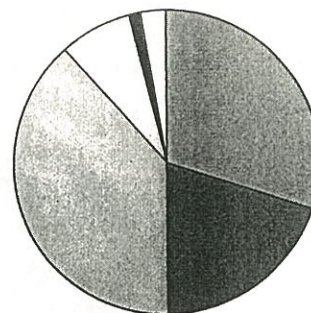
Kildeopsplitning (kg/år)		P (+60%)
grundvand		139
diffus	natur	91
diffus	landbrug	178
huse		36
atm dep.		5
regnv. udl.		13
sum		462

Kvælstofbidrag til Engelsholm Sø
Grundvandsbidrag kildeopspaltet

grundvand
 natur
 landbrug
 huse
 atm. dep.
 regnv. udl.

Fosforbidrag til Engelsholm Sø
Diffust bidrag opskrevet med 60 %

Figur 4.2.2: Kildeopsplitning af kvælstof- og fosforbidraget til Engelsholm Sø efter opsplitning af det diffuse bidrag og for kvælstofs vedkommende også grundvandsbidraget. Naturbidraget er fundet ved at tildele den overfladiske afstrømning koncentrationerne på hhv. 1,63 mg N/l og 0,049 mg P/l.

Konklusion

Det diffuse bidrag og grundvandsbidraget dominerede ligesom tidligere næringsstofbelastningen til Engelsholm Sø. Det bedste bud på en kildeopsplitning af disse bidrag viser et dyrkningsbetinget bidrag for begge næringsstoffer mellem knap halvdelen og $\frac{3}{4}$. Grundvandsbidraget kan ikke kildeopsplittes for fosfors vedkommende med den nuværende viden. Naturbidraget udgjorde mindre end $\frac{1}{4}$, og den spredte bebyggelse spillede kun en rolle for fosfors vedkommende.

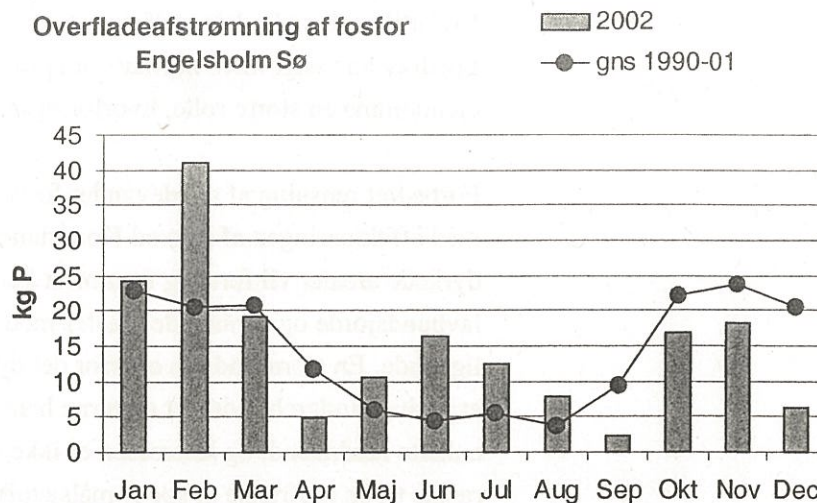
4.3 Udvikling i næringstilførslen

Fosforafstrømning

Ser man isoleret på overfladeafstrømningen af fosfor til søen i 2002, er det bemærkelsesværdigt, at der i februar og i sommermånederne maj til august var en højere afstrømning end normalt, mens der i april og fra september og året ud var en lavere afstrømning. Overfladeafstrømningen af fosfor fulgte således vandafstrømningen meget tæt, men blev med 180 kg lav i forhold til den store vandafstrømning. Det skal igen erindres, at overfladeafstrømningen er underestimeret.

Den vandføringsvægtede indløbskoncentration til søen på 0,055 mg/l var lavere end set de forudgående fire år, der også havde stor nedbør (bilag 5.2.2), og det var derfor specielt grundvandsbidraget, der medførte den lavere indløbskoncentration.

Overfladeafstrømning af fosfor
Engelsholm Sø

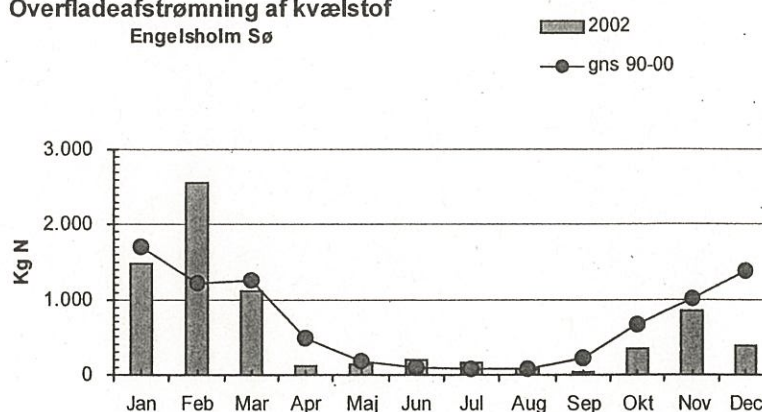

Figur 4.3.1: Den månedlige overfladeafstrømning af fosfor til Engelsholm Sø i 2002 sammenlignet med perioden 1990-2001.

Kvælstofafstrømning

Kvælstoftilførslen til søen i 2002 fulgte vandafstrømningen. Når indløbskoncentrationen i årene 1999 til 2002 ikke var lige så høj som i det tilsvarende meget våde år 1998, skyldes det fortynding. Den vandføringsvægtede indløbskoncentration i 2001 var således 2,9 mg/l mod 4,10 mg/l i 1998 (bilag 5.2.4).

Overfladeafstrømning af kvælstof
Engelsholm Sø

Figur 4.3.2: Den månedlige overfladeafstrømning af kvælstof til Engelsholm Sø i 2002, sammenlignet med perioden 1990-2001.

4.4 Muligheder for at nedbringe næringsstofftilførslen

Interessen for at nedbringe næringsstofftilførslen samler sig primært om fosfor, fordi fosfor sammen med det biologiske system regulerer forekomsten af alger. Kvælstof, som også er et nødvendigt næringsstof for algerne, er der oftest rigeligt af på grund af en stabil tilførsel med grundvandet.

Som det fremgår af kildeopsplitningen, er der især én hovedkilde til fosfortilførslen, der bør nedbringes. Det er bidraget fra de dyrkede arealer. I nedbørmæssigt mere normale år spiller spildevandet fra de ukloakerede ejendomme en større rolle, hvorfor også dette bidrag bør nedbringes.

Forbedret rensning af spildevandet forventes at blive realiseret i forbindelse med effektueringen af Egtved Kommunes spildevandsplan. Bidraget fra de dyrkede arealer vil først og fremmest kunne reduceres ved at udlægge lavbundsjord og skrånende arealer mod vandløb og sø til brak eller lignende. En større indsats overfor det dyrkningsbetingede bidrag vil kræve et politisk indgreb. I dag er amterne henvist til frivillige aftaler med de enkelte landmænd, og interessen er ikke tilstrækkelig stor til, at indsatsen vil række til en indfrielse af søens målsætning.

5. Vand- og stofbalance

5.1 Vandbalance

Vandtilførslen til søen i 2002 var stor og kun lidt mindre end i 1994, der fik den hidtil højest registrerede vandtilførsel siden 1989. Derfor blev vandets opholdstid i søen næsten lige så lille som i 1994. Korrektion af oplandsstørrelserne har medført en ændring for opholdstiderne gennem tiden (bilag 5.1.2).

Vandbalance 2002 (mill. m³/år)	sommer	År
Total vandtilførsel	6,503	6,471
Vandfraførsel	2,268	6,503
Fordampning	0,177	0,236
Total vandfraførsel	2,214	5,890
Magasinering	0,036	0,020
Vandets opholdstid		
Enhed	Sommer	År
år	0,52	0,183
Dage	190	67

Tabel 5.1.1: Vandbalance i Engelsholm Sø, 2002.

5.2 Stofbalance

Stofbalancen for fosfor, kvælstof og jern er vist i figur 5.2.1, 5.2.2 og 5.2.3 og i bilagene 5.2.1 til 5.2.6. Korrektion af oplandsstørrelserne har medført en ændring for flere af massebalanceposterne siden 1989.

Fosforbalance

På trods af meget stor vandafstrømning blev fosfortilførslen med 353 kg/år kun en smule over gennemsnittet siden 1989. Igen i 2002 blev tilbageholdelsen af fosfor med 70 kg/år positiv, men i absolutte tal noget lavere end i de våde år 1998–2000. Relativt (22,9%) blev tilbageholdelsen dog den hidtil højest registrerede. Tilbageholdelsen blev betydeligt højere, efter at resultaterne af opfiskningen af skaller og brasener slog igennem i 1994.

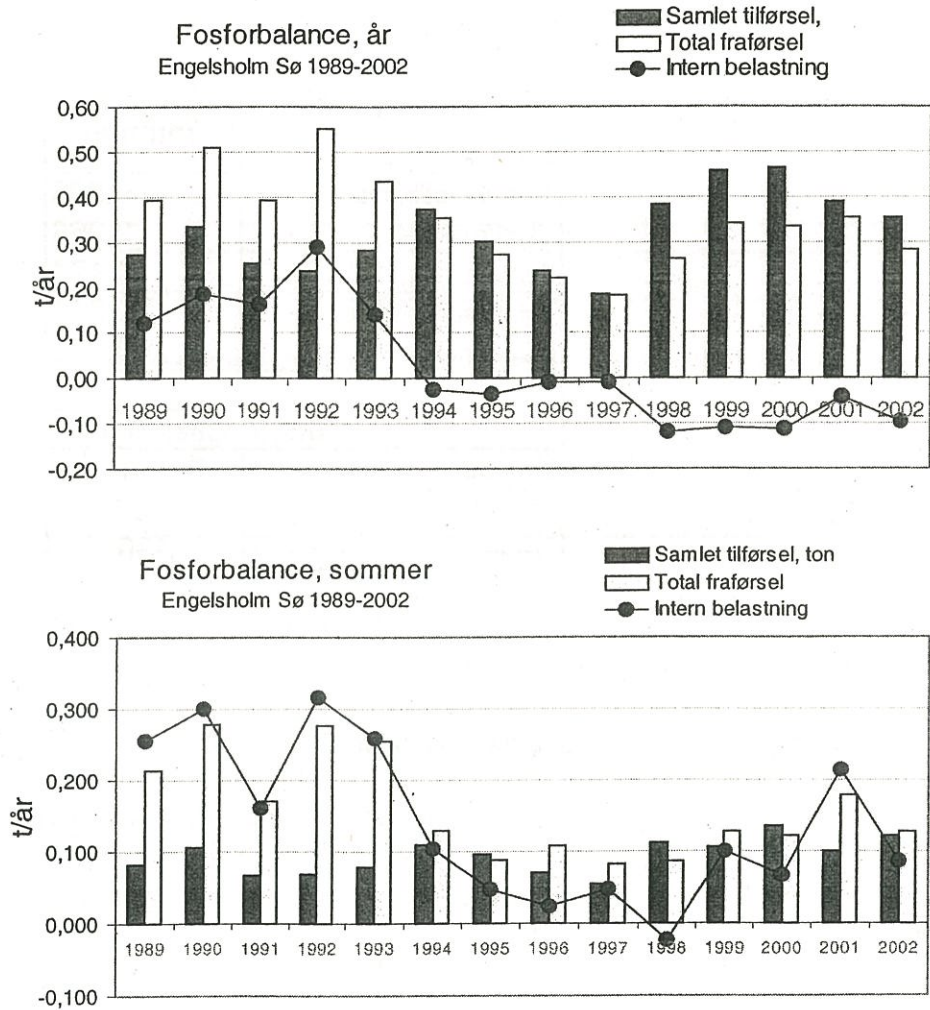
Som et resultat af en effektiv tilbageholdelse af fosfor i søbunden var indløbskoncentrationen af fosfor (0,055 mg/l) igen noget højere end udløbskoncentrationen (0,044 mg/l) på årsbasis. I sommerperioden blev en nettotilbageholdelse på nogle få kilogram observeret, men den dækker over en intern belastning på næsten 90 kg og en magazineffekt på 80 kg.

Jernbalance

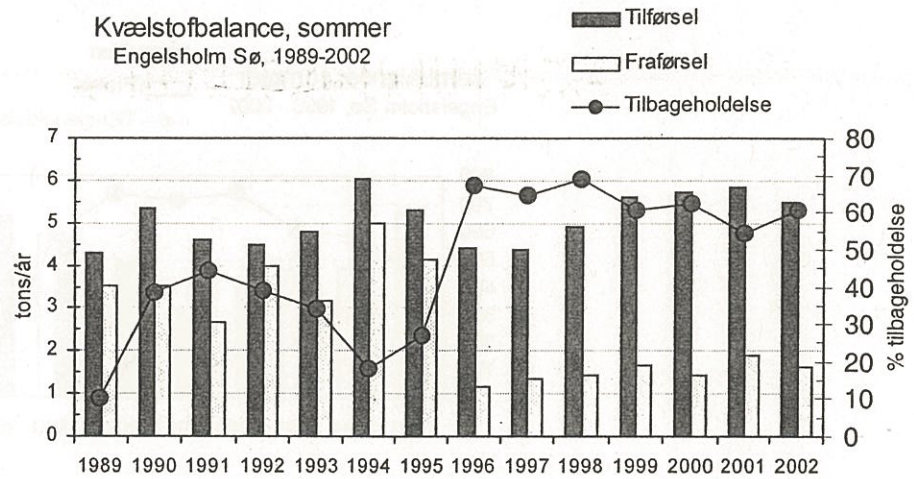
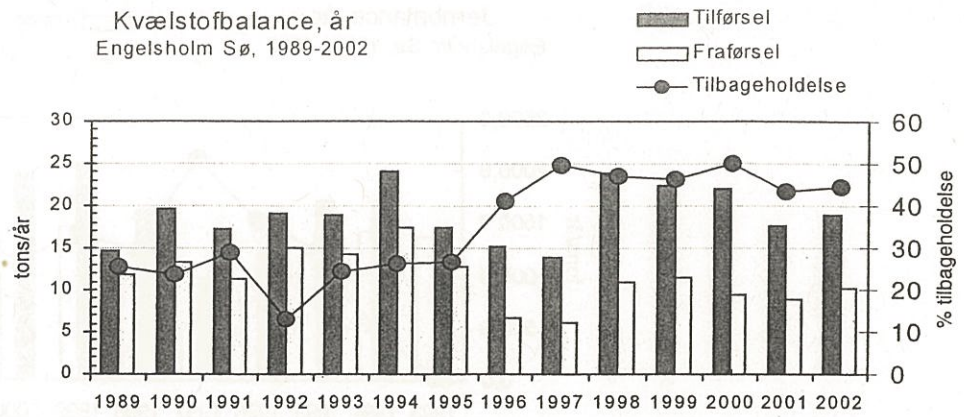
På grund af en ekstrem høj jernkoncentration i søvandet i september påvirkedes den beregnede tilbageholdelse i sommersæsonen ganske dramatisk i 2000 (Vejle Amt, 2001). I 2002 var der nogen sæsonvariation, men på årsbasis udjævnedes effekten, og i 2002 blev tilbageholdelsen sammenlignelig med årene før 2000. Den samlede tilførsel var stor.

Kvælstofbalance

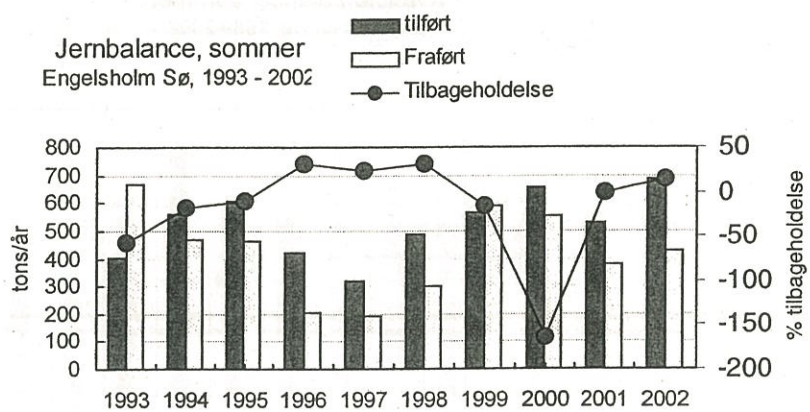
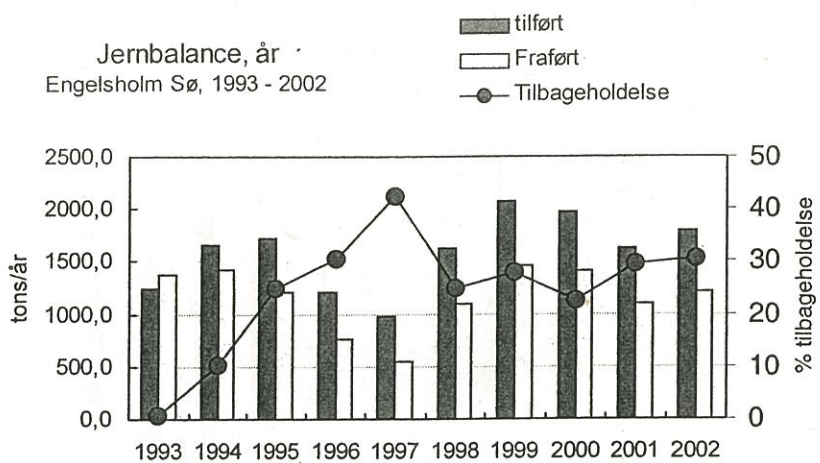
Som for fosfor kom der for kvælstof en betydeligt højere tilbageholdelse efter opfiskningen, selvom effekten først slog igennem et par år senere. I 2002 var tilbageholdelsen på 45% og dermed stort set uændret siden 1996.

Figur 5.2.1: Massebalance for fosfor, Engelsholm Sø 1989-2002.

Figur 5.2.2: Massebalance for kvælstof, Engelsholm Sø 1989-2002.

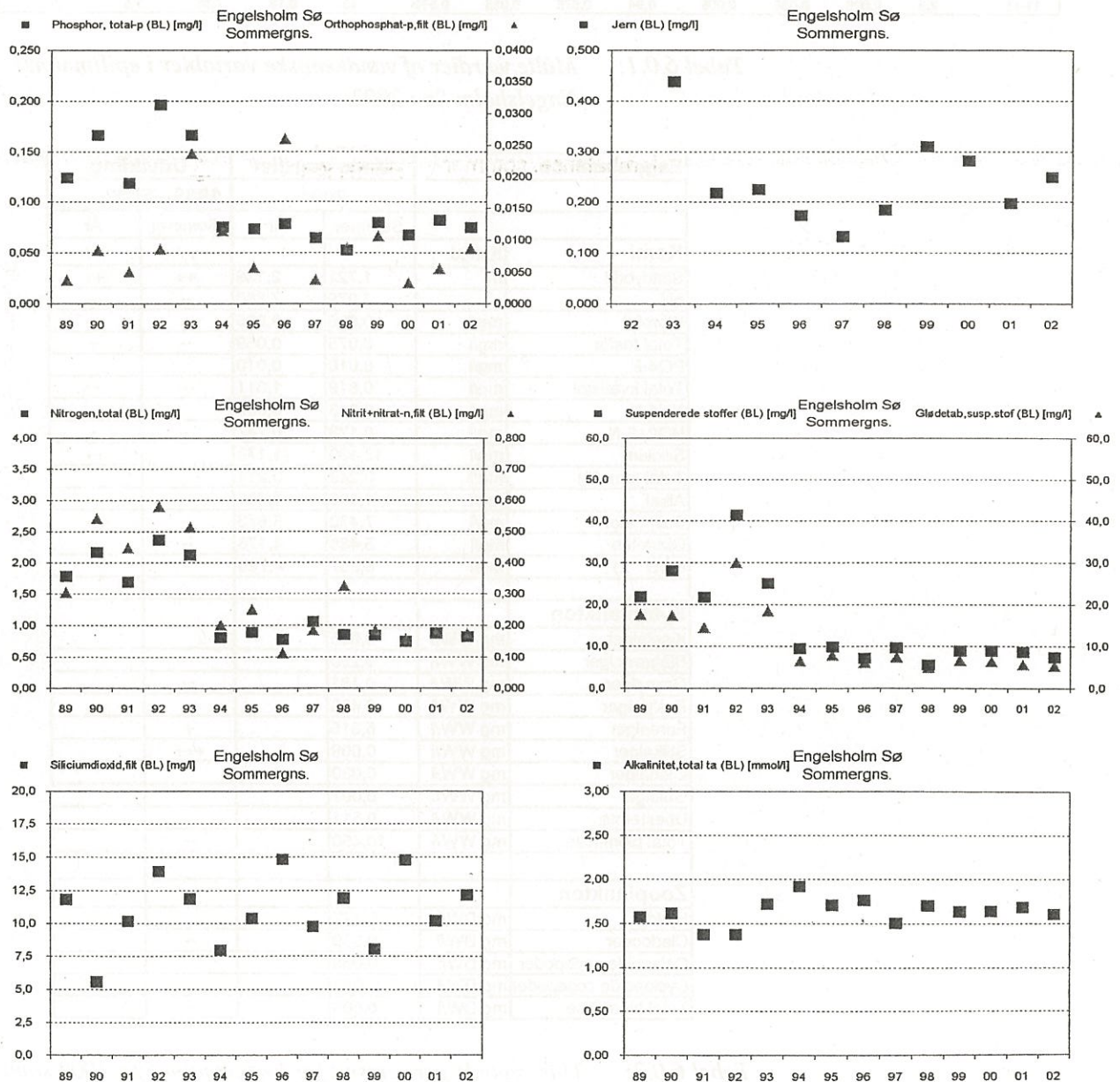

Figur 5.2.3: Massebalance for jern, Engelsholm Sø 1993-2002.

6. Udviklingen i miljøtilstanden

6.0 Generelt

Sommerperioden er fastsat til 1/5 – 30/9. For flere parametre falder både de gennemsnitlige års- og sommerværdier i to blokke, nemlig før og efter 1994 (se bl.a. figur 6.0.1). Der er således nøje sammenfald mellem udviklingen i miljøtilstanden før og efter opfiskningen. Tabel over gennemsnit findes i bilag 6.3.0, og værdier for vandkemi i 2002 er angivet i tabel 6.0.1.

Figur 6.0.1: Sommergennemsnit af fosfor, kvælstof, pH, alkalinitet, jern, suspenderet stof, glødetab af suspenderet stof og silicium i Engelsholm Sø, 1989 - 2002.

Dato	Sigt.d.	Klorofyl	Total fosfor	Filt. uorg. fosfor	Total kvælstof	Uorg. kvælstof	Amm. kvælstof	Nitrit, nitrat kvælstof	Silicium-dioxid	Tot. jern	pH	Alkal.	Susp. stof	Glødetab	COD
2002	m	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l		meq/l	mg/l	mg/l	mg/l
04-02	2,5	0,007	0,062	0,022	2,5	2,272	0,072	2,200	10	0,22	7,89	1,28	1,9	1,1	1,7
11-03	1,8	0,039	0,052	0,002	2,4	1,909	0,009	1,900	4,8	0,22		1,11	9,8	5,6	6
02-04	1,7	0,019	0,044	0,002	2,1	1,411	0,011	1,400	3,9	0,13	8,36	1,25	3,6	2,7	3,5
22-04	2,3	0,012	0,024	0,002	1,4	0,984	0,014	0,970	1,4	0,08	8,37	1,3	5,1	2,5	3,3
13-05	3,4	0,008	0,027	0,002	1,2	0,782	0,042	0,740	1,1	0,17	7,71	1,5	2,7	1,5	2,2
27-05	3,4	0,008	0,029	0,004	0,97	0,589	0,049	0,540	3	0,19	8,02	1,5	2,5	2,4	2,6
10-06	1,5	0,045	0,074	0,004	0,61	0,039	0,036	0,003	4	0,24	8,93	1,6	12	7,7	7
24-06	1,4	0,029	0,059	0,003	0,48	0,007	0,005	0,002	5	0,38	7,81	1,6	8,7	4,4	5,4
08-07	1,35	0,034	0,052	0,003	0,52	0,063	0,007	0,056	9	0,18	7,76	1,5	6,8	4,3	4,3
22-07	1,25	0,060	0,071	0,006	0,78	0,050	0,022	0,028	14	0,19	7,94	1,6	6,1	4,6	5,8
05-08	1,2	0,031	0,062	0,006	0,66	0,010	0,008	0,002	17	0,18	8	1,6	5,3	4,6	5,6
19-08	0,9	0,042	0,100	0,005	0,93	0,016	0,014	0,002	20	0,24	8,23	1,7	8,5	6,3	9
02-09	0,9	0,053	0,160	0,047	1	0,280	0,200	0,080	21	0,44	7,5	1,8	10	6,8	8,4
16-09	1,4	0,057	0,120	0,017	0,95	0,090	0,047	0,043	24	0,24	7,68	1,7	12	11	12
30-09	2	0,039	0,094	0,023	1	0,141	0,051	0,090	26	0,23	8,24	1,7	9,9	9,2	12
15-10	2	0,026	0,064	0,011	0,6	0,190	0,030	0,160	21	0,18	7,49	1,7	6,8	5,5	4,9
11-11	2,5	0,028	0,036	0,005	0,94	0,575	0,025	0,550	13	0,18	7,35	1,5	5,6	3,7	3,9

Tabel 6.0.1: Målte værdier af vandkemiske variabler i epilimnion i Engelsholm Sø i 2002.

Engelsholm Sø		Målte værdier		Udvikling	
		2001		1989 - 2002	
		Sommer	År	Sommer	År
Kemi	Enhed			+/-	+/-
Sigtedybde	m	1,721	2,139	++	++
pH		7,979	7,880	--	---
Klorofyl	mg/l	0,036	0,026	--	---
Total fosfor	mg/l	0,075	0,059	--	---
PO4-P	mg/l	0,010	0,010		
Total kvælstof	mg/l	0,819	1,311	---	---
NH4-N	mg/l	0,043	0,039		
NO2+3-N	mg/l	0,173	0,747	--	-
Silicium	mg/l	12,130	11,170		++
Total jern *1)	mg/l	0,249	0,211		
Alkal.	mg/l	1,606	1,481		
Susp. stof	mg/l	7,470	5,973	--	---
Glødetab	mg/l	5,436	4,178	--	---
COD *2)	mg/l	6,397	4,799	-	--
Fytoplankton					
Kiselalger	mg WW/l	3,635			
Blågrønalger	mg WW/l	0,280		--	
Grønalger	mg WW/l	0,181		--	
Rekylalger	mg WW/l	0,488			
Furealger	mg WW/l	5,315		+	
Stilkalger	mg WW/l	0,009		+++	
Øjenalger	mg WW/l	0,030			
Gulalger	mg WW/l	0,007			
Ubestemte	mg WW/l	0,511			
Total biomasse	mg WW/l	10,450		--	
Zooplankton					
Hjuldyr	mg DW/l	0,177			
Cladoceer	mg DW/l	0,339		--	
Calanoide copepoder	mg DW/l	0,038			
Cyclopoide copepoder	mg DW/l	0,053			
Total biomasse	mg DW/l	0,606		---	

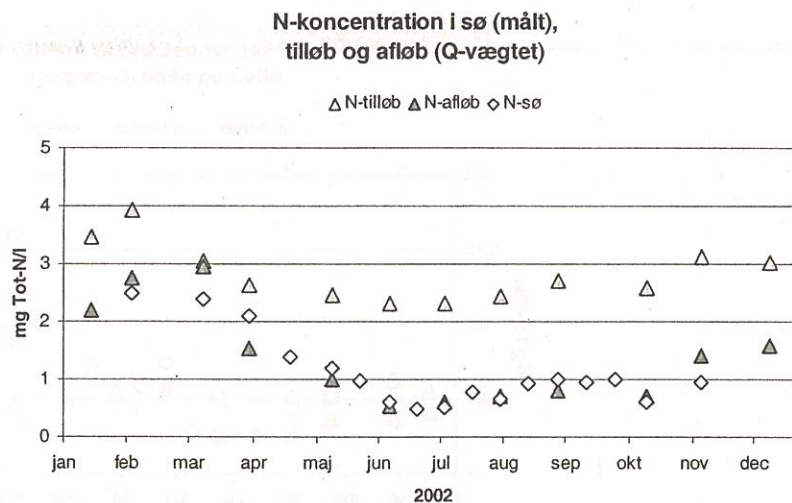
Tabel 6.0.2: Tidsvægtede gennemsnit for Engelsholm Sø i 2002 samt resultatet af en lineær regressionsanalyse for perioden 1989-2002. +/- angiver $p < 0,05$, +/-/- $p < 0,01$ og ++++/- $p < 0,001$.

*1): Først målt fra 1993. *2): Først målt fra 1992.

6.1 Kvælstof

Koncentrationen af totalkvælstof og opløst uorganisk kvælstof er omtrent halveret fra 1994 og frem (figur 6.0.1). Det skyldes en øget tilbageholdelse af det tilførte kvælstof på grund af en forstærket denitrifikation. I perioder gennem sæsonen bliver kvælstofkoncentrationen så lav, at den må antages at medvirke til at begrænse algevæksten (tabel 6.0.1 og figur 6.2.2).

Koncentrationen i 2002 lå på niveau med de seneste års gennemsnitsværdier. Der er en forholdsvis stabil tilførsel af kvælstof med grundvandet, også i sommerperioden (figur 6.1.1). Søvands- og afløbskoncentrationerne er stort set identiske og altid mindre end indløbskoncentrationen, hvilket er udtryk for søens evne til at tilbageholde kvælstof.

Figur 6.1.1: Koncentrationen af totalkvælstof i søvandet (målte værdier) og tilløb og afløb (begge vandføringsvægtede som månedsgennemsnit) i Engelsholm Sø i 2002.

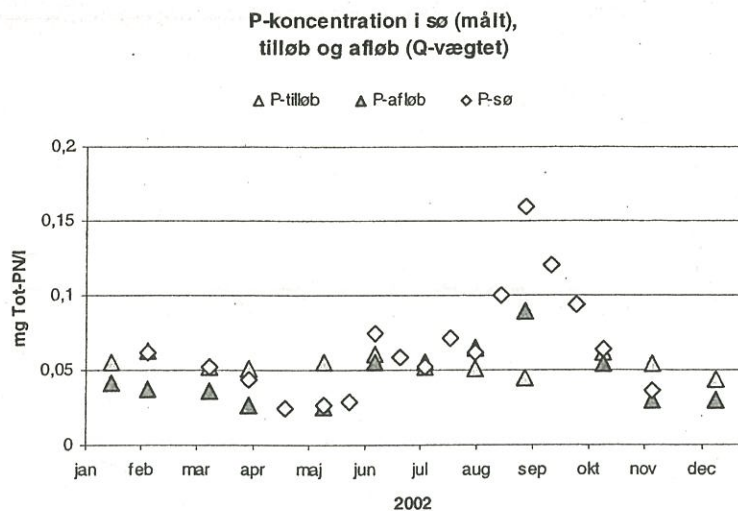
6.2 Fosfor

Koncentrationen af totalfosfor er som kvælstof omtrent halveret siden 1994 (figur 6.0.1). Der er en forbedret tilbageholdelseskapacitet i søbunden, som ikke bliver ophvirvlet under brasernes fødesøgning, som tilfældet var før opfiskningen. Det fører til stabilisering af sedimentoverfladen og mindre udveksling af fosfor med søvandet, forstærket af bedre lysforhold over dele af søbunden som følge af en forbedret sigtddybde.

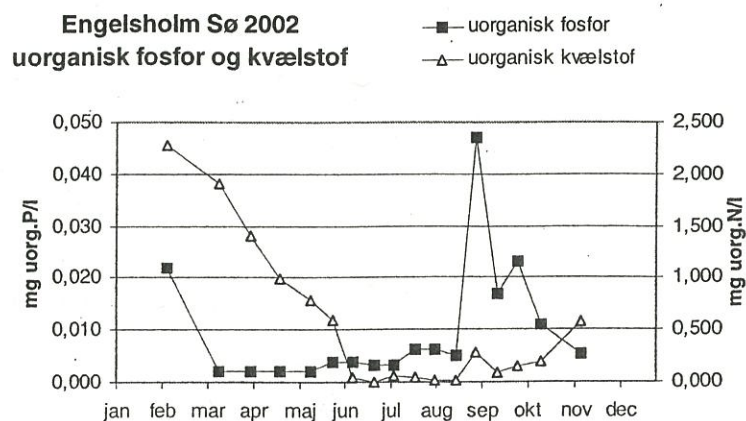
Koncentrationen af uorganisk opløst fosfor viser, at søens alger er begrænset af tilgængeligheden af dette næringsstof især først i vækstsæsonen (tabel 6.0.1 og figur 6.2.2).

Da også koncentrationen af nitrat især i sidste halvdel af vækstsæsonen har været meget lav, har algevæksten overordnet set været fosforbegrænset fra marts til juni, hvorefter den blev kvælstofbegrænset indtil medio august.

Figur 6.2.1 viser en nogenlunde stabil indløbskoncentration i overensstemmelse med søens store grundvandsbidrag. I sensommeren ses søvands- og afløbskoncentrationerne at være højere end tilløbskoncentrationen, hvilket er udtryk for, at søen i denne periode nettoafledes for fosfor fra depotet i bunden, mens der tidligere på året og i efteråret har været tale om en nettotilbageholdelse. I efteråret hænger det dels sammen med den sæsonbetingede reduktion i primærproduktionen, hvor der bundfælder mere algebiomasse end der opbygges, hvorved sø- og afløbskoncentrationerne falder. Desuden giver den sæsonbetingede stigning i afstrømningen fra oplandet en stor tilført transport af deponeret partikulært materiale med stort fosforindhold.

Figur 6.2.1: Koncentrationen af totalfosfor i søvandet (målte værdier) og til- og afløb (begge vandføringsvægtede som månedsgennemsnit) i Engelsholm Sø i 2002.

Figur 6.2.2: Koncentrationen af uorganisk kvælstof og fosfor i Engelsholm Sø i 2002.

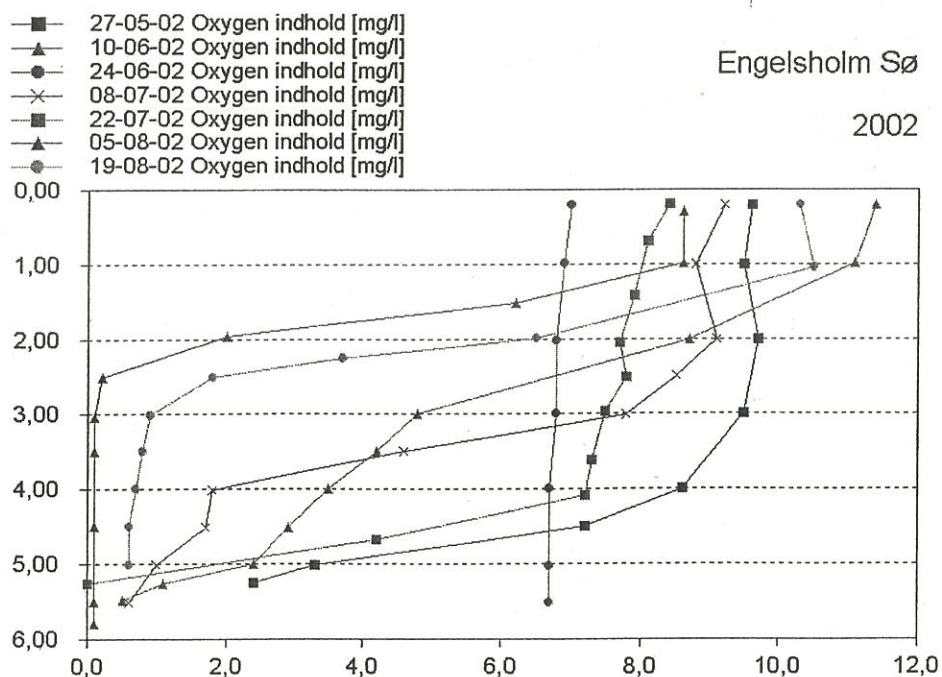
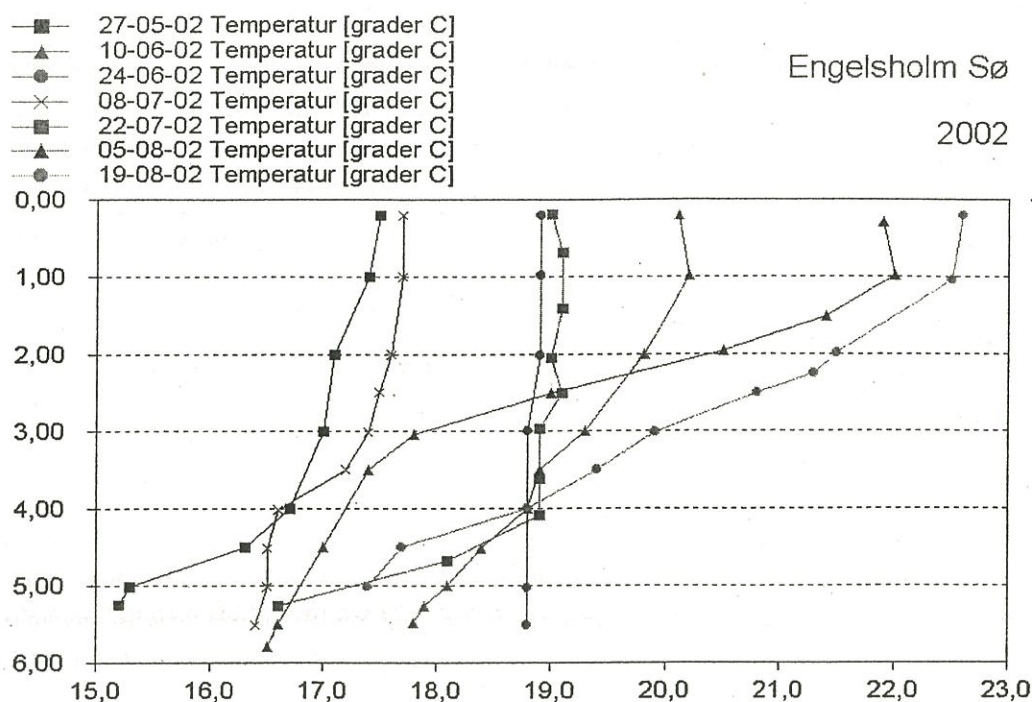
6.3 Øvrige vandkemiske og -fysiske parametre

Sommergennemsnit

Sommergennemsnit af alkalinitet, silicium og suspenderet stof i 2002 lå på niveau med værdierne siden 1994, hvor effekten af opfiskningen slog igennem på miljøtilstanden. Udviklingen for flere af parametrene er signifikant vurderet ud fra en lineær regressionsanalyse af de tidsvægtede gennemsnit (tabel 6.0.2). Disse forløb hænger sammen med faldet i algebiomassen, bortset fra en stigning i siliciumkoncentrationen (årgennemsnit), der ikke er sammenfaldende med et fald i kiselalgebiomassen. Eneste plausible forklaring på stigningen kan være et stigende input i forbindelse med råstofindvinding i yderkanten af søens opland.

Temperatur og ilt

Normalt optræder der ikke længerevarende perioder med temperaturspringlag og iltvind i vandmasserne i Engelsholm Sø, men i 2002 blev der observeret egentlig lagdeling med lave iltkoncentrationer i bundvandet fra den 27. maj til den 19. august kun afbrudt den 24. juni (figur 6.3.1).

Figur 6.3.1: Vertikalprofil for temperatur og ilt i Engelsholm Sø 2002.

Iltsvind

Iltsvindssituationen var tilstrækkelig langvarig til en betydende nitratreduktion i bundvandet i august, hvor nitratindholdet faldt, og ammoniumindholdet steg. Iltsvindet nåede også at føre til frigivelse af jernbundet fosfor, idet koncentrationen af uorganisk opløst fosfor steg i august. Det ses i øvrigt sjældent i søen, og årsagen kan være, at der sker en oxidation fra nitrat, der konstant tilføres med grundvandet, og som derfor kun sjældent når helt i bund.

6.4 Sigtdybde, klorofyl og pH

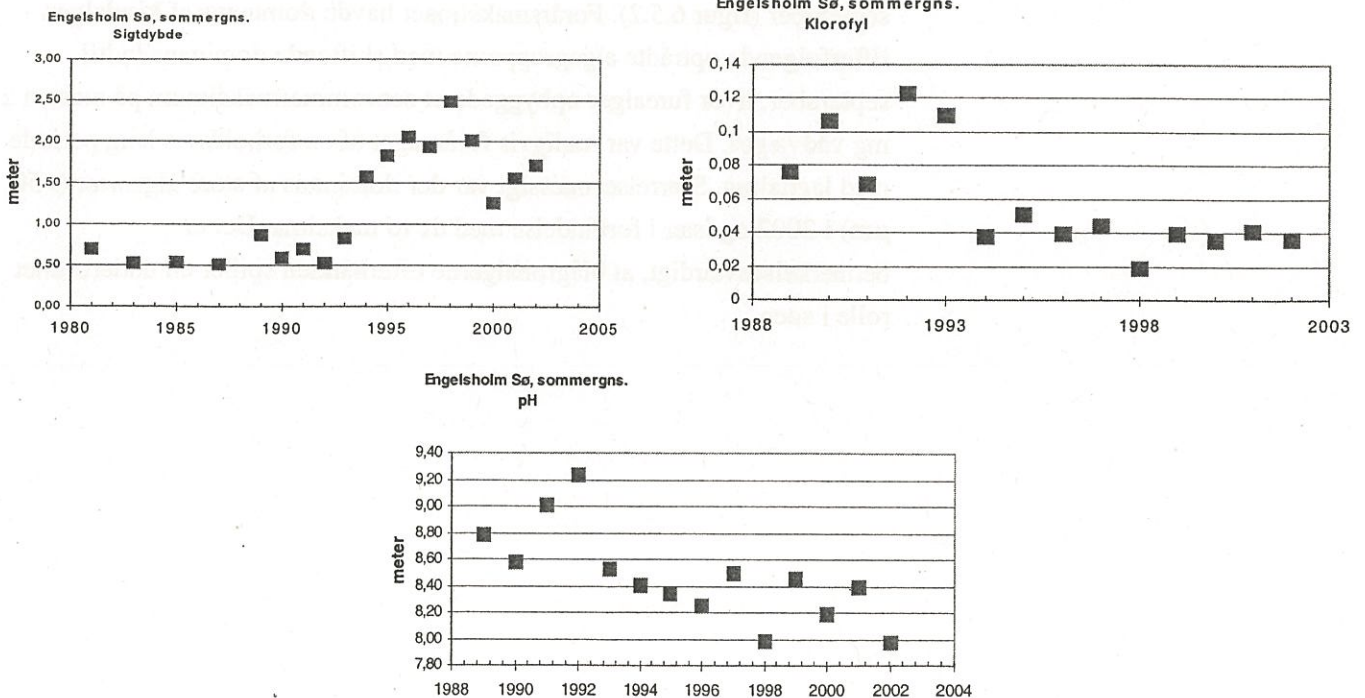
Som for flere af de øvrige variabler falder værdierne af sigtdybde, klorofyl og pH i én blok før opfiskningen og én blok efter (figur 6.4.1).

Sigtdybde

Sigtdybden er markant forbedret efter opfiskningen. Den har dog været lavere end forventet de seneste tre år. Det skyldtes i 2000 lave værdier gennem hele sæsonen, og prøveindsamlingen faldt således ikke sammen med en eventuel klarvandsfase, som det ellers altid har været tilfældet. I 2001 og 2002 var det lave sigtdybder i sidste halvdel af sæsonen, der trak gennemsnittet ned.

Klorofyl

Klorofylkoncentrationens sommergennemsnit ligger på niveau med observationerne fra 1994 og frem. Der ses derfor en ringere sigtdybde ved en given klorofylkoncentration i 2000-2002 end set i årene efter opfiskningen. På årsbasis ses der f.eks. dobbelt så meget klorofyl som forventet pr. algebiomasseenhed i 2000 sammenlignet med perioden 1994-1999. Der bør her gøres opmærksom på, at fra og med år 2000 er prøverne blevet analyseret for klorofylindhold af et andet laboratorium, men sammenligninger fra andre søer synes ikke at indikere en væsentlig analyseforskel årene imellem.

Figur 6.4.1: Tidsserie for sommergennemsnit af sigtdybde og klorofyl og pH i Engelsholm Sø i 2002.

pH

pH er faldet signifikant siden 1989, og lå i 2002 på 8,0 som gennemsnit for sommeren. Det er udtryk for en faldende primærproduktion som følge af faldet i algebiomasse.

Både klorofylkoncentrationen og algebiomassen viser, at forklaringen på en dårligere sigtdybde de senere år end umiddelbart efter opfiskningen ikke alene skal søges i større forekomster af fytoplankton. Bortset fra manglen på en klarvandsfase i 2000 så var sigtdybde og klorofylkoncentrationen særligt i 2000 gennem sæsonen sammenlignelig med 1994, men algebiomassen var 5-10 gange lavere end i 1994. Data tyder derfor på, at der kan være forhold, der sammen med algerne begrænser sigtdybden.

6.5 Plante- og dyreplankton

Planteplankton

Algebiomasse

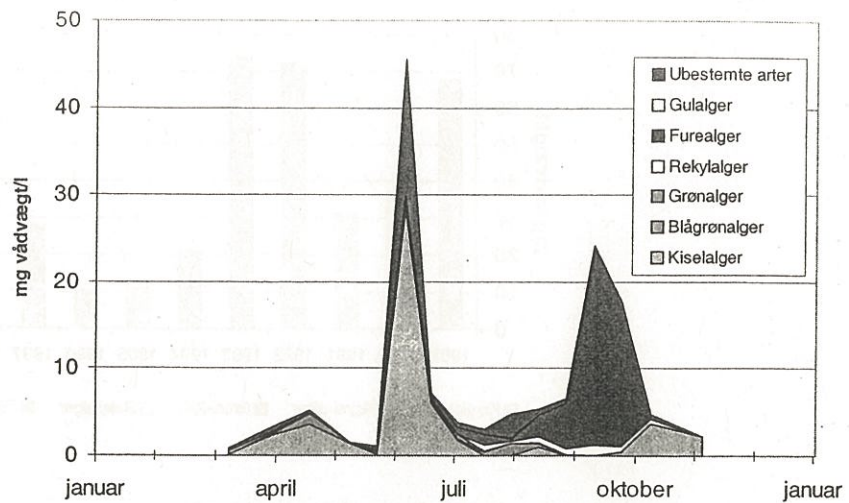
Den totale algebiomasse i 2002 varierede mellem de laveste værdier lige over nul i maj til 45 mg vådvægt/l i forbindelse med kiselalge- og furealgeopblomstring i juni. Igen i september opbyggedes en stor biomasse af furealger (figur 6.5.1 og 6.5.2). Sommerens tidsvægtede gennemsnitbiomasse blev med 10,45 mg vådvægt/l igen ligeså stor som i årene efter restaureringen slog igennem.

Antallet af de fundne planteplanktongrupper i Engelsholm Sø på prøvetagningsdatoerne i 2002 er vist i bilag 6.5.1.

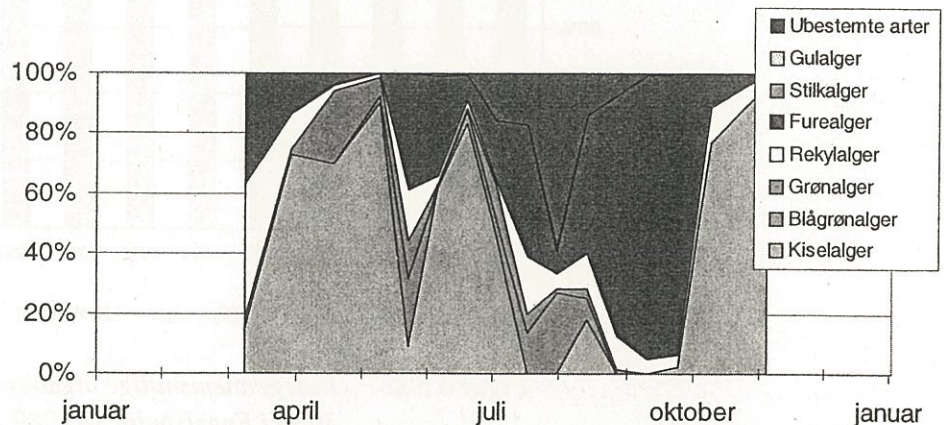
Sæsonvariation

Planteplanktonet udviklede to maksima i 2002 i henholdsvis juni og september (figur 6.5.2). Forårsmaksimaet havde dominans af kiselalger. Efterfølgende optrådte algegrupperne med skiftende dominans indtil september, hvor furealger opbyggede et sensommermaksimum på næsten 25 mg vådvægt/l. Dette var muligvis forårsaget af en forholdsvis lang periode med lagdeling. Størrelsesmæssigt var der dominans af store algearter (>50 μm) i 2002 og især i forbindelse med de to maksima. Det er bemærkelsesværdigt, at blågrønalgerne efterhånden spiller en underordnet rolle i søen.

Engelsholm Sø, algebiomasse 2002

Engelsholm Sø, algebiomasse 2002

Figur 6.5.2: Sæsonvariation i algebiomassen i Engelsholm Sø i 2002, fordelt på algegrupper.

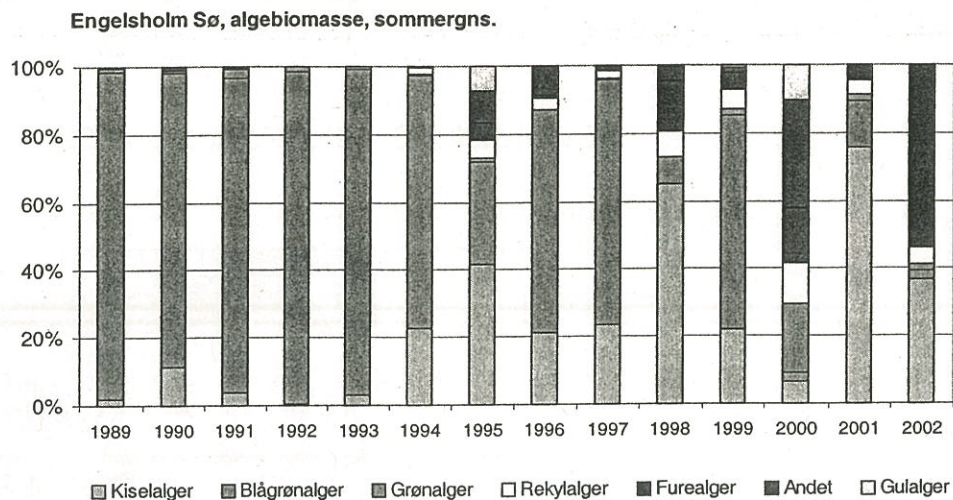
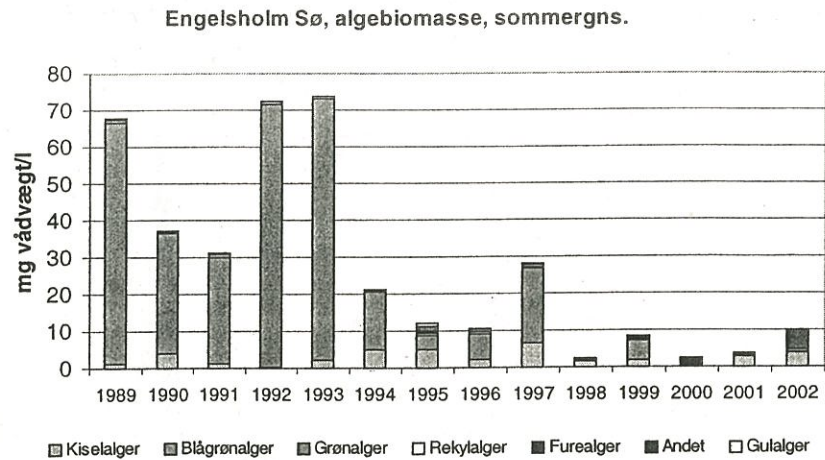
Udvikling 1989-2002

Den gennemsnitlige algebiomasse i sommerperioden (1/5-30/9) i 2002 var 10,45 mg/l, hvilket er væsentlig mere end i 2000 og 2001, men alligevel en forholdsvis lav biomasse for overvågningsperioden fra 1989 til 2002 (figur 6.5.3). Biomassen har generelt været dramatisk lavere efter opfiskningen af skaller og brasener.

Blågrønalger væk

Blågrønalgerne er gradvis blevet erstattet af andre algegrupper, men der er endnu ikke nogen tydelig indikation af hvilken gruppe, der vil overtage. I 1998 og 2001 var kiselalgerne således den dominerende algegruppe, mens de spillede en underordnet rolle i 1999 og 2000. I 2002 var der også mange kiselalger, men furealgerne dominerede. Blågrønalger udgjorde tidligere, dog 1998 undtaget, en væsentlig del af planteplanktonet (mellem 33-75%).

Før opfiskningen svingede blågrønlernes andel mellem 87-96% af algebiomassen.

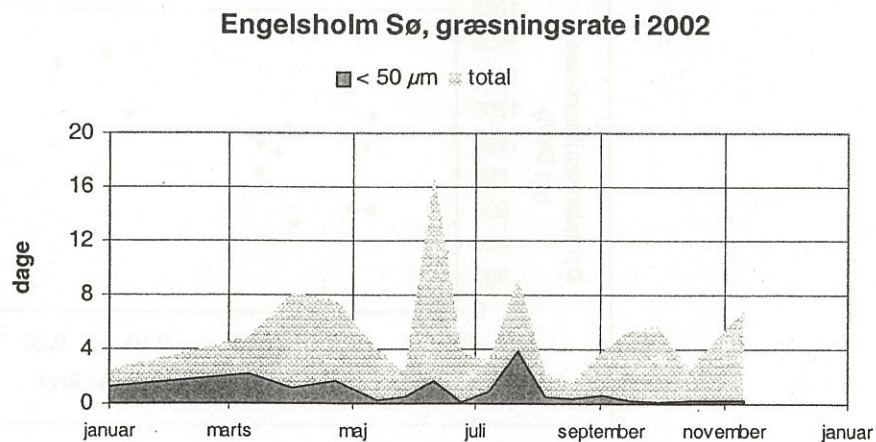
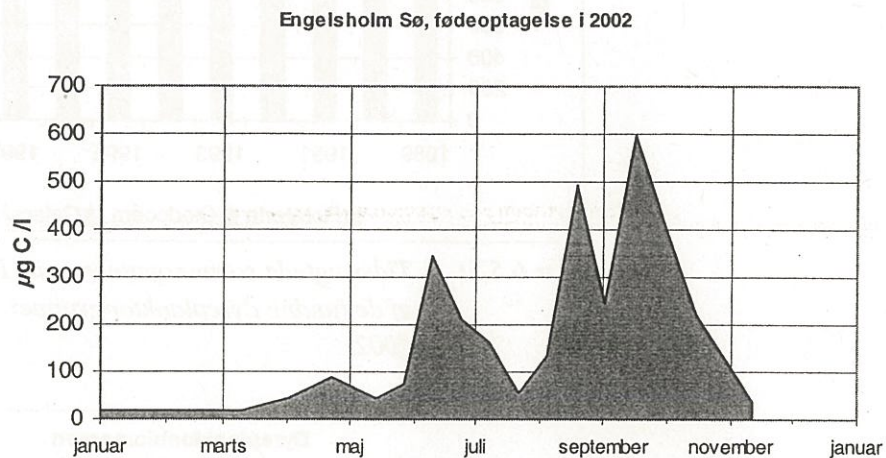
Figur 6.5.3: Den gennemsnitlige algebiomasse i sommerperioden (1/5-30/9) i Engelsholm Sø 1989 - 2002 fordelt på algegrupper.

Græsningstryk

Dyreplanktons fødeoptagelse kan groft beregnes ud fra kendskab til dyregruppernes fødeoptagelse i forhold til deres biomasse. I takt med den faldende biomasse har der derfor også været et fald i fødeoptagelsen. Imidlertid ses der ind imellem store fødeoptagelser gennem sæsonen, når biomassen er domineret af effektive græssere. Det var netop tilfældet i forbindelse med den store sensommerbiomasse af cladocéer, hvor fødeoptagelsen nåede $600 \mu\text{g C/l}$. Da der uheldigvis tidligere har været fejl i de beregnede fødeoptagelser, er udviklingen siden 1989 afbildet i bilag 6.5.5.

Fødeoptagelsen i forhold til den stående algebiomasse kan give et billede af, om dyreplankton har tilstrækkelig føde til rådighed. Græsningsraten er udtryk for, hvor mange dage det vil tage dyreplankton at æde hele den del af algebiomassen, det er muligt for dyrene at æde. Visse store algearter og algekolonier antages at være utilgængelige for dyreplankton, men det er et

område, hvor der mangler viden. Der er bl.a. derfor en betydelig usikkerhed på de beregnede græsningsrater, men overordnet ses det samme mønster i 2002, som er observeret siden 1994, nemlig at der er perioder, hvor den ædebare algebiomasse kan nedgræsses på få dage. Det er derfor sandsynligt, at dyreplanktonbiomassen er bremset i sin vækst af mangel på føde. Fødebegrænsning må stort set forventes at have haft betydning hele vækstsæsonen. Ovennævnte fejl ved beregningen af fødeoptagelsen har haft indflydelse på den tidligere rapporterede græsningsrate, hvorfor denne ligeledes er afbildet for alle år siden 1989 i bilag 6.5.5.

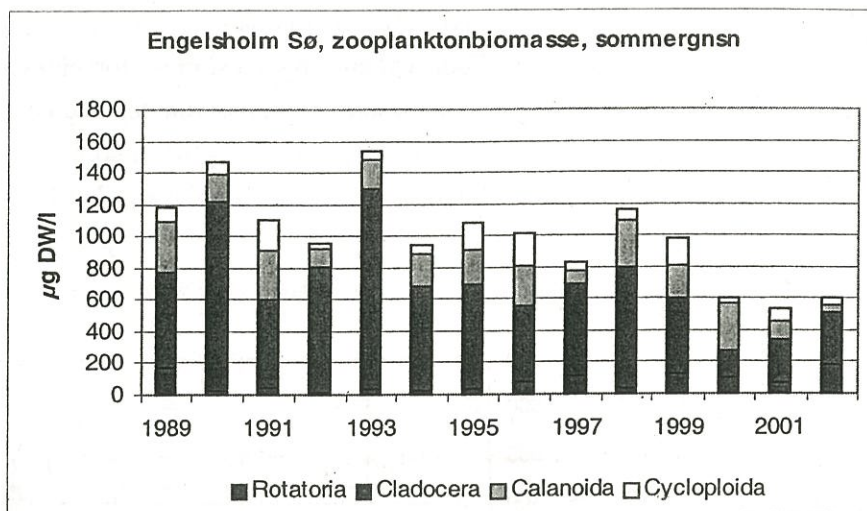

Figur 6.5.4: Dyreplanktonets fødeoptagelse og græsningsrate i Engelsholm Sø i 2002. Raten er baseret på hhv. den tilgængelige og den totale algebiomasse

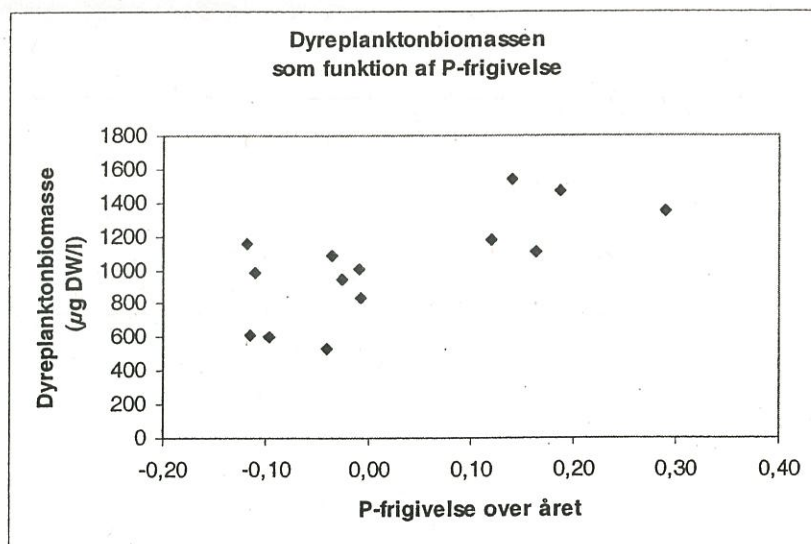
Dyreplankton

Biomasse, sammensætning Den samlede dyreplanktonbiomasse er faldet siden effekten af restaureringsindgrebene slog igennem i 1994. Faldet har dog ikke været jævnt, idet biomassen faldt fra et niveau omkring 1100–1600 µg DW/l før tilstandsændringen til et niveau omkring 1000 µg DW/l indtil år 2000, hvor niveauet var faldet til omkring 600 µg DW/l. Biomassen er således halveret i perioden, og faldet er signifikant ($p < 0,001$). De rykvise ændringer i

dyreplanktonbiomassen udviser en påfaldende sammenhæng med årenes samlede interne fosforbelastning i søen. Dette tages som udtryk for, at hele fødekæden bliver begrænset af planteplanktons mangel på fosfor.

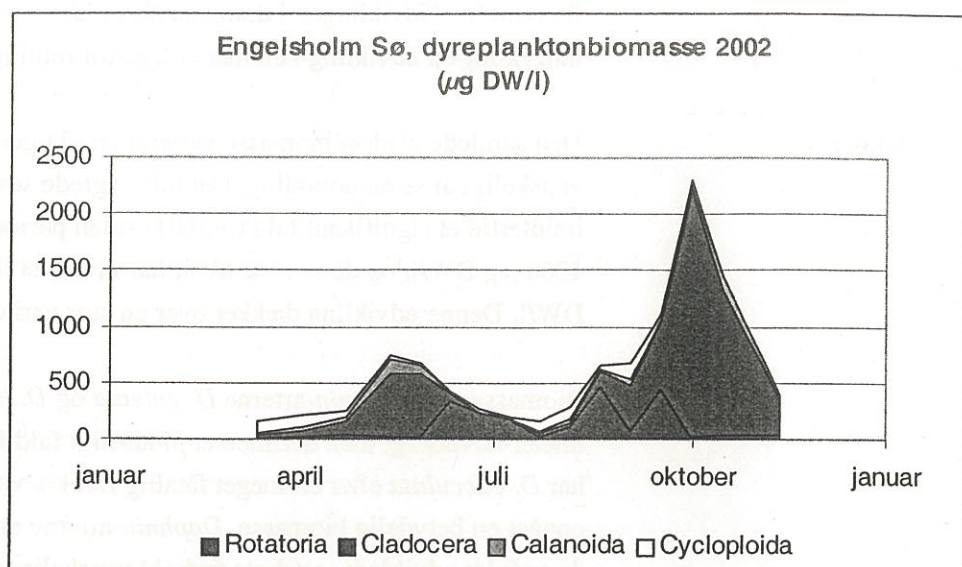
Figur 6.5.5: Tidsvægtede sommergennemsnit (1/5-30/9) af biomassen af de fundne dyreplanktongrupper i Engelsholm Sø, 1989-2002.

Figur 6.5.6: Tidsvægtede sommergennemsnit (1/5-30/9) af dyreplanktonbiomassen som funktion af årets interne fosforbelastning.

Sæsonvariation

Sæsonforløbet i 2002 var næsten identisk med forløbet hvert år siden 1999. De calanoide copepoder så en overgang ud til skulle dominere først i sæsonen, men i dag er deres rolle ved at være udspillet, og de er igen erstattet af cladocæer. I det hele taget er det cladocæer, der dominerer biomassen i foråret og sensommeren. Kun i forbindelse med fiskeyngelens voldsomme græsningstryk midt i sæsonen overtages dominansen af hjuldyr og cyclopløide copepoder.

Figur 6.5.7: Sæsonvariation i dyreplanktonbiomassen, fordelt på grupper i Engelsholm Sø i 2002.

Hjuldyr

Hjuldyrbiomassen udviser stor sæsonvariation, og med arternes korte reproduktionstid kan prøvetagning hver 14. dag ofte overse selv store forekomster. På trods af disse vanskeligheder, kan det konkluderes, at hjuldyrenes samlede biomasse efter flere år på lavt niveau har været stigende siden 1994/95 ($p < 0,02$), og nu har nået niveauet fra 1989. Det skyldes en større biomasse fra juli til september sammenfaldende med fremkomsten af fiskeyngel. Selvom der er fjernet mange tons fisk, og der derfor produceres mindre yngel, vil fødekæden stadig være næringsstofbegrænset, og græsningstrykket vil derfor stadig være relativt stort på den mindre biomasse af store dyreplanktonarter, hvorfor de små arter kommer til at spille en kvantitativ rolle. På artsniveau tegner der sig endnu ikke et entydigt mønster. Således er f.eks. *Notholca foliacea* og *Kellicottia longispina* i dag forsvundet, men *Trichocerca pusilla* optræder mere hyppigt, hvilket indikerer en udvikling mod en mere eutrof miljøtilstand. Imidlertid ses også den modsatte tendens, idet f.eks. *Brachionus*-arterne optræder mindre hyppigt efter opfiskningen, og arter som *Trichocerca capucina*, *T. rousseletti*, *T. similis*, *Notholca labis*, *N. squamula* og *N. acuminata* alle optræder hyppigere efter opfiskningen.

Copepoder

De calanoide copepoder er kun repræsenteret ved arten *Eudiaptomus graciloides*, der ikke har udvist nogen udvikling siden 1989. Dog var sommerens gennemsnitlige biomasse i 2002 den hidtil lavest observerede med mindre end $40 \mu\text{g DW/l}$. I 1991 optrådte en enkelt kohorte af *Cyclops vicinus* med ekstreme biomasser blandt de cyclopoider, men ellers viser udviklingen i sommerens gennemsnitlige totalbiomasse, der ligger i intervallet $40\text{--}200 \mu\text{g DW/l}$, heller ingen udvikling for denne gruppe. *C. abyssorum* er blevet gradvis mere almindelig på bekostning af *C. vicinus*,

mens gruppen *Mesocyclops* og *Thermocyclops* de sidste par år næsten er forsvundet. Udviklingen i dominansforholdene på artsniveau kan tages som udtryk for en udvikling i en mere oligotrof retning.

Cladocéer

Den samlede cladocébiomasse varierer stærkt gennem sæsonen, og det er vanskeligt at se en udvikling. Det tidsvægtede sommergennemsnit viser imidlertid et signifikant fald ($p < 0,01$) siden periodens maksimum i 1993 på 1260 $\mu\text{g DW/l}$, og de seneste tre år har niveauet ikke overskredet 350 $\mu\text{g DW/l}$. Denne udvikling dækker over en stor variation på artsniveau.

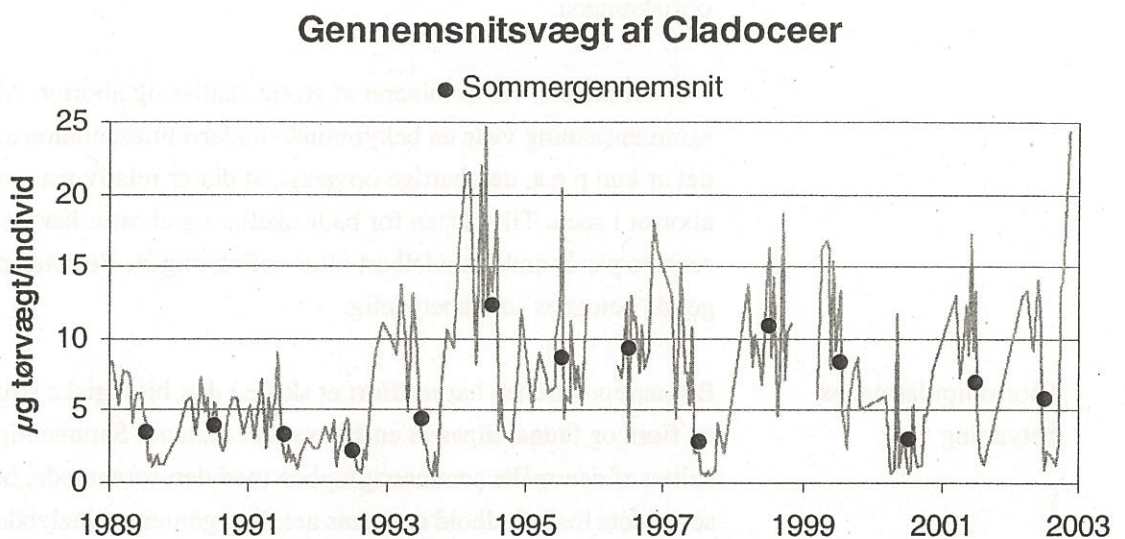
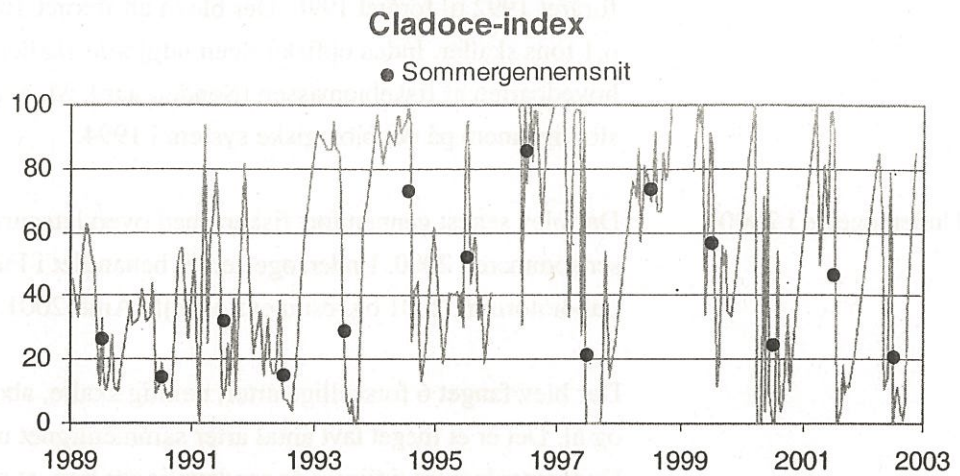
Biomassen af *Daphnia*-arterne *D. galeata* og *D. hyalina* har ikke udvist en lineær udvikling, men derimod et pludseligt fald fra 1999 til 2000. Omvendt har *D. cucullata* efter en meget fåtallig forekomst fra 1992 til 1999 igen opnået en betydelig biomasse. *Daphnia*-arterne er svære at adskille på art før de er fuldt udviklede, og dette forhold vanskeliggør tolkningen af udviklingen. Imidlertid er usikkerheden ikke større, end det kan konstateres, at der gennem de seneste tre år har fundet et skifte sted i dominansforholdene de tre arter i mellem, og *D. cucullata* er nu ved at overtage dominansen fra de to andre arter. Dette kunne være udtryk for, at der igen forekommer store mængder fiskeyngel i søen, idet græsning vil favorisere den mindre *D. cucullata*.

Bosmina-slægten er først og fremmest repræsenteret ved *B. coregoni*, men også *B. longirostris* optræder ind imellem talrigt. Slægtens biomasse faldt brat først i perioden 1989–2002, og har siden midten af 90'erne ligget på et niveau under 50 $\mu\text{g DW/l}$ for sommerens gennemsnit.

Biomassen af *Chydorus sphaericus* varierer også meget gennem sæsonen. Sommerens gennemsnitlige biomasse faldt dramatisk i 1994, og siden har den været under 20 $\mu\text{g DW/l}$. For både *Bosmina*-arterne og *Chydorus sphaericus* har der dog været en tendens til en stigende biomasse de seneste 5 år. Den rovlevende *Leptodora kindtii* har de seneste fire år optrådt med en beskeden biomasse, og udviklingen gennem perioden har i grove træk fulgt den faldende forekomst af fødeemner.

Cladocéindex

Cladocéindexet steg i 1994, da restaureringsindsatsen slog igennem. Siden har det med nogen variation været faldende, og ligger nu igen på det lave niveau fra før restaureringen. Det samme forløb ses for Cladocé-gruppens gennemsnitsvægt, og begge forløb vurderes at være udtryk for en tilbagevenden til en sammensætning af dyreplanktonsamfundet som det så ud inden restaureringen, blot med en væsentlig reduceret biomasse.

Figur 6.5.8 a og b:

- a) Cladocé-index = antal dafnier i % i forhold til det totale antal cladocéer.
- b) Individ-tørvægt af cladocéer.

Sammenfatning

Dyreplanktonnets sammensætning udvikles gradvist i retning af forholdene inden restaureringsindgrebet, men med en stadig faldende samlet biomasse. Denne udvikling antages at hænge sammen med en stigende mængde fiskeyngel i forhold til fødegrundlaget samtidig med en fosforbegrænsning af primærproducenterne. Førstnævnte favoriserer f.eks. hjuldyr og de små krebsdyr, mens sidstnævnte resulterer i den faldende biomasse, da søens fosforpulje er faldende. Den faldende dyreplanktonbiomasse er stadig tilstrækkelig stor til at bremse væksten for den del af algebiomassen, der er tilgængelig som føde, men de store arter er uden for dyreplanktonnets kontrol.

6.6 Fisk

Opfiskning

Amtet gennemførte en opfiskning af skaller og brasener i Engelsholm Sø fra foråret 1992 til foråret 1996. Der blev i alt fjernet 16,6 tons brasener og 6,1 tons skaller. Inden opfiskningen udgjorde skaller og brasener langt hovedparten af fiskebiomassen (Søndergaard, M. et al., 1998). Opfiskningen slog igennem på det biologiske system i 1994.

Undersøgelse i 2000

Der blev senest gennemført fiskeri med oversigtsgarn i Engelsholm Sø i sensommeren 2000. Undersøgelsen er behandlet i Fiskeøkologisk Laboratorium, 2001 og resumeret i Vejle Amt, 2001.

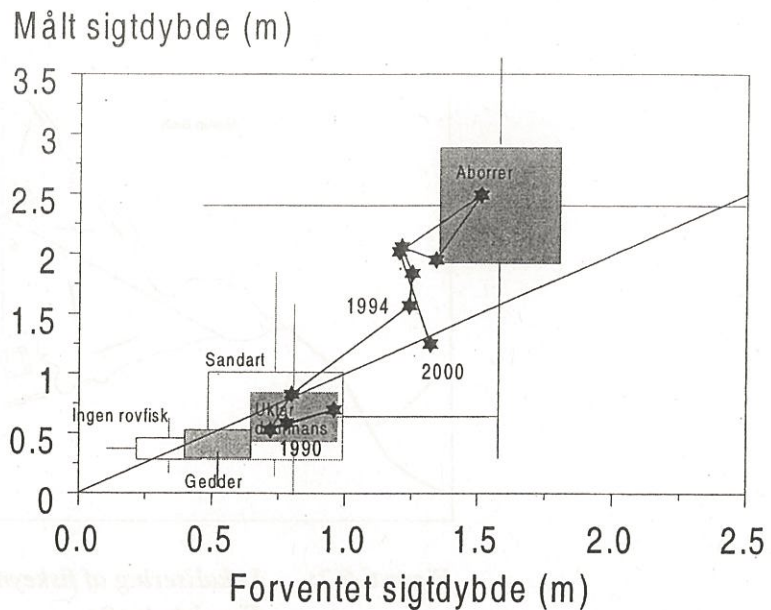
Der blev fanget 6 forskellige arter, nemlig skalle, aborre, hork, brasen, gedde og ål. Det er et meget lavt antal arter sammenlignet med andre danske søer. Undersøgelser fra tidligere år sandsynliggør dog, at søen også rummer små bestande af bl.a. sandart, rudskalle, karusse, grundling og ørred. Biomassen blev estimeret til 354 kg/ha i 2000, hvilket var på niveau med årene efter opfiskningen.

Fiskebestanden var domineret af større skaller og aborrer. Aborrebestandens sammensætning viste en bekymrende underrepræsentation af ældre fisk, og det er kun p.g.a. den hurtige opvækst, at der er relativt mange rovlevende aborrer i søen. Tilvæksten for både skaller og aborrer har været lavere de seneste par år end umiddelbart efter opfiskningen. Bestanden af brasen og gedde betegnes som ubetydelig.

Bio-manipulationens betydning

Bio-manipulationen har medført et skifte i den biologiske struktur mod en flora og fauna, tilpasset en klarvandet tilstand. Sammenlignes gennemsnittet af den målte sommersigtdybde med den forventede, beregnet ud fra søvandets fosforindhold og søens areal og gennemsnitsdybde (figur 6.6.1), ses, at variationerne ikke alene kan tilskrives ændringer i fosforindholdet.

I 1990-1993 var sigtddyben noget ringere end forventet, men fra 1994 og frem til 1999 har sigtddyben været markant bedre end forventet ud fra fosforindholdet i søvandet. I 2000 var sigtddyben som forventet, hvilket bl.a. hænger sammen med en manglende klarvandsfase i forsommeren, som de tidligere år har bidraget væsentligt til sommergennemsnittet. På figur 6.6.1 er ligeledes indtegnet dominansforhold blandt rovfisk for en række danske søer, og det ses, hvordan Engelsholm Sø har bevæget sig i retning af aborredominans.

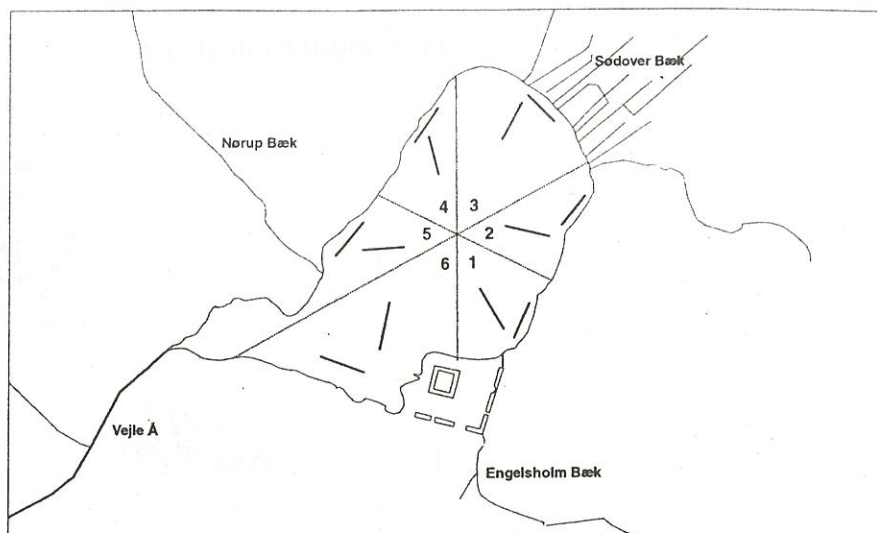
Figur 6.6.1: Sammenhængen mellem den målte gennemsnitssommer-sigtddybde og den forventede, beregnet ud fra fosforkoncentration, areal og gennemsnitsdybde i en række danske søer, opdelt efter dominansforhold blandt rovfiskene. Kasserne og stregerne repræsenterer hhv. 95% C.L. og minimum og maksimum.

Vandmiljøplanen

Overordnet set har effekten af biomanipulationen overskygget en eventuel effekt af Vandmiljøplanen. Imidlertid befinder søen sig i en fase, hvor den umiddelbare effekt af opfiskningen er aftagende, og forholdene er under normalisering med en mindre produktion gennem fødekæden til følge. Det vil derfor i de nærmeste år vise sig, om effekten af Vandmiljøplanen er tilstrækkelig til at kompensere for den manglende undervandsvegetation og de deraf negative følger for søens aborrer, så den relativt klarvandede tilstand kan fastholdes.

Fiskeyngel

Der blev gennemført en undersøgelse af fiskeynglen i Engelsholm Sø natten mellem 10. og 11. juli 2002 efter programmet (Lauridsen, T.L. et al., 1998). Der blev gennemført træk i littoralzonen og pelagiet i de samme sektioner som ved oversigtsfiskeriet (figur 6.6.2).

Figur 6.6.2: Lokalisering af fiskeyngeltrækkene i de 6 sektioner i Engelsholm Sø.

Forekomst af fiskeyngel

Der er betydeligt mere fiskeyngel i Engelsholm Sø i forhold til de fleste danske søer. Ved undersøgelsen i 2002 blev der fanget årsyngel af skalle, aborre og enkelte ubestemmelige karpefisk, og skallerne var klart dominerende. Antal og vægt af fangsterne er angivet i tabel 6.6.1.

Fangsten af yngel var større i littoralen end i pelagiet, men der forekom betydelige mængder af skaller i pelagiet. Generelt er fiskeyngelens mængde og fordeling med relativt mange karpefisk i pelagiet temmelig usædvanlig for en middeldyb sø med forholdsvis klart vand. Yngelens middelvægt var dog sammenlignelig med andre søer.

Årets klimatiske udvikling må antages at have givet en nogenlunde normal rekruttering for brasen, der gyder sent og derfor ikke blev fanget ved undersøgelsen. Erfaringerne fra en række danske søer viser en negativ sammenhæng mellem årgangsstyrken og år med varme forår efterfulgt af kolde somre (Fiskeøkologisk Laboratorium, 2001), men i 2002 var temperaturen indtil undersøgelsestidspunktet over eller tæt på normalen.

Påvirkning af dyreplankton

Fiskeyngelens skønnede daglige konsumtion af dyreplankton var 95 mg TV/m³/dag, hvilket er en meget høj rate. På grund af den høje konsumptionsrate har fiskeyngelen alene sandsynligvis været i stand til at nedgræsse dyreplanktonbiomassen i sommerperioden. Medregnes de ældre årgange har der været tale om et meget betydeligt prædationstryk.

Engelsholm Sø

Alle arter	Antal pr m ³		Vægt, g pr. m ³	
	Littoral	Pelagiet	Littoral	Pelagiet
1998	1,83	0,53	0,21	0,08
1999	19,83	3,20	3,67	0,67
2000	5,00	7,16	1,15	1,67
2001	2,07	3,77	0,68	0,95
2002	13,93	3,52	4,26	1,08

Skalle	Antal pr m ³		Vægt, g pr. m ³	
	Littoral	Pelagiet	Littoral	Pelagiet
1998	0,9	0,10	0,04	0,01
1999	19,68	3,03	3,57	0,60
2000	4,24	6,21	0,75	1,13
2001	1,68	3,45	0,35	0,74
2002	13,51	3,34	3,97	0,96

Aborre	Antal pr m ³		Vægt, g pr. m ³	
	Littoral	Pelagiet	Littoral	Pelagiet
1998	0,93	0,43	0,16	0,08
1999	0,13	0,16	0,10	0,07
2000	0,70	0,95	0,40	0,54
2001	0,39	0,32	0,32	0,22
2002	0,41	0,18	0,29	0,11

Individvægt	
Skalle	
1998	0,049
1999	0,183
2000	0,180
2001	0,211
2002	0,293
Aborre	
1998	0,177
1999	0,567
2000	0,570
2001	0,752
2002	0,678

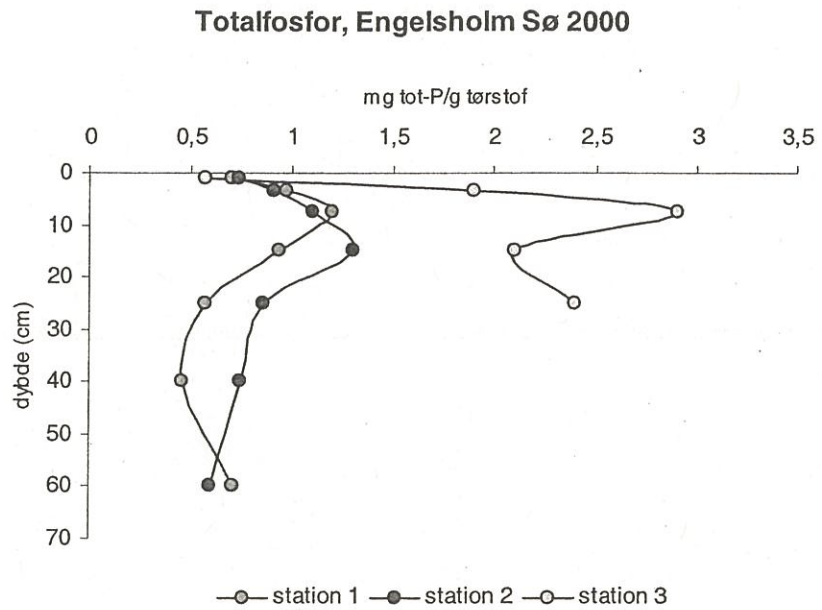
Tabel 6.6.1: Fangst af hyppigst forekommende arter i fiskeyngelen ved undersøgelserne i Engelsholm Sø.

6.7 Undervandsplanter

Der er ikke gennemført egentlige undersøgelser af undervandsvegetationen i Engelsholm Sø. Imidlertid har en undersøgelse af undervandsvegetationens muligheder for etablering og spredning i søen (Lauridsen, T.L. et al., 1997) afsløret, at vegetationen sagtens kan etableres og sprede sig, men fugles græsningstryk på den er så stort, at nyetablerede planter hurtigt ædes, og kun der, hvor de til undersøgelsen anvendte indhegninger var placeret, findes der i dag vegetation. Der er dog observeret spredt forekomst af enkeltindivider af *Kruset vandaks* og *Vandpest* i forbindelse med tilsyn.

7. Sediment

Der blev gennemført sedimentundersøgelser i Engelsholm Sø i 1990, 1995 og 2000. Den eneste entydige udvikling gennem de ti år er et fald i fosforkoncentrationen i de øverste få centimeter (Vejle Amt, 2001). Sedimentets fosforstatus er gengivet på figur 7.1.

Figur 7.1: Fosforprofil for tre stationer i Engelsholm Sø, 2000.

8. Måltilstand og fremtidig udvikling

8.1 Søtilstand og målsætning

Målsætning

Engelsholm Sø er målsat som badesø (A2) i Regionplan 2001-2013 for Vejle Amt (Vejle Amt, 2003) og skal således sikres et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv, der kun er svagt påvirket af menneskelig aktivitet. Der er fastsat et krav til den gennemsnitlige sigtdybde i sommerperioden på mindst 2,0 m. og aldrig dårligere end 1,5 m. Målsætningen betragtes desuden først som opfyldt, når der forekommer mindst 6 forskellige arter af rodfæstede undervandsplanter og aborre skal være den dominerende rovfisk. Kravet til sigtdybden og planteforekomsten er ikke opfyldt, men kravet om aborre som dominerende rovfisk har stort set været opfyldt siden 1994 efter opfiskningen af skaller og brasener. Kravene forventes kun at kunne fastholdes, hvis fosforbelastningen ikke overstiger 230 kg/år (370 kg/år korrigeret for underestimering af fosfortransporten). Denne maksimumsgrænse overskrides især i våde år.

Belastningen skal ned

Tiltagene efter Vandmiljøplanen har ikke haft effekt på fosforbelastningen til Engelsholm Sø. Amtets indgreb i fiskebestanden har skabt klart vand i søen indtil videre, men opfiskningen er ikke i sig selv et tilstrækkeligt grundlag for en alsidig forekomst af planter, fisk og smådyr. For at tilvejebringe dette grundlag er der stadig behov for tiltag, der kan begrænse tilførslen af fosfor fra belastningskilderne i det åbne land. Det må erindres, at de anførte 230 kg fosfor/år som maksimumsbelastning er udregnet for økologisk balance, men i søens nuværende situation vil en væsentlig mindre belastning være nødvendig, før den økologiske balance kan forventes at indstille sig.

Det biologiske system

Resultaterne fra 1999 og 2000 viser, at udviklingen i fiskebestanden mod en større andel af aborrer og færre skaller er vendt. Specielt for aborrerne ser udviklingen bekymrende ud. Bestanden synes at ville stabilisere sig på et lavt niveau m.h.t. de store rovlevende individer. Det skyldes primært manglen på undervandsvegetation i søen.

Ustabil balance

Forskellen mellem miljøtilstanden i f.eks. 1999 og 2000 illustrerer, hvordan den biologiske balance i søen er ustabil og i høj grad afhængig af de klimatiske forhold. Den naturligt forekommende vegetation består kun af rørskov og flydebladsplanter, og fiskebestanden er artsfattig og stærkt reguleret. Et forsøg på at reintrodere undervandsvegetation i søen ved spredning fra indhegnede plantebede er hidtil ikke lykkedes (Lauridsen, T. et al., 1997). Der er altså ikke tilstrækkelige betingelser for et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv trods en forbedret sigtdybde gennem nu 9 år.

Risiko for tilbagefald	For at styrke betingelserne for undervandsplanter og rovlevende fisk må der ske en yderligere reduktion i næringsstofftilførslen. Ellers vil der på sigt igen optræde kraftige blågrønalgeforekomster som før indgrebet i fiskebestanden, sådan som det er set ved andre opfiskninger i Europa, hvor der ikke er fulgt op med tilstrækkelig reduktion i fosfortilførslen.
Belastningsscenario	Med en middel vanddybde i søen på 2,6 m og en maksimal dybde på 6,1 m er det ikke realistisk at opnå den nødvendige bestand af undervandsplanter i Engelsholm Sø ved det udmeldte sigtddybdekrav på kun 1,5 m i Regionplan 1997. I Regionplan 2001–2013 blev krævet til sigtddybden derfor skærpet til 2,0 m. Med empiriske modeller kan den højest tilladelige belastning beregnes til 230 kg/år (370 kg/år korrigeret for underestimering af fosfortransporten). Som sikkerhed for at den ønskede miljøtilstand opnåes uafhængigt af de empiriske modellers nøjagtighed, blev målsætningen suppleret med de omtalte krav til minimumsigtddybde på 1,5 m. og 6 forskellige arter af bundplanter.
Mindre fosfor fra spredt bebyggelse og landbrug	I Give kommune ligger nogle få ejendomme og i Egtved kommune godt 30 ejendomme, der ikke nedsiver. Hvis lovens krav om dyrkningsfri 2 m bræmmer langs vandløbene i tilgift bliver overholdt, og der ikke dyrkes/gødskes på skrånende eller vældprægede sø- og vandløbsnære arealer, er der en god prognose for den fremtidige miljøtilstand i Engelsholm Sø. Dog vil særlig nedbørsrige år med stor diffus afstrømning stadig belaste søen for meget. For at bringe søen i en stabil klarvandet tilstand vil det være nødvendigt med en reduktion af det dyrkningsbetingede fosforbidrag. Da en stor del af afstrømningen fra oplandet nedsiver og derfor ikke belaster søen med fosfor, er det en overskuelig opgave at tage fat på.

8.2 Sammenfatning og konklusion

Næringstilførsel	2002 var et varmt, men nedbørsrigt år. Sammen med fyldte grundvandsmagasiner resulterede det i en meget stor afstrømning, og søen fik tilført meget næringsstof. Grundvandsbidraget og den diffuse tilstrømning leverede mere end 90% af de knap 0,5 tons fosfor og de knap 19 tons kvælstof, søen modtog i 2002. Langt den største del stammer fra dyrkede marker.
Stoftilbageholdelse	Engelsholm Sø lagdelte i lange perioder i 2002. Det resulterede i en næringsstofftilbageholdelse på knap 100 kg fosfor. Det store jernindhold og de store mængder tilstrømmende nitrat giver søen en stor evne til kvælstoftilbageholdelse, godt hjulpet af søens forholdsvis klarvandede tilstand efter opfiskning af mere end 16 tons brasener i perioden

1992 til 1996. Sedimentundersøgelser har vist et meget højt forhold mellem jern- og fosforkoncentrationen, hvilket resulterer i en effektiv fosfortilbageholdelse under oxiderede forhold. Koncentrationen af begge næringsstoffers opløste salte er derfor normalt meget lav gennem det meste af sæsonen, således også i 2002, og det har begrænset algebiomassens udvikling.

Vandkemi

Siden opfiskningen slog igennem på det biologiske system i 1994 har mange vandkemiske parametre vist en signifikant udvikling i retning af en mere klarvandet miljøtilstand. I 2000 blev sigtddybden dårligere uden dog at komme helt ned på niveau med forholdene inden opfiskningen, men i 2001 var forholdene bedret, og niveauet har siden været sammenligneligt med 1994.

Plankton

Algebiomassen var moderat i 2002. Den havde en rodet sammensætning, og det mest bemærkelsesværdige var de mange furealger og kiselalger men de få blågrønalger. Ud over en kraftig næringsstofbegrænsning var algebiomassen udsat for massiv græsning fra en i øvrigt lav dyreplanktonbiomasse.

Dyreplanktonsamfundets dominansforhold er under forandring, men der tegner sig endnu ikke en klar tendens. Gennemsnitsvægten for cladocéerne svinger meget, men har udvist en faldende tendens ligesom cladocéindexet. Dyreplanktonsamfundet er derfor blevet mindre effektiv til at vækstbegrænse algebiomassen, men da denne samtidig er faldet som følge af næringsstofbegrænsning, kan dyreplankton stadig sikre gode sigtddybder, især først på sæsonen. Den store forekomst af store algearter uden for dyreplanktons rækkevidde i 2002 kan muligvis vise sig problematisk for miljøtilstanden i de kommende år. Overordnet set synes det dog som om søen i disse år gradvist indstiller sig i en ny balance med et lavere næringsstofniveau til at drive fødekæden.

Fisk

Fiskebestandens udvikling er bekymrende. Skulle forholdene fortsat forværres for aborrerne, vil det kunne medføre en markant forøgelse af skalle- og brasenbestandens rekruttering, hvis de optimale klimatiske betingelser er til stede, hvilket vil kunne føre søen tilbage til tilstanden før biomanipulationen. Egentlig stabile forhold kan først forventes, hvis søens undervandsvegetation opnår en betydelig udbredelse, eller hvis søens næringsstofbelastning reduceres til et lavere niveau. Førstnævnte medførte en skærpelse af sigtddybdekravet fra 1,5 m til 2,0 m. i amtets seneste regionplan. Sidstnævnte forudsætter et indgreb overfor det dyrkningsbetingede bidrag, der rækker videre end de muligheder, amterne har i dag.

Vandmiljøplanen

Overordnet set har effekten af biomanipulationen overskygget en eventuel effekt af Vandmiljøplanen. Imidlertid befinder søen sig i en fase, hvor den umiddelbare effekt af opfiskningen er aftagende, og forholdene er under normalisering med en mindre produktion gennem fødekæden til følge.

Det vil derfor i nærmeste fremtid vise sig, om effekten af Vandmiljøplanen er tilstrækkelig til at kompensere for den manglende undervandsvegetation og de deraf negative følger for søens aborrer, så den relativt klarvandede tilstand kan fastholdes.

Målsætning

Engelsholm Sø skal ifølge regionplanen sikres et naturligt og alsidigt dyre- og planteliv, der kun er svagt påvirket af menneskelig aktivitet. Det nye og skærpede sigtdybdekrav på 2,0 m blev ikke opfyldt i 2002, ligesom målsætningen om alsidighed langt fra blev opfyldt. Bl.a. kan undervandsvegetationen ikke brede sig i søen, og det biologiske system er alt for letpåvirkeligt af klimasvingninger.

Nødvendige tiltag

Der er registreret 37 ejendomme i det åbne land, hvor der er behov for at etablere forbedret spildevandsrensning. Det vil være hensigtsmæssigt at omlægge eller indstille landbrugsdriften på de nærmeste skrånende arealer ved søen og dens tilløb, og lovens krav om dyrkningsfri bræmmer skal overholdes. De seneste år er grundvandstanden steget og dermed også afstrømningen fra oplandet. I sådanne perioder udsættes Engelsholm Sø for en stor næringsstofbelastning, og det vil være nødvendigt med indgreb overfor det dyrkningsbetingede bidrag. I dag er amterne henvist til frivillige aftaler med de enkelte landmænd, og det er næppe tilstrækkeligt til at sikre en vedvarende lav belastning, så søen kan indfri sin målsætning til alle tider. Hvis begrænsninger i fosfortilførslen bliver gennemført, er prognosen for den fremtidige miljøtilstand i Engelsholm Sø særdeles god.

2002	Enhed	Middelværdier	
		År	Sommer
Vandtilførsel	1000m ³	6471	2267
Opholdstid	år ⁻¹	0,183	0,520
Fosfortilførsel * ₁)	Ton	0,354	0,121
Kvælstoftilførsel * ₂)	Ton	22,298	5,828
Sigtedybde	m	2,14	1,72
pH		7,88	7,98
klorofyl	mg/l	0,026	0,036
Total fosfor	mg/l	0,059	0,075
Filt. Uorg. Fosfor	mg/l	0,010	0,010
Total kvælstof	mg/l	1,31	0,819
Ammonium-N	mg/l	0,039	0,043
Nitrit-nitrat-N	mg/l	0,747	0,173
Siliciumdioxid	mg/l	11,17	12,10
Total-jern	mg/l	0,211	0,249
Alkal.	meq/l	1,481	1,61
Susp. Stof	mg/l	5,973	7,5
Glødetab	mg/l	4,178	5,4
COD	mg/l	4,799	6,4
Algeplankton	mg VV/l		10,45
Dyreplankton	mg TV/l		0,61
Fiskeyngel tæthed	antal/m ³		
Littoralen	g/m ³		4,26
Pelagiet	g/m ³		1,08

*Table 8.2.1: Nøgletal for Engelsholm Sø, 2002. *₁) ukorrigeret for underestimeret overfladisk afstrømning. *₂) grundvand tildelt koncentrationen 2,3 mg N/l.*

9. Referenceliste

Bøgestrand, J. (2000). Vandløb og kilder 1999, NOVA 2003. Faglig rapport fra DMU, nr. 336.

Danmarks Miljøundersøgelser (1990):
Prøvetagning og analysemetoder i søer.

Danmarks Miljøundersøgelser (2002):
Notat om naturoplande 2001.

Fiskeøkologisk Laboratorium (2001):
Fiskebestanden i Engelsholm Sø, september 2000, Møller, P.H.

Hansen et al. (1992):
Zooplankton i søer - metoder og artsliste, Danmarks Miljøundersøgelser.

Jensen, J.P. et al. (1996):
Vandmiljøplanens Overvågningsprogram 1995. Ferske Vandområder. Søer. Faglig rapport fra DMU, nr. 176.

Jensen, J.P. et al. (1997):
Ferske vandområder - søer. Vandmiljøplanens Overvågningsprogram 1996. Faglig rapport nr. 211, Danmarks Miljøundersøgelser.

Kristensen, P. et al. (1990):
Eutrofieringsmodeller for søer. NPO-forskning fra Miljøstyrelsen, nr. C9 1990.

Kronvang og Bruhn (1990) Overvågningsprogram:
Metoder til bestemmelse af stoftransport i vandløb.

Lauridsen, T.L. et al. (1997):
Genetablering af undervandsvegetationen i Engelsholm Sø. Vand og Jord, 4 : 97-102.

Lauridsen, T.L. et al. (1998):
NOVA 2003 - Fiskeyngelundersøgelser i søer. Teknisk anvisning fra DMU. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser.

Miljø- og Energiministeriet, Miljøstyrelsen, (2002):
Paradigma 2001 for normalrapportering af det nationale program for overvågning af vandmiljøet 1998-2003.

Mortensen, E. et al. (1990):
Fiskeundersøgelser i søer. Teknisk anvisning nr. 3, Danmarks Miljøundersøgelser.

Møller, P.H. (1997):
Overvågning af Engelsholm Sø 1996, Vejle Amt.

Møller, P.H. (1999):
Overvågning af søer 1998, Vejle Amt.

Olrik, K. (1991):
Planteplanktonmetoder, Miljøprojekt nr. 187, Miljøstyrelsen.

Reynolds, C.S. (1984): The ecology of freshwater Phytoplankton.

Søndergaard, M. et al (1998):
Sørestaurering i Danmark , Miljø- og Energiministeriet.

Vejle Amt, (1998):
Regionplan 1997-2009 for Vejle Amt.

Vejle Amt (1999):
Redegørelse for landbruget.

Vejle Amt (2001):
Overvågning af Engelsholm Sø 2000, Vejle Amt.

Vejle Amt (2002):
Overvågning af Engelsholm Sø 2001, Vejle Amt.

10. Bilag

Metodebeskrivelse - Engelsholm Sø

Oplandsanalyser

Anvendte data til beskrivelse af oplandet herunder produktionen af kvælstof og fosfor fra husdyr er rekvireret fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri herunder Forskningscenter Foulum og Landbrugets EDB-Center.

Stoftransport

Vejle Amt har i perioden 1989-2000 gennemført fysisk-kemiske undersøgelser i søernes til- og afløb i overensstemmelse med Vandmiljøplanens Overvågningsprogram og de retningslinier, der er beskrevet i den af Danmarks Miljøundersøgelser udarbejdede tekniske anvisning om prøvetagning og analysemetoder i søer (1990).

På baggrund af Vejle Amts enkeltmålinger af vandføring i tilløb og en samtidig kontinuerlig registrering af vandstanden i af- og hovedtilløb har Hedeselskabet i overensstemmelse med standarder og procedurer, anvist af Danmarks Miljøundersøgelser, beregnet døgnmiddelvandføringen i vandløbene.

Næringsstoftransporten er herefter beregnet ved hjælp af PC-programmet STOQ. Til selve beregningen er anvendt C-interpolationsmetoden som anvist og detaljeret beskrevet af Kronvang og Bruhn (1990).

Vand- og massebalance

Vand- og massebalancen er beregnet ved hjælp af PC-programmet, STOQ-sømodul.

Sømodulet opstiller vandbalancen ud fra følgende størrelser:

Qnedbør	(månedsværdier, mm)
Qfordampning	(månedsværdier, mm)
Qdirekte tilførsel	(månedsværdier, l/s)
Qsum af målte tilløb	(månedsværdier, l/s)
Qafløb	(månedsværdier, l/s)
Qumålt tilløb	(månedsværdier, l/s)
Qmagasinerings	(vandstandsvariationer, m)
Qgrundvand ind-/udsivning	(månedsværdier, m ³)
Asøareal	

Vandbalancen er således opgjort månedsvis som:

$$Q_{\text{grundvand ind-/udsivning}} = -A_{\text{søareal}} \cdot (Q_{\text{nedbør}} - Q_{\text{fordampning}}) - Q_{\text{direkte tilførsel}} - Q_{\text{sum af målte tilløb}} + Q_{\text{afløb}} - Q_{\text{umålt tilløb}} + Q_{\text{magasinerings}}$$

hvor

$Q_{\text{umålt tilløb}}$ = (umålt opland) beregnet ved en simpel arealkorrektion af det målte tilløb E6 og følgende ligning:

$$Q_{\text{umålt tilløb}} = Q_i \cdot (v_i - 1), \text{ for } i = 1 \text{ til antal tilløb (} v_i \text{ er vægte } < > 1.0)$$

$Q_{\text{magasinerings}}$ = produktet af lineært interpoleret ændring i vandstand mellem månedsslut/månedstart og $A_{\text{søareal}}$.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at STOQ version 1998 beregner magasinændringerne ud fra søens naturlige topografi beskrevet ved arealer i forskellige dybder, en vandspejlskote, en kote til nulpunkt på skalapæl og de ved tilsynet aflæste vandhøjder. Den tidligere version af STOQ beregnede magasinændringerne ud fra søen, beskrevet som en kasse, og de ved tilsynet aflæste vandhøjder.

Ovenstående beregningsforskelle kan medføre mindre forskelle i den beregnede opholdstid.

Stofbalancen opstilles tilsvarende ud fra følgende størrelser:

Satmosfærisk deposition	(konstant, kg/ha/år)
Ssum af målte tilførsler	(månedsværdier, kg)
Safløb	(månedsværdier, kg)
Spunktkilder	(månedsværdier, kg)
Søvrigte kilder	(månedsværdier, kg)
Sumålt opland	(månedsværdier, kg)
Sgrundvand	(månedsværdier, kg)
Smagasinerings	(ændret stofindhold i søen) (søkonc., volumen, $\mu\text{g/l-m}^3$)
Sintern belastning	(månedsværdier, kg)
Csøkoncentration	($\mu\text{g/l}$)
Vsøvolumen	(m^3)
G+ konc. tilf. grundv.	($\mu\text{g/l}$)
G- konc. uds. grundv.	($\mu\text{g/l}$)

Stofbalancen er således opgjort månedsvis som:

$$(1) \text{ Sintern belastning} = - S_{\text{atmosfærisk deposition}} \cdot A_{\text{søareal}} - S_{\text{sum af målte tilførsler}} + S_{\text{afløb}} - S_{\text{punktkilder}} - S_{\text{øvrige kilder}} - S_{\text{sumt opland}} - S_{\text{grundvand}} + S_{\text{magasiner}}ing$$

hvor

Sumt opland er beregnet ved en simpel arealkorrektion af målte tilløb, for Engelsholm Sø, E6 og følgende ligning:

$$\text{Sumt opland} = \text{sum af } (S_{\text{sum af målte tilførsler}} \cdot (v_i - 1)), \text{ for } i = 1 \text{ til antal tilløb (med vægte } < > 1.0)$$

$$S_{\text{grundvand}} = G_{\text{+ konc. tilf. grundv.}} \cdot Q_{\text{grundvand indsvning}} > 0 \text{ (måneder medtilstrømning)}$$

$$S_{\text{grundvand}} = G_{\text{- konc. uds. grundv.}} \cdot Q_{\text{grundvand udsivning}} < 0 \text{ (måneder med udsivning)}$$

$$S_{\text{magasiner}}ing = C_{n+1} \cdot V_{n+1} - C_n \cdot V_n \text{ (interpolerede værdier ved månedsskifter).}$$

De samme betragtninger som under vandbalancen gør sig naturligvis også gældende for magasinændringerne i stofbalancen.

En anden meget afgørende forskel ved den nye version af STOQ er, at der interpoleres retlinet til nærmeste søkoncentration beliggende i året før og efter beregningsåret. I Engelsholm Sø har det vist sig at medføre meget små ændringer i opgørelsen af magasineringen og dermed også retensionen.

Satmosfærisk deposition er beregnet ud fra $A_{\text{søareal}}$ (1), og standardværdierne 15 kg N/ha/år og 0,1 kg P/ha/år anvist af Danmarks Miljøundersøgelser.

$G_{\text{+ konc. tilf. grundv.}}$ og $G_{\text{- konc. uds. grundv.}}$ er

- for Engelsholm Sø beregnet som middelkoncentrationen af målte værdier i kilderne EN3 i perioden 1990-2002 og E7 i 1999-2002.

Nedbør og fordampning

Nedbørs- og potentiel fordampningsdata er rekvireret fra Danmarks Metrologiske Institut, som har estimeret værdierne fra en nærliggende målestation ved Bredsten og Båstrup. Værdierne er ikke korrigeret som beskrevet i "Noter vedrørende fordampning fra en sø", udarbejdet af Lars M. Svendsen, 1995. En sammenligning af massebalancen med og uden korrigerede nedbørs- og fordampningsdata viser, at korrektionen er uden betydning for balancen.

Søundersøgelser

Vejle Amt har i perioden 1989-2000 gennemført undersøgelser af søen i overensstemmelse med Vandmiljøplanens overvågningsprogram og de retningslinjer, der er beskrevet i den af Danmarks Miljøundersøgelser udarbejdede tekniske anvisning om prøvetagning og analysemetoder i søer (1990).

Undersøgelserne i søen omfatter årlige fysisk-kemiske undersøgelser af søvandet, og undersøgelser af plante- og zooplankton, mens undersøgelse af fiskebestanden og søens sediment udføres hvert 5. år. Placeringen af prøvetagningsstationerne for søen fremgår af kort i rapportens afsnit 2.

I nedenstående tabel ses en oversigt over udførte undersøgelser i søen, herunder undersøgelser fra før igangsætningen af Vandmiljøplanens Overvågningsprogram.

	Årstal																				
	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
Engelsholm Sø																					
Stoftransport		X								X	x	X	X	X	x	X	X	X	X	X	X
Vandkemi		X		(x)		(x)		(x)		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fytoplankton		X								X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zooplankton										X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Fisk*											X	x	x	x	x	X	x	x	x	x	X
Fiskeyngel																			X	X	X
Sediment			X													X					X

() = få tilsynsdata.

stort kryds = fiskeundersøgelse efter NOVaprogram, lille kryds = prøvefiskeri

Andre undersøgelser = Primærproduktion: 1978

Feltindsamling

Der er udført årlige undersøgelser af søvandets *fysisk-kemiske forhold* og *plante- og dyreplankton*. Engelsholm Sø er besøgt 19 gange i løbet af året. I perioden 1. maj til 30. september med 14 dages mellemrum, og resten af året en gang hver måned. Antallet af plante- og dyreplanktonprøver er fra 1998 nedsat fra 19 til 16 prøver årligt. Der er udtaget planktonprøver i månederne marts, april og november. De resterende 13 prøver er udtaget som de øvrige prøver i perioden 1. maj til 30. september.

Ved hvert tilsyn er sigtddybden målt med secchiskive (Ø 25 cm), og vejrforholdene er noteret. Målinger af ilt, temperatur, pH, ledningsevne ned gennem vandsøjlen er registreret elektronisk med en søsonde.

En blandingsprøve til kemiske analyser er udtaget med en hjerteklapvindhenter (2 l) i dybderne 0,2 m - sigtddybe og dobbelt sigtddybe. Hvis den dobbelte sigtddybe er større end vanddybden, er denne del af prøven udtaget 50 cm over søbunden. Ved temperaturlagdeling udtages prøver i hypolimnion. De indsamlede vandprøver er opbevaret på køl indtil analysering.

Fra blandingsprøven er udtaget en delprøve, der fikseres til planteplanktonbestemmelse.

Blandingsprøven er sendt til MiljøKemi til analysering for flere *kemiske parametre* for COD (DMU 88), totalkvælstof (DS 221), ammonium-N (DS 224), nitrit+nitrat-N (DS 223), totalfosfor (DS 292), orthofosfat (DS 291), suspenderede stoffer (DS 207), glødetab (DS 207), siliciumdioxid (Koroleff) og jern (DS 219). Vedrørende laboratorieskift, se under afsnittet Laboratorieanalyser.

Der er udtaget prøver til kvantitativ og kvalitativ bestemmelse af *planteplanktonet* på søstationen. Den kvantitative prøve er udtaget fra blandingsprøven (se ovenfor). De kvalitative prøver er udtaget ved lodret og vandret træk gennem søvandet med et 20 μ m planktonnet. Prøverne er fikseret med lugol.

Der er udtaget prøver til *dyreplankton*-undersøgelse på 3 stationer i søen, jf. kort. Fra hver station er der udtaget delprøver med hjerteklapvindhenter, som puljes i en balje. Prøverne er udtaget i følgende dybder:

Engelsholm Sø: 0,5, 1, og 3 m.

Fra baljeprøven i felten er udtaget følgende prøver til dyreplanktonbestemmelse:

- 4,5 l filtreret gennem et 90 μ m filter. Filtratet er hældt på flaske og tilsat lugol.
- 0,9 l direkte hældt på flaske og tilsat lugol.

Laboratorieanalyser

Kemi

Blandingsprøven sendes til MiljøKemi til analysering for følgende *kemiske parametre* for COD (DMU 88), totalkvælstof (DS 221), ammonium-N (DS 224), nitrit+nitrat-N (DS 223), totalfosfor (DS 292), orthofosfat (DS 291), suspenderede stoffer (DS 207), glødetab (DS 207), siliciumdioxid (Koroleff) og jern (DS 219).

Planteplankton

Planteplanktonprøverne oparbejdes i eget laboratorium. For hver prøvetagningsdag er der udarbejdet en artsliste ud fra net- og vandprøverne. Den kvantitative oparbejdning er foretaget ved hjælp af omvendt mikroskopi. Der er anvendt sedimentationskamre med et volumen på 2,9; 5, 10 og 25 ml.

De vigtigste slægter og arter er optalt særskilt. Flagellater, der ikke kunne artsbestemmes i de lugolfixerede prøver, celler, der er for fåtallige til at blive optalt særskilt, samt celler, der ikke kunne identificeres, er samlet i passende størrelsesgrupper (0-5 μm , 6-10 μm).

Kolonidannede blågrønalger, bl.a. slægten *Microcystis*., ultralydsbehandles så de enkelte celler kan tælles og opmåles. Galdværdi måles som den længste dimension af kolonien.

Bearbejdningen af prøverne er i øvrigt foretaget som beskrevet i Olrik (1991). Registreringer, beregninger og rapportering er foretaget ved hjælp af Sql.baserede STOQ-planteplanktondatabase.

Dyreplankton

Dyreplanktonprøverne er tidligere oparbejdet i eget laboratorium, men i 2000 af Miljøbiologisk Laboratorium. Den i felten filtrerede prøve anvendes til optælling af cladoceer og copepoder under lup. Rotatorier er talt i den sedimenterede prøve i omvendt mikroskop. Alle opmålinger er foretaget i omvendt mikroskop. Generelt følger bearbejdningen af prøverne nøje de anvisninger, der er givet i "Dyreplankton i søer - metoder og artsliste", Miljøministeriet 1992. Der er til tider foretaget kraftige fortyndinger på grund af store algeforekomster. Det forøger usikkerheden ved kvantificeringen. Desuden er opmåling af visse nærtstående cladocé-arter af tidsbesparende hensyn slået sammen, og de enkelte arter er registreret som "til stede".

I forbindelse med en interkalibrering for zooplanktonbestemmelse er nogle forhold vedrørende artsbestemmelse og biomasseberegning blevet korrigeret for arterne *Daphnia cucullata*, *Filinia terminalis*, *Notholca squamula* og *Brachionus urceolaris*.

Ingen hjuldyr er opmålt. D.v.s. alle biomasser er baseret på konstantværdier.

Tabeller og kurver - Engelsholm Sø

Bilag 2.1: *Oversigt over besøgte stationer i Engelsholm Sø, 2002.*

Engelsholm Sø – station		Tilløb		Afløb		Kilder
Intern stationsfortegnelse	Reference nr. HU	Intern stationsfortegnelse	Reference nr. HU	Intern stationsfortegnelse	Reference nr. HU	Intern stationsfortegnelse
E1	8888001 Skala 1	E6 E7 E8	320131 320132 320133	E2	320077	En3

Bilag 2.2: *Antal besøg pr. station, Engelsholm Sø, 1997-2002.*

Station	1997	1998-2002
E1	19	19
E2	19	17
E5	12	Udgået
E6	12	16
E7	12	4
E8	12	16
En2	4	Udgået
En3	4	1
En4	4	Udgået

Bilag 2.2.1.a: Jordbundstype på dyrkede arealer i oplandet til Engelsholm Sø
(Arealdatakontoret 1989).

ADN-Kode	Jordbundstype	Areal (ha)	Areal (%)
FK 1	Grovsandet	445	29,5
FK 2	Finsandet	1	0,1
FK 3	Lerblandet sand	536	35,6
FK 4	Sandblandet ler	508	33,7
FK 5	Ler	0	0
FK 6	Svær ler	0	0
FK 7	Humus	17	1,1
FK 8	Speciel	0	0
Total		1506	100

Bilag 2.2.1.b: Arealudnyttelse i oplandet til Engelsholm Sø.

Arealtype	Areal (m ²)
Vej > 6 m	64445
Sportsanlæg	16294
Råstofområde	30635
Rekreativt område	44264
Gartneri	151004
Kirkegård	11008
Anden overflade	3321
Eng	185196
Græs i by	3727
Græsarealer	157348
Hede	45817
Industri	23201
Landbrug	11658413
Lav bebyggelse	396335
Løvskov	9134
Mose	528652
Nåleskov	7689
Overdrev	284578
Skov	1154529
Soe	127250
Uklassificeret	35016
Vej 3-6 m	220648
Åben bebyggelse	5960
sum	15164463

Bilag 2.2.2: Areal og ukloakerede ejendomme i oplandet til Engelsholm Sø.
 Tilløbene E3, E4, E5 og E10 hører med til umålte oplande og
 E9 til målt grundvand.

Opland	Tilløb	Antal ejendomme	Oplandsareal km ²
202	E3	25	3,92
205	E4	8	1,45
203	E5	8	1,90
201	E6	41	6,07
204	E7, E8	6	0,82
211	E9	2	0,21
207	E10	5	0,69
206	-	7	0,51
208	-	1	0,21
209	-	2	0,32
I alt	-	115	16,1

Bilag 3.1: Lokale nedbørs- og fordampningsdata for Engelsholm Sø, 1989-2002.

Nedbør (mm)																
st. 23250 Bredsten	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	1989-01	
Jan	31,7	106,4	95,6	53,9	112,0	123,2	112,0	6,8	0,0	75,1	112,3	57,9	41,6	104,2	71,4	
Feb	67,5	126,8	34,5	52,0	38,0	77,2	113,0	41,9	73,5	66,3	49,5	81,1	62,5	126,0	68,0	
Mar	94,6	52,0	43,5	72,7	25,0	99,9	68,0	9,1	39,8	74,1	91,4	76,7	47,3	43,0	61,1	
Apr	44,1	40,3	53,8	71,3	14,0	32,6	34,0	5,1	50,7	111,0	40,4	36,5	55,1	34,4	45,3	
Maj	19,5	12,4	16,9	36,5	24,0	31,6	62,0	61,7	84,6	27,3	38,8	64,1	43,6	82,7	40,2	
Jun	31,3	60,9	75,1	0,2	20,0	85,2	62,0	16,8	49,2	59,5	9,5	56,5	42,9	112,1	43,8	
Jul	57,5	52,9	38,8	44,5	99,0	12,1	63,0	52,4	55,2	133,0	3,1	47,3	73,6	110,5	56,3	
Aug	40,9	84,2	28,6	149,0	91,0	119,4	28,0	65,6	50,0	56,5	61,4	69,7	94,9	92,8	72,2	
Sep	42,5	174,0	55,9	44,3	129,0	145,8	113,0	47,8	38,0	84,3	115,3	81,4	167,1	17,5	95,3	
Okt	111,2	102,3	60,7	79,7	105,0	65,5	33,0	83,9	101,2	214,3	92,7	99,9	74,4	139,8	94,1	
Nov	28,9	51,5	106,8	154,6	42,0	82,7	67,0	132,9	28,8	54,8	29,8	93,3	64,5	77,0	72,1	
Dec	68,6	66,4	76,0	61,5	134,0	134,7	20,0	42,8	66,7	65,6	173,3	68,0	55,9	22,7	79,5	
I alt	638,3	930,1	686,2	820,2	833,0	1009,9	775,0	566,8	637,7	1021,8	817,5	832,4	823,4	962,7	799,4	
Potentiel fordampning (mm)													Båstrup		Bygholm	1989-01
st. 23250 Bredsten	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Middel	
Jan	6,4	5,2	7,8	7,0	7	6,3	7	4	7	7	2,5	5,1	5,3	5,5	6,0	
Feb	12,7	13,4	12,4	11,6	12,0	9,4	14,0	11	12,0	10,0	4,8	8,3	13,4	14,3	11,2	
Mar	28,8	33,3	26,8	26,6	31,0	29,3	29,0	26	34,0	36,0	17,5	23,8	30,8	35,0	28,7	
Apr	52,1	63,6	52,0	44,0	60,0	53,3	56,0	63	59,0	38,0	45,1	43,3	46,5	51,8	52,0	
Maj	106,5	102,2	88,5	112,5	98,0	84,3	89,0	69	79,0	102,0	79,8	84,5	100,9	88,4	92,0	
Jun	116,6	81,0	77,2	132,8	108,0	98,9	93,0	93	108,0	95,0	73,2	84,4	95,2	107,4	96,6	
Jul	104,7	104,9	114,8	107,5	84,0	131,3	117,0	96	116,0	91,0	89,2	77,6	113,0	85,9	103,6	
Aug	74,8	90,8	83,3	71,2	73,0	83,6	111,0	95	103,0	75,0	77,6	70,0	80,2	59,3	83,7	
Sep	53,1	42,3	55,4	49,1	34,0	38,7	43,0	52	52,0	37,0	44,4	38,3	38,8	60,1	44,5	
Okt	24,5	24,5	25,3	25,0	19,0	25,1	25,0	23	23,0	18,0	15,8	15,1	22,1	19,9	22,0	
Nov	11,8	10,4	9,2	8,5	5,0	10,2	10,0	8	8,0	8,0	5,7	5,4	10,1	6,1	8,5	
Dec	5,3	4,9	4,9	4,0	4,0	5,1	4,0	2,0	4,0	5,0	2,9	2,6	4,7	2,4	4,1	
I alt	597,3	576,5	557,6	599,8	535	575,5	598	542	605	522	458,5	458,4	561	536,1	552,8	

1998: april og juli er der ikke registreret nedbør på målerne trods det var meget nedbørsrige måneder

derfor er der for disse to måneder anvendt nedbørstal for vandrups st.

1999: juni og juli for lave grundet driftsforstyrrelser på stationen

1999-2001: fordampningsdata fra station Båstrup

2001: Ingen nedbørdata for juli, i stedet anvendt værdi fra Båstrup st.

2002 : Fordampningsdata fra st. 23141, Horsens, Bygholm

Bilag 4.1.1: Vandtilførsel til Engelsholm Sø, 1998-2002.

Vandtilførsel (mill. m ³ /år)	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
E3 (320061)	0,044	0,066	0,053											
E4 (320079)	0,177	0,131	0,127	0,142										
E5 (320130)	0,187	0,267	0,165	0,177	0,157	0,353	0,066	0,063	0,067					
E6 (320131)	0,362	0,455	0,361	0,404	0,510	0,909	0,471	0,282	0,242	0,875	0,763	0,895	0,578	0,784
E8 (320133)		0,075	0,038	0,034	0,044	0,094	0,073	0,047	0,032	0,059	0,153	0,088	0,039	0,044
E10 (320145)			0,074											
Umålt opland	0,290	0,225	0,062	0,325	0,693	1,094	0,567	0,339	0,292	1,445	1,259	1,477	0,883	1,295
Overfladeafstr.	1,060	1,219	0,879	1,082	1,404	2,450	1,176	0,730	0,632	2,379	2,175	2,460	1,500	2,123
Nedbør	0,278	0,406	0,300	0,356	0,359	0,437	0,340	0,250	0,280	0,450	0,360	0,367	0,363	0,425
Grundvand, umålt	3,722	0,330	2,836	3,291	2,871	3,307	4,301	3,174	2,777	2,549	3,397	2,906	3,545	3,386
E7 Grundvand målt		0,488	0,488	0,481	0,426	0,439	0,448	0,437	0,410	0,442	0,442	0,506	0,505	0,536
E9 Grundvand målt			0,318											
Total vandtilførsel	5,060	2,443	4,821	5,210	5,059	6,634	6,265	4,590	4,099	5,819	6,374	6,239	5,913	6,471

Bilag 4.2.2.a: Fosfortilførsel til Engelsholm Sø, 1989-2002.

Fosfortilførsel helårlig (tons)														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
E3 (320061)	0,009	0,016	0,011											
E4 (320079)	0,016	0,011	0,011	0,010										
E5 (320130)	0,024	0,029	0,017	0,013	0,014	0,035	0,024	0,007	0,005					
E6 (320131)	0,049	0,051	0,048	0,035	0,055	0,073	0,044	0,039	0,026	0,102	0,091	0,113	0,093	0,075
E8 (320133)		0,028	0,010	0,008	0,011	0,028	0,020	0,008	0,006	0,016	0,083	0,044	0,009	0,007
E10 (320145)		0,004	0,004											
Umålt tilløb	0,036	0,017	0,010	0,025	0,053	0,136	0,094	0,025	0,019	0,155	0,141	0,171	0,141	0,099
total afstrømning	0,135	0,156	0,110	0,090	0,132	0,272	0,182	0,079	0,055	0,273	0,315	0,327	0,243	0,181
Atm. deposition	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004
Grundvand, umålt	0,172	0,153	0,129	0,151	0,136	0,137	0,161	0,151	0,130	0,107	0,122	0,117	0,195	0,139
Grundvand, målt		0,051	0,032	0,022	0,028	0,026	0,018	0,017	0,013	0,019	0,019	0,032	0,025	0,030
Samlet tilførsel	0,316	0,368	0,279	0,272	0,305	0,445	0,369	0,255	0,206	0,403	0,460	0,482	0,468	0,354

Fosfortilførsel sommer (1/5 - 30/9) (tons)														
Sommer	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2001
E3 (320061)		0,002	0,001											
E4 (320079)		0,002	0,001	0,003										
E5 (320130)	0,007	0,007	0,002	0,002	0,002	0,009	0,006	0,003	0,001					
E6 (320131)	0,008	0,008	0,003	0,005	0,008	0,010	0,005	0,004	0,003	0,024	0,007	0,021	0,011	0,021
E8 (320133)		0,007	0,003	0,002	0,002	0,009	0,006	0,003	0,001	0,001	0,015	0,013	0,001	0,002
E10 (320145)		0,001	0,001											
Umålt tilløb	0,010	0,004	0,001	0,004	0,008	0,035	0,022	0,011	0,002	0,037	0,011	0,032	0,017	0,027
Total afstrømning	0,024	0,030	0,012	0,018	0,021	0,064	0,039	0,021	0,007	0,062	0,033	0,067	0,029	0,050
Atm. deposition	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002
Grundvand, umålt	0,071	0,059	0,051	0,054	0,055	0,065	0,074	0,056	0,049	0,046	0,060	0,056	0,092	0,060
Grundvand, målt		0,028	0,012	0,007	0,008	0,006	0,006	0,006	0,005	0,007	0,007	0,016	0,009	0,009
Samlet tilførsel	0,098	0,121	0,079	0,082	0,088	0,139	0,123	0,087	0,065	0,117	0,101	0,140	0,133	0,121

Bilag 4.2.2.b: Ukorrigeret kildeopsplitning af fosfortilførslen til Engelsholm Sø, 1989-2002.

Kildeopsplitning af fosfortilførsel (ton/år)														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Byspildevand														
Regnvandsbetinget udløb										0,009	0,014	0,010	0,011	0,011
Spredt bebyggelse	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,038	0,039	0,036
Spildevand, ialt	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0,081	0,086	0,048	0,050	0,047
Atm. deposition	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,009	0,004	0,004	0,004	0,005
Grundvand	0,172	0,204	0,160	0,173	0,164	0,163	0,179	0,168	0,143	0,126	0,141	0,117	0,195	0,139
Naturbidrag	0,050	0,072	0,047	0,059	0,066	0,157	0,097	0,030	0,025	0,111	0,113	0,117	0,072	0,091
dyrkningsbidrag	0,013	0,012	-0,009	-0,041	-0,006	0,043	0,012	-0,024	-0,051	0,076	0,154	0,194	0,149	0,069
Samlet tilførsel	0,316	0,368	0,279	0,272	0,305	0,445	0,369	0,255	0,206	0,403	0,460	0,482	0,467	0,353

Bilag 4.2.3.a: Kvælstoftilførslen til Engelsholm Sø, 1989-2002.

Kvælstoftilførsel (ton/år)														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
E4 (320061)	0,375	0,496	0,421											
E3 (320079)	1,290	1,021	0,959	1,080										
E5 (320130)	1,153	1,465	0,943	0,915	0,876	1,863	1,468	0,409	0,305					
E6 (320131)	2,264	3,408	3,279	4,120	3,573	5,139	2,211	1,922	1,392	5,780	4,244	4,389	2,399	3,104
E8 (320133)		0,653	0,325	0,342	0,370	0,609	0,408	0,334	0,263	0,356	1,025	0,496	0,227	0,244
E10 (320145)		0,632	0,630											
målt opland	5,083	7,675	6,558	6,457	4,819	7,612	4,087	2,665	1,961	6,136	5,269	4,885	2,626	3,348
umålt opland	1,675	0,879	0,566	1,715	3,370	7,168	5,647	1,572	1,183	8,770	6,526	6,659	3,640	4,106
Afstrømning, ialt	6,757	8,554	7,124	8,172	8,189	14,780	9,734	4,236	3,144	14,906	11,795	16,428	8,892	10,802
Atm. deposition	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,660	0,660	0,662	0,661	0,662
Grundvand, umålt	7,890	7,002	5,889	6,913	6,218	6,279	7,367	6,907	5,944	9,409	7,804	6,752	8,313	7,537
Grundvand, målt -32		2,984	2,991	2,954	2,847	2,841	2,656	2,799	2,904	2,932	2,809	3,363	3,200	3,298
Grundvand, målt -42		0,672	0,656											
Samlet tilførsel	15,524	20,089	17,537	18,916	18,131	24,777	20,634	14,820	12,869	27,907	23,069	27,204	21,065	22,298
Sommer	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1998	2000	2001	2001
E4 (320061)	0,035	0,049	0,017											
E3 (320079)	0,240	0,174	0,125	0,213										
E5 (320130)	0,410	0,240	0,203	0,144	0,226	0,386	0,396	0,154	0,016					
E6 (320131)	0,089	0,120	0,088	0,179	0,176	0,281	0,066	0,041	0,033	0,298	0,149	0,293	0,274	0,226
E8 (320133)		0,147	0,081	0,069	0,062	0,120	0,095	0,095	0,033	0,018	0,114	0,081	0,029	0,091
E10 (320145)		0,233	0,194											
målt opland	0,774	0,963	0,708	0,605	0,463	0,787	0,557	0,289	0,082	0,316	0,263	0,374	0,303	0,317
umålt opland	0,595	0,144	0,122	0,270	0,869	1,483	1,523	0,591	0,060	0,452	0,229	0,445	0,415	0,299
Afstrømning, ialt	1,369	1,107	0,829	0,875	1,332	2,270	2,080	0,880	0,142	0,767	0,492	1,193	1,021	0,934
Atm. deposition	0,368	0,368	0,368	0,367	0,368	0,368	0,368	0,367	0,368	0,274	0,274	0,275	0,275	0,275
Grundvand, umålt	3,233	2,713	2,314	2,483	2,532	2,993	3,402	2,579	2,246	4,072	3,813	3,194	3,934	3,251
Grundvand, målt -32		1,163	1,165	1,077	1,005	1,058	0,973	0,964	1,282	1,210	1,138	1,441	1,342	1,368
Grundvand, målt -42		0,264	0,257											
Samlet tilførsel	4,970	5,615	4,932	4,801	5,237	6,688	6,823	4,789	4,037	6,324	5,717	6,103	6,572	5,828

Bilag 4.2.3.b: Ukorrigeret kildeopsplitning af kvælstoftilførslen til Engelsholm Sø, 1989-2001.

Kildeopsplitning af kvælstoftilførsel (tons/år)														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
- Byspildevand														
- Regnvandsbetinget udlob									0,035	0,054	0,041	0,042	0,044	0,051
- Industri														
Spredt bebyggelse	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,315	0,167	0,172	0,250	0,250
Spildevand i alt	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,316	0,351	0,369	0,208	0,214	0,294	0,301
Atm. deposition	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,878	0,660	0,660	0,662	0,662	0,688
Naturbidrag	1,666	1,851	1,374	2,073	2,107	4,615	3,169	0,953	0,777	3,710	3,112	3,159	1,943	3,041
Dyrkningsbidrag	4,775	6,387	5,434	5,782	5,766	9,849	6,249	2,968	2,015	10,828	8,475	11,533	7,228	7,383
Grundvand	7,890	10,657	9,536	9,867	9,065	9,120	10,023	9,706	8,847	12,341	10,613	6,752	8,312	7,537
Samlet tilførsel	15,524	20,089	17,537	18,916	18,131	24,777	20,634	14,820	12,869	27,907	23,069	22,320	18,439	18,950

Naturlig baggrundsbelastning (mg/l)	1,6	1,6	1,5	1,9	1,6	1,7	1,6	1,5	1,3	1,640	1,49	1,35	1,3	1,63
Overflade afstrømning (mill. m ³ /år)	1,04	1,16	0,92	1,09	1,32	2,71	1,98	0,64	0,60	2,26	2,09	2,34	1,49	1,87

Naturlig baggrundsbelastning oplyst af DMU.

Bilag 4.2.4: Jerntilførslen til Engelsholm Sø, 1989-2002.

Jerntilførsel (tons/år)										
År	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
320030	0,049	0,160	0,108	0,032	0,022					
320031	0,154	0,227	0,202	0,106	0,069	0,320	0,382	0,388	0,271	0,333
320033	0,022	0,066	0,065	0,026	0,020	0,035	0,164	0,105	0,014	0,013
Målt tilløb	0,225	0,453	0,376	0,164	0,112	0,355	0,546	0,493	0,285	0,345
Umålt tilløb	0,191	0,617	0,417	0,125	0,085	0,486	0,587	0,589	0,411	0,440
Grundvand, umålt	1,340	1,353	1,587	1,488	1,281	0,747	1,000	0,882	1,796	0,922
Grundvand, målt-320032	0,097	0,095	0,104	0,121	0,083	0,122	0,099	0,161	0,069	0,077
Samlet tilførsel	1,853	2,518	2,484	1,898	1,561	1,710	2,232	2,124	2,560	1,784

Jerntilførsel (tons/maj-sept.)										
Sommer	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
320030	0,007	0,041	0,024	0,016	0,004					
320031	0,015	0,024	0,032	0,006	0,009	0,059	0,024	0,073	0,038	0,109
320033	0,006	0,029	0,025	0,013	0,002	0,002	0,037	0,032	0,003	0,005
Målt tilløb	0,027	0,094	0,081	0,035	0,015	0,061	0,061	0,105	0,041	0,114
Umålt tilløb	0,026	0,156	0,092	0,063	0,017	0,089	0,488	0,110	0,058	0,144
Grundvand, umålt	0,546	0,645	0,733	0,556	0,484	0,323	0,042	0,417	0,850	0,399
Grundvand, målt-320032	0,042	0,024	0,041	0,049	0,021	0,051	0,042	0,091	0,026	0,027
Samlet tilførsel	0,641	0,919	0,947	0,702	0,537	0,524	0,633	0,723	0,975	0,685

Bilag 5.1.1: Månedlig vandbalance i Engelsholm Sø, 2002.

VANDBALANCE

2002 Alle værdier i 1000 m³

Tilførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Til. 320131	132,1	224,8	126,2	17,7	23,8	42	33	12,4	3,4	40,8	90,1	38	114,5	784,3
Til. 320132	45,5	41,1	45,5	44,1	45,5	44,1	45,5	45,5	44,1	45,5	44,1	45,5	224,7	536,1
Til. 320133	4,4	6,9	5,7	2,9	2	3,2	4,9	2,9	2,2	2,7	3,1	3,1	15,2	43,9
Umålt opland	174,8	297,4	166,9	23,4	31,5	55,5	43,6	16,4	4,5	54	119,2	50,3	151,5	1037,6
Nedbør	46,4	56,2	19,1	15,1	36,4	49,2	48,9	40,8	7,7	61,5	34	10	182,9	425,3
Grundvand	308,5	217,7	365,6	339,3	322,2	299	369,9	301,3	286,3	282,1	259	292,4	1578,7	3643,5
Ialt	711,7	844,2	729,1	442,6	461,4	493	545,8	419,2	348,2	486,7	549,5	439,4	2267,6	6470,8
overflafstr.	311,3	529,2	298,9	44,1	57,3	100,7	81,5	31,6	10,1	97,6	212,4	91,5	281,3	1865,9

Fraførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Afl. 320077	690,9	842	753,5	435,6	422,4	438,6	505,4	407,3	317,2	462,9	544,8	446,2	2090,9	6266,8
Fordampning	2,4	6,4	15,5	22,8	38,9	47,2	38	26,1	26,4	8,8	2,7	1,1	176,5	236,2
Grundvand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ialt	693,4	848,4	769	458,4	461,3	485,7	543,4	433,4	343,6	471,7	547,5	447,3	2267,4	6503

Magasinering og opholdstid

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Magasinering	18,4	-4,2	-39,9	-15,8	0,1	7,3	2,4	-14,2	4,6	15	2	-7,8	0,2	-32,3
Opholdstid	1,8	1,5	1,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,7	3,4	2,5	2,2	2,7	0,5	0,2

Bilag 5.1.2: Vandbalance i Engelsholm Sø i perioden 1989-2002.

År	Vandbalance													
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
mill. m ³														
Total vandtilførsel	5,06	5,41	4,82	5,21	5,06	6,65	6,27	4,59	4,10	5,82	6,37	6,24	5,91	6,47
Nedbør	0,28	0,41	0,30	0,36	0,36	0,44	0,34	0,25	0,28	0,45	0,36	0,37	0,36	0,43
Vandraførsel	4,82	5,12	4,60	4,99	4,83	6,37	5,95	4,35	3,85	5,55	6,19	6,03	5,64	6,27
Fordampning	0,26	0,25	0,24	0,26	0,28	0,25	0,26	0,24	0,27	0,23	0,20	0,20	0,25	0,24
Total vandraførsel	5,08	5,37	4,85	5,25	5,12	6,61	6,21	4,59	4,11	5,78	6,39	6,23	5,89	6,50
Magasinering	-0,02	0,04	-0,03	-0,04	0,00	0,02	0,05	0,00	-0,01	0,04	-0,02	0,01	0,02	-0,03

Sommer	Vandbalance													
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
mill. m ³														
Total vandtilførsel	1,77	1,80	1,60	1,60	1,70	2,25	2,25	1,62	1,44	1,76	2,09	2,02	2,25	2,27
Nedbør	0,08	0,17	0,09	0,12	0,16	0,17	0,14	0,11	0,12	0,16	0,10	0,14	0,19	0,18
Vandraførsel	1,57	1,60	1,39	1,49	1,51	2,05	2,04	1,42	1,25	1,60	1,91	1,88	2,03	2,09
Fordampning	0,20	0,18	0,18	0,20	0,17	0,19	0,20	0,18	0,20	0,18	0,16	0,16	0,19	0,18
Total vandraførsel	1,77	1,78	1,57	1,70	1,68	2,23	2,24	1,60	1,45	1,77	2,07	2,03	2,21	2,27
Magasinering	0,00	0,02	0,03	-0,09	0,03	0,01	0,01	0,01	-0,01	-0,01	0,02	-0,02	0,04	0,00

Vandets opholdstid	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
På årsbasis (år)	0,223	0,213	0,235	0,232	0,214	0,167	0,188	0,257	0,284	0,204	0,184	0,190	0,201	0,183
På årsbasis (dage)	81	78	86	85	78	61	69	94	104	74	67	69	73	67
1/5 - 30/9 (år)	0,633	0,634	0,721	0,650	0,637	0,484	0,526	0,730	0,799	0,657	0,559	0,578	0,531	0,520
1/5 - 30/9 (dage)	231	232	263	237	232	177	192	266	291	240	204	211	194	190
Afstrømningshøjde	11,58	12,23	11,05	11,96	11,66	15,08	14,16	10,45	9,37	13,18	14,57	14,20	13,42	14,82

Bilag 5.2.1: Månedsbalance for fosfor, Engelsholm Sø, 2002.

STOFBALANCE

2002 Phosphor, total-p Alle værdier i kg

Tilførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Sommer	År
Til. 320131	10,2	17,2	7,9	2	4,5	6,9	5,1	3,1	0,9	7	7,6	2,6	20,5	75
Til. 320132	3,1	3,5	4,9	4,3	2,3	1,5	1,6	1,7	1,9	2	1,6	1,5	9	29,8
Til. 320133	0,6	1,3	0,8	0,2	0,2	0,4	0,8	0,5	0,4	0,4	0,5	0,4	2,3	6,6
Umålt opland	13,5	22,7	10,4	2,6	5,9	9,2	6,7	4,1	1,2	9,3	10,1	3,4	27,1	99,2
Grundvand	11,7	8,3	13,9	12,9	12,2	11,4	14,1	11,4	10,9	10,7	9,8	11,1	60	138,5
Atm. deposit	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	1,8	4,4
Ialt	39,5	53,3	38,3	22,4	25,5	29,7	28,6	21,3	15,6	29,9	30	19,3	120,7	353,3
overflastr.	24,3	41,1	19,1	4,8	10,6	16,4	12,5	7,8	2,4	16,8	18,2	6,3	49,9	180,6
Fraførsel														

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Sommer	År
Aft. 320077	29	31,7	28,2	12	11,8	27	30,1	28,2	30,7	25,4	16,2	13,4	127,8	283,7
Grundvand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ialt	29	31,7	28,2	12	11,8	27	30,1	28,2	30,7	25,4	16,2	13,4	127,8	283,7

Magasinering og retention

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Sommer	År
Magasinering	8	-8,1	-14,7	-23,4	21,6	14,6	12	102,3	-71	-53,3	-13,6	-1,3	79,5	-26,9
Retention	2,5	29,7	24,7	33,7	-7,9	-11,9	-13,6	-109,1	56	57,8	27,4	7,3	-86,6	96,5

Bilag 5.2.2: Massebalance for fosfor, Engelsholm Sø 1989-2002.

Fosforbalance (tons)														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Samlet tilførsel,	0,273	0,333	0,252	0,238	0,284	0,374	0,303	0,238	0,187	0,384	0,457	0,464	0,388	0,353
Total fraførsel	0,392	0,511	0,392	0,551	0,434	0,355	0,274	0,223	0,181	0,264	0,339	0,335	0,355	0,284
Tilbageholdelse	-0,119	-0,178	-0,140	-0,313	-0,150	0,019	0,029	0,015	0,006	0,122	0,118	0,132	0,032	0,070
Tilbageholdelse, i %	-36,9	-47,9	-51,4	-89,2	-40,6	6,0	10,0	3,3	3,2	27,1	21,7	21,3	8,7	22,9
Magasinering	0,001	0,009	0,023	-0,023	-0,009	-0,007	-0,006	0,006	-0,002	0,004	0,008	0,018	-0,008	-0,027
Intern belastning	0,121	0,186	0,163	0,290	0,141	-0,026	-0,035	-0,009	-0,008	-0,118	-0,110	-0,114	-0,041	-0,097
Sommer	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Samlet tilførsel, ton	0,082	0,107	0,067	0,070	0,079	0,110	0,096	0,071	0,055	0,111	0,105	0,135	0,100	0,121
Total fraførsel	0,214	0,279	0,170	0,277	0,254	0,129	0,088	0,107	0,083	0,086	0,128	0,121	0,179	0,128
Tilbageholdelse	-0,132	-0,173	-0,103	-0,207	-0,175	-0,019	0,008	-0,036	-0,027	0,025	-0,022	0,014	-0,079	-0,007
Tilbageholdelse, i %	-191,0	-155,5	-95,2	-199,3	-199,2	-67,5	-35,3	-18,4	-52,8	15,0	-68,7	-37,9	-167,1	-57,6
Magasinering	0,123	0,127	0,059	0,109	0,084	0,086	0,054	-0,014	0,019	0,001	0,077	0,081	0,135	0,080
Intern belastning	0,256	0,300	0,162	0,316	0,259	0,105	0,046	0,023	0,046	-0,024	0,100	0,067	0,214	0,087
Indløbskonc, år	0,054	0,062	0,052	0,046	0,056	0,056	0,048	0,052	0,046	0,066	0,072	0,074	0,066	0,055
Indløbskonc, som	0,046	0,059	0,042	0,043	0,046	0,049	0,043	0,044	0,038	0,063	0,050	0,067	0,044	0,053
udløbskonc, år	0,077	0,095	0,081	0,105	0,085	0,0537	0,044	0,049	0,044	0,046	0,053	0,054	0,06	0,044
udløbskonc, som	0,121	0,157	0,108	0,163	0,152	0,0576	0,039	0,067	0,057	0,049	0,062	0,059	0,081	0,056

Bilag 5.2.3: Månedsbalance for kvælstof, Engelsholm Sø, 2002.

2002 Nitrogen, total Alle værdier i kg

Tilførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Til. 320131	626	1082,9	467,3	47,1	53,2	81,6	60,2	23,8	7,3	137,7	358,6	157,8	226,1	3103,5
Til. 320132	276,5	247,4	287,8	281	277,9	265,4	275,9	277,7	270,9	282	273,2	282,3	1367,8	3298
Til. 320133	23,6	30,9	25,8	17,5	12,1	19,6	27	18,6	14,1	15,6	18,8	20,6	91,3	244,3
Umålt opland	828,1	1432,6	618,2	62,4	70,4	107,9	79,6	31,5	9,7	182,1	474,4	208,7	299,1	4105,6
Grundvand	648,4	455,8	762,5	704,8	666,5	615,9	760,6	619,4	588,7	580,1	532,5	601,3	3251,1	7536,5
Atm. deposit	55,6	55,7	55,5	55	55	54,9	55,3	54,9	54,9	55	55,2	55,1	275	662,3
lalt	2458,3	3305,4	2217,2	1167,8	1135	1145,3	1258,6	1025,9	945,6	1252,5	1712,7	1325,8	5510,3	18950,1
overlæfstr.	1477,8	2546,5	1111,4	127	135,6	209,1	166,8	73,9	31,1	335,4	851,8	387,1	616,4	7453,3

Fraførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Afl. 320077	1518,6	2331,5	2264,3	705,3	457,5	257,5	325,8	304,7	273,4	338,3	771,2	708,3	1619	10256,6
Grundvand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
lalt	1518,6	2331,5	2264,3	705,3	457,5	257,5	325,8	304,7	273,4	338,3	771,2	708,3	1619	10256,6

Magasinering og retention

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	År
Magasinering	457,3	-49,4	-466,3	-975,2	-537,2	-422,9	178,7	394,7	-5,2	-196,6	378,5	337,9	-392	-905,7
Retention	482,4	1023,2	419,2	1437,7	1214,7	1310,7	754	326,5	677,4	1110,8	563,1	279,6	4283,3	9599,2

Bilag 5.2.4: Massebalance for kvælstof, Engelsholm Sø, 1989-2002.

Kvælstofbalance for Engelsholm Sø														
År	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Samlet tilførsel, tons/år	14,643	19,577	17,155	19,133	18,855	23,997	17,388	15,155	13,875	23,938	22,359	21,965	17,533	18,950
Samlet fraførsel, tons/år	11,924	13,251	11,371	15,081	14,173	17,488	12,817	6,689	6,188	10,957	11,449	9,439	8,875	10,257
Magasinering	-2,116	1,169	-0,163	1,183	-0,971	-0,707	-0,803	1,400	-0,846	0,541	-0,851	0,433	-0,070	-0,906
Intern belastning	-4,835	-5,158	-5,946	-2,870	-5,653	-7,216	-5,374	-7,066	-8,532	-12,440	-11,761	-12,094	-8,728	-9,599
Tilbageholdelse	2,719	6,327	5,784	4,053	4,682	6,509	4,571	8,466	7,687	12,981	10,911	12,527	8,659	9,885
Tilbageholdelse i %	25,4	23,6	28,9	12,8	24,3	26,3	26,6	41,2	49,5	47,0	46,2	50,0	43,2	44,6
Sommer	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Samlet tilførsel, ton	4,277	5,340	4,614	4,485	4,785	6,045	5,289	4,412	4,356	4,895	5,604	5,722	5,839	5,510
Samlet fraførsel, ton	3,536	3,515	2,675	3,980	3,158	4,970	4,135	1,165	1,370	1,429	1,667	1,450	1,890	1,619
Magasinering	0,089	-1,536	-1,340	-3,114	-1,053	-0,318	-0,664	-0,648	-0,764	-1,648	-0,460	-0,160	0,010	-0,392
Intern belastning	-0,652	-3,361	-3,278	-3,619	-2,680	-1,393	-1,818	-3,894	-3,750	-5,114	-4,397	-4,482	-3,939	-4,283
Tilbageholdelse	0,741	1,825	1,938	0,506	1,627	1,075	1,154	3,247	2,986	3,466	3,937	4,322	3,949	4,281
Tilbageholdelse i %	10,1	38,6	44,2	39,1	34,2	18,3	26,9	67,3	64,5	69,1	60,7	62,4	54,3	60,7
Indløbskonc. år (mg/l)	2,895	3,618	3,558	3,673	3,726	3,610	2,775	3,301	3,385	4,114	3,508	3,521	2,967	2,929
Indløbskonc. sommer (mg/l)	2,422	2,962	2,882	2,796	2,809	2,692	2,350	2,729	3,017	2,783	2,676	2,839	2,596	2,430
Grundvandskonc. (mg/l)	2,040	2,040	2,022	2,036	2,301	2,217	1,954	2,175	2,527	2,305	2,162	2,300	2,157	2,056
Udløbskonc. år (mg/l)	2,348	2,468	2,346	2,874	2,770	2,644	2,062	1,459	1,505	1,895	1,790	1,515	1,507	1,577
Udløbskonc. sommer (mg/l)	1,999	1,970	1,703	2,347	1,881	2,225	1,844	0,727	0,943	0,807	0,805	0,713	0,854	0,714

Bilag 5.2.5: Månedsbalance for jern i Engelsholm Sø, 2002.

2002 Jern Alle værdier i kg

Tilførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	Ar
Til. 320131	42,8	66,5	40,8	11,6	24,5	33	29,7	18,1	3,4	24	28,4	9,6	108,8	332,5
Til. 320132	6	5,9	5,9	4,9	4,2	4,2	5,1	6	7,9	9,5	7,2	10	27,3	76,8
Til. 320133	1	1,9	1,3	0,4	0,3	0,7	1,4	0,9	1,9	0,8	1,1	0,9	5,1	12,6
Umålt opland	56,6	88	54	15,4	32,4	43,7	39,4	24	4,4	31,7	37,5	12,7	143,9	439,8
Grundvand	78,1	55,1	92,5	85,8	81,5	75,6	93,6	76,2	72,4	71,4	65,5	74	399,4	921,8
Atm. deposit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ialt	184,5	217,5	194,5	118,2	142,9	157,2	169,2	125,3	90	137,4	139,7	107,2	684,5	1783,5

Fraførsel

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	Ar
Afl. 320077	148,8	196,5	150,5	44,8	70,2	128,1	103	62,4	66,1	86,4	93	63,6	430	1213,7
Grundvand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ialt	148,8	196,5	150,5	44,8	70,2	128,1	103	62,4	66,1	86,4	93	63,6	430	1213,7

Magasinering og retention

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septembe	Oktober	November	December	Sommer	Ar
Magasinering	4	-0,9	-108,9	-27,8	107,4	97,3	-88,7	242,9	-225	-53,9	0,4	-1,4	133,9	-54,5
Retention	31,7	21,9	152,9	101,1	-34,7	-68,3	154,8	-180	248,9	104,8	46,3	44,9	120,6	624,3

Bilag 5.2.6: Massebalance for jern, Engelsholm Sø, 1989-2002.

Jernbalance (kg/år)										
Ar	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Total tilførsel	1250	1659	1716	1209	979	1619	2073	1976	1625	1784
Total fraførsel	1382	1431	1210	765	545	1100	1456	1400	1085	1214
Magasinering	-143	40	28	2	-88	74	-26	87	-28	-55
Tilbageholdelse	11	188	478	442	522	445	642	489	568	624
Tilbageholdelse i %	1	10	25	30	43	25	28	22	30	30

Jernbalance (kg/sommer) (1/5-30/9)										
Sommer(1/5-30/9)	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Total tilførsel	402	562	608	418	317	486	567	657	532	685
Total fraførsel	666	472	465	202	190	303	592	554	382	430
Magasinering	116	214	212	48	30	-14	99	1360	158	134
Tilbageholdelse	-381	-125	-69	168	98	198	-123	-1257	-7	121
Tilbageholdelse i %	-57	-17	-10	31	24	32	-16	-164	-1	15

Bilag 6.3.0: Tidsvægtede sommer- og helårslige gennemsnit af vandkemiske variabler i Engelsholm Sø, 1989-2002.

Års middel	Sigtd.	Klorofyl	pH	Total fosfor	Filt. uorg. fosfor	Total kvæl- stof	Uorg. kvæl- stof	Amm. kvæl- stof	Nitrit, nitrat kvælstof	Siliciu m- dioxid	Tot. jern	Alkal.	Susp. stof	Gløde- tab	COD
År	m	mg/l		mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	meq/l	mg/l	mg/l	mg/l
1989	1,19	0,058	8,40	0,091	0,005	2,19	0,96	0,095	0,868	8,10		1,57	16,7	12,3	
1990	0,91	0,070	8,31	0,112	0,007	2,47	1,37	0,086	1,285	5,43	0,780	1,55	20,1	12,0	
1991	0,84	0,063	8,52	0,093	0,004	2,25	1,24	0,036	1,204	8,41	0,071	1,42	17,1	11,0	
1992	0,86	0,084	8,61	0,124	0,006	2,81	1,63	0,068	1,561	8,89		1,40	25,9	17,2	22,4
1993	1,51	0,058	8,16	0,103	0,019	2,82	1,83	0,303	1,523	8,38	0,305	1,62	14,5	10,8	14,0
1994	2,02	0,024	8,13	0,066	0,017	1,74	1,19	0,102	1,086	7,19	0,221	1,87	8,2	6,0	7,1
1995	2,66	0,033	8,11	0,059	0,013	1,47	0,95	0,068	0,883	9,43	0,192	1,60	8,1	6,2	7,6
1996	2,44	0,029	8,00	0,055	0,018	1,39	0,84	0,092	0,743	11,83	0,199	1,71	6,5	5,5	6,2
1997	2,52	0,026	8,09	0,051	0,010	1,43	0,89	0,092	0,797	9,22	0,135	1,50	7,0	6,0	6,3
1998	2,85	0,017	7,93	0,047	0,015	1,79	1,39	0,113	1,278	11,76	0,160	1,56	5,6	5,1	5,0
1999	2,21	0,029	7,96	0,062	0,016	1,51	1,06	0,083	0,982	12,34	0,238	1,61	6,6	5,7	5,9
2000	1,86	0,023	7,84	0,061	0,014	1,40	0,90	0,056	0,841	12,13	0,240	1,49	6,9	5,7	6,7
2001	2,10	0,029	8,04	0,064	0,014	1,44	0,89	0,050	0,845	9,11	0,202	1,60	6,4	4,3	5,3
2002	2,14	0,026	7,88	0,059	0,010	1,31	0,79	0,039	0,747	11,17	0,211	1,48	6,0	4,2	4,8

Somm er middel	Sigtd.	Klorofyl	pH	Total fosfor	Filt. uorg. fosfor	Total kvæl- stof	Uorg. kvæl- stof	Amm. kvæl- stof	Nitrit, nitrat kvælstof	Siliciu m- dioxid	Tot. jern	Alkal.	Susp. stof	Gløde- tab	COD
År	m	mg/l		mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	meq/l	mg/l	mg/l	mg/l
1981	0,69		8,94	0,146	0,008	1,586	0,493	0,077	0,416	7,994		1,44	29,2	19,6	
1982				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,00	0,0	0,0	
1983	0,52			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		1,30	0,0	0,0	
1984				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,00	0,0	0,0	
1985	0,54		9,00	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		1,33	0,0	0,0	
1986				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,00	0,0	0,0	
1987	0,51		8,67	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		1,50	0,0	0,0	
1988				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,00	0,0	0,0	
1989	0,86	0,077	8,78	0,124	0,004	1,788	0,349	0,044	0,306	11,8		1,57	21,8	17,6	27,0
1990	0,59	0,106	8,58	0,170	0,009	2,162	0,539	0,092	0,447	5,5	0,780	1,62	29,0	17,9	39,1
1991	0,70	0,069	9,01	0,119	0,005	1,691	0,474	0,026	0,448	10,2	0,071	1,38	21,7	14,5	32,0
1992	0,53	0,123	9,24	0,196	0,009	2,362	0,646	0,067	0,580	13,9	0,000	1,38	41,4	30,0	36,9
1993	0,83	0,110	8,53	0,166	0,024	2,126	0,770	0,257	0,514	11,9	0,438	1,72	25,1	18,5	24,6
1994	1,57	0,038	8,40	0,075	0,012	0,811	0,221	0,019	0,202	8,0	0,218	1,92	9,6	6,5	8,4
1995	1,84	0,050	8,34	0,074	0,006	0,896	0,291	0,039	0,252	10,4	0,225	1,71	10,0	7,9	10,6
1996	2,06	0,039	8,25	0,079	0,026	0,781	0,219	0,106	0,113	14,8	0,174	1,77	7,2	6,1	7,5
1997	1,95	0,044	8,50	0,065	0,004	1,060	0,227	0,041	0,185	9,8	0,132	1,51	9,7	7,4	8,2
1998	2,49	0,019	7,98	0,053	0,009	0,850	0,393	0,068	0,326	11,9	0,184	1,71	5,6	5,0	5,0
1999	2,02	0,039	8,45	0,080	0,011	0,846	0,246	0,061	0,185	8,1	0,310	1,64	8,9	6,7	7,1
2000	1,25	0,035	8,19	0,068	0,003	0,750	0,178	0,021	0,157	14,8	0,280	1,64	8,9	6,4	8,1
2001	1,56	0,041	8,39	0,082	0,006	0,874	0,194	0,017	0,177	10,2	0,195	1,69	8,6	5,8	7,0
2002	1,72	0,036	7,98	0,075	0,010	0,819	0,216	0,043	0,173	12,1	0,249	1,61	7,5	5,4	6,4

Bilag 6.5.1: Antal af de fundne planteplankton fordelt på grupper på prøvetagningsdatoerne i Engelsholm Sø, 2002.

Engelsholm Sø 2002	Algebiomasse, 2002								Total- biomasse
	Kiselalger	Blågrønalger	Grønalger	Rekylalger	Furealger	Stilkealger	Gulalger	Ubestemte	
	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l
11-03-2002	0,113		0,022	0,341				0,279	0,755
02-04-2002	2,344		0,056	0,372				0,433	3,205
22-04-2002	3,566		1,236	0,103			0,01	0,189	5,104
13-05-2002	1,335	0,033	0,088	0,022				0,001	1,479
27-05-2002	0,101	0,255	0,137	0,195	0,434				1,122
10-06-2002	28,21	0,169	0,409	1,132	15,192			0,388	45,5
24-06-2002	6,002	0,308	0,069	0,178	0,633			0,02	7,21
08-07-2002	1,747	0,201	0,441	0,061	0,763			0,592	3,805
22-07-2002		0,409	0,186	0,58	1,317			0,512	3,004
05-08-2002		1,291	0,056	0,226	0,35		0,076	2,749	4,748
19-08-2002	0,971	0,387	0,159	0,614	2,472			0,734	5,337
02-09-2002			0,077	0,739	5,198			0,469	6,483
16-09-2002			0,021	1,18	22,872			0,066	24,139
30-09-2002	0,41			0,70	16,51				13,74
15-10-2002	3,626			0,558	0,526				4,71
11-11-2002	2,128			0,079					2,207
Median									4,73
Minimum									0,76
Maksimum									45,50

Bilag 6.5.2: Tidsvægtede sommergennemsnit af planteplanktonbiomasse, absolutte og relative værdier, fordelt på grupper i Engelsholm Sø, 1989-2001

Engelsholm Sø, 1989-2002

Tidsvægtede sommergennemsnit	Kiselalger	Blågrønalger	Grønalger	Rekylalger	Furealger	Stilkalger	Gulalger	Øjealger	Ubestemte	Totalbiomasse
	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l	mg/l
1989	1,34	65,32	0,98	0,07					0,07	67,78
1990	4,16	32,32	0,26	0,06					0,36	37,16
1991	1,18	28,92	0,81	0,07					0,16	31,14
1992	0,22	71,20	0,95						0,11	72,48
1993	2,17	71,04	0,04	0,55					0,06	73,86
1994	4,85	15,89	0,09	0,38					0,08	21,30
1995	5,08	3,68	0,12	0,62	0,63		0,87		0,28	11,26
1996	2,23	6,92	0,01	0,38	0,07	0,64			0,27	10,52
1997	6,65	20,38	0,13	0,68	0,00	0,24	0,00		0,15	28,23
1998	1,55		0,19	0,18	0,35	0,03	0,01		0,06	2,37
1999	1,85	5,38	0,14	0,48	0,43	0,05	0,07			8,40
2000	0,16	0,06	0,51	0,31	0,41	0,10	0,26		0,43	2,23
2001	2,90	0,53	0,07	0,16	0,18			0,07	0,16	4,07
2002	3,64	0,28	0,18	0,49	5,32		0,01	0,03	0,51	10,45

Tidsvægtede sommergennemsnit	Kiselalger	Blågrønalger	Grønalger	Rekylalger	Furealger	Stilkalger	Gulalger	Øjealger	Ubestemte	Totalbiomasse
Relativ fordeling	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1989	2,0	96,4	1,4	0,1					0,1	100
1990	11,2	87,0	0,7	0,2					1,0	100
1991	3,8	92,9	2,6	0,2					0,5	100
1992	0,3	98,2	1,3	0,0					0,1	100
1993	2,9	96,2	0,1	0,7					0,1	100
1994	22,8	74,6	0,4	1,8					0,4	100
1995	45,1	32,6	1,1	5,5	5,6		7,7		2,5	100
1996	21,2	65,8	0,1	3,6	0,7	6,1			2,5	100
1997	23,6	72,2	0,5	2,4	0,0	0,8	0,0		0,5	100
1998	65,4		7,9	7,8	14,8	1,1	0,4		2,7	100
1999	22,0	64,0	1,7	5,7	5,1	0,6	0,8			100
2000	7,35	2,74	22,69	13,72	18,34	4,39	11,61		19,15	100
2001	71,39	12,93	1,75	3,86	4,30			1,82	3,96	100
2002	34,78	2,68	1,73	4,67	50,86		0,07	0,29	4,89	100

Bilag 6.5.3: Biomasse af dyreplankton fordelt på grupper på prøvetagningsdatoerne i Engelsholm Sø, 2001.

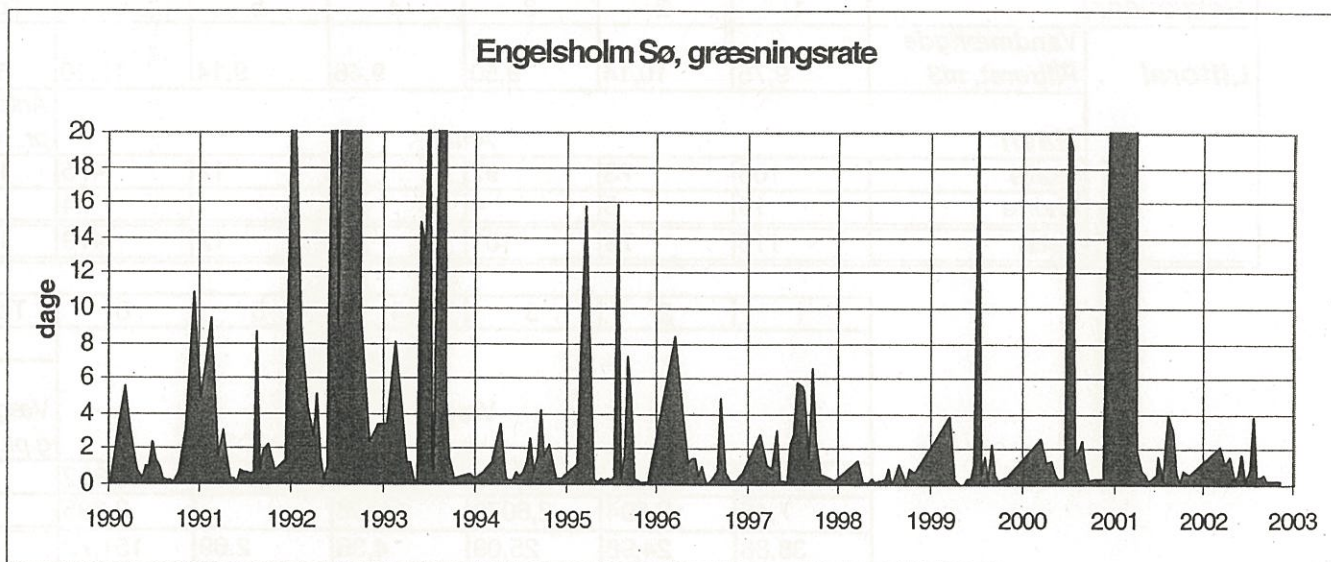
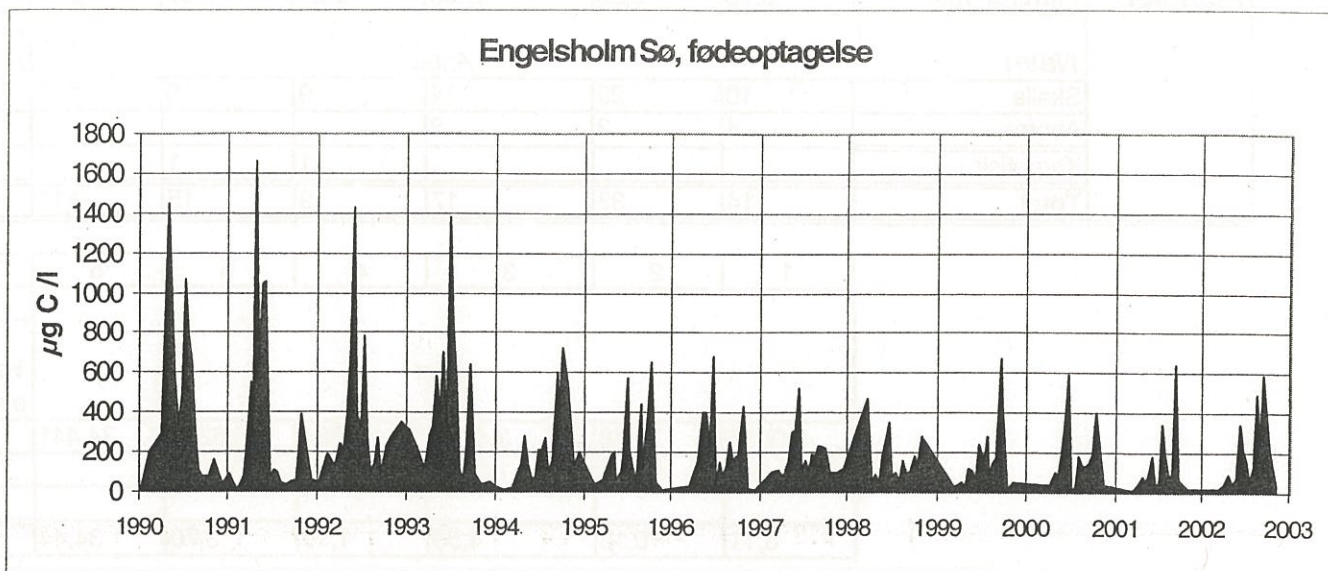
	Hjuldyr	Cladocee	Calanoid e copepod er	Cyclopoi de copepod er	Total- biomass e
	$\mu\text{g DW/l}$	$\mu\text{g DW/l}$	$\mu\text{g DW/l}$	$\mu\text{g DW/l}$	$\mu\text{g DW/l}$
11-03-2002	3,2	40,2	16,0	95,3	154,7
02-04-2002	17,0	62,7	35,0	92,2	206,9
22-04-2002	35,7	115,2	51,4	45,5	247,7
13-05-2002	21,2	571,3	115,7	36,9	745,1
27-05-2002	15,5	576,9	71,0	16,7	680,1
10-06-2002	339,7	76,6	8,4	4,6	429,3
24-06-2002	231,2	7,0	19,0	12,1	269,3
08-07-2002	174,8	2,1	5,3	16,6	198,8
22-07-2002	23,1	21,3	20,0	103,4	167,8
05-08-2002	111,3	32,0	32,8	113,9	290,0
19-08-2002	469,6	134,8	11,1	44,9	660,3
02-09-2002	71,4	405,7	50,7	150,0	677,8
16-09-2002	451,5	596,5	21,1	47,0	1116,1
30-09-2002	24,1	2190,8	54,0	27,5	2296,4
15-10-2002	29,1	1306,3	110,0	12,4	1457,8
11-11-2002	31,0	326,2	29,7	10,4	397,3
Median					413,3
Min.					154,7
Max.					2296,4

Bilag 6.5.4: Tidsvægtede sommergennemsnit af dyreplanktonbiomasse, absolutte og relative værdier, fordelt på grupper i Engelsholm Sø, 1989-2002.

Tidsvægtede sommergennemsnit	Hjuldyr	Cladocee	Cal. copepod er	Cycl. copepod er	Totalbiomasse
	mg DW/l	mg DW/l	mg DW/l	mg DW/l	mg DW/l
1989	0,1	0,6	0,3	0,1	1,10
1990	0,0	1,3	0,2	0,1	1,62
1991	0,0	0,6	0,3	0,2	1,12
1992	0,0	0,9	0,1	0,1	1,13
1993	0,0	1,3	0,2	0,0	1,58
1994	0,0	0,7	0,2	0,1	0,95
1995	0,0	0,7	0,2	0,2	1,07
1996	0,1	0,5	0,2	0,2	0,99
1997	0,1	0,6	0,1	0,1	0,83
1998	0,0	0,8	0,3	0,2	1,30
1999	0,1	0,5	0,2	0,2	0,94
2000	0,1	0,2	0,3	0,0	0,62
2001	0,1	0,3	0,1	0,1	0,54
2002	0,2	0,3	0,0	0,1	0,61

Tidsvægtede sommergennemsnit	Hjuldyr	Cladocee	Cal. copepod er	Cycl. copepod er	Totalbiomasse
relativ fordelin	%	%	%	%	%
1989	8,5	54,4	28,9	8,2	100
1990	1,1	83,1	10,9	5,0	100
1991	3,0	51,5	28,8	16,7	100
1992	0,5	79,4	11,8	4,5	100
1993	2,5	82,7	11,9	2,9	100
1994	2,1	71,0	21,3	5,6	100
1995	2,9	62,3	20,2	15,4	100
1996	7,6	46,6	25,0	20,7	100
1997	14,0	69,4	9,8	6,8	100
1998	0,5	58,6	24,8	16,1	100
1999	8,2	50,7	21,8	19,3	100
2000	16,6	27,8	48,0	7,6	100
2001	13,5	50,2	21,0	15,3	100
2002	29,2	55,9	6,2	8,7	100

Bilag 6.5.5 *Reberegnet fødeoptagelse og græsningsrate i Engelsholm Sø, 1989 – 2002.*
Tidligere rapporteringer har været behæftet med fejl.

Bilag 6.6.1 Fiskeyngeldata i Engelsholm Sø, 2002.

Sektionsnr		1	2	3	4	5	6	Total	
Pelagiet	Vandmængde								
	Filtreret, m3	9,78	9,25	9,35	8,28	10,57	9,07	56,30	
	Navn	Antal							Antal pr. m3
	Skalle	10	29	14	9	15	111	3,34	
	Aborre	4	3	3				0,18	
	Karpefisk				1	1		0,04	
Total	14	32	17	9	15	111	3,52		

1	2	3	4	5	6	Total	
Vægt							Vægt
g							g pr. m3
3,0054	7,948	3,4825	1,6934	3,6265	34,441	0,96	
3,101	2,178	1,0475	0,0766	0,0705		0,11	
6,11	10,13	4,53	1,77	3,70	34,44	1,08	

Sektionsnr		1	2	3	4	5	6	Total	
Littoral	Vandmængde								
	Filtreret, m3	9,75	10,14	9,50	9,46	9,14	10,10	58,09	
	Navn	Antal							Antal pr. m3
	Skalle	106	73	97	22	12	475	13,51	
	Aborre	10	5	4	1		4	0,41	
Total	116	78	101	23	12	479	13,93		

1	2	3	4	5	6	Total	
Vægt							Vægt
g							g pr. m3
31,41	21,377	22,478	3,9706	2,6862	148,822	3,97	
7,45	3,604	2,6072	0,385		2,895	0,29	
38,86	24,98	25,09	4,36	2,69	151,72	4,26	

Oversigt over tidligere udsendte rapporter:

- Kristensen, Lisbeth D. og Dall, Egon (1989):
Overvågningssøerne Fårup Sø 1978-88 og Engelsholm Sø 1981-87, Vejle Amt.
- Müller, J.P. og Jensen, H.J. (1991):
Fiskebestanden i Engelsholm Sø 1990, Vejle Amt.
- Müller, J.P. og Jensen, H.J. (1996):
Fiskebestanden i Engelsholm Sø 1995, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1990):
Overvågning af søer 1989, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1991):
Overvågning af søer 1990, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1992):
Overvågning af søer 1991, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1993):
Overvågning af søer 1992, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1994):
Overvågning af søer 1993, Vejle Amt.
- Møller, P.H. et al. (1995):
Overvågning af søer 1994, Vejle Amt.
- Møller, P.H. (1996):
Overvågning af søer 1995, Vejle Amt.
- Møller, P.H. (1997):
Overvågning af søer 1996, Vejle Amt.
- Møller, P.H. (1998):
Overvågning af søer 1997, Vejle Amt.
- Møller, P.H. (1999):
Overvågning af søer 1998, Vejle Amt.
- Møller, P.H. (2000):
Overvågning af søer 1999, Vejle Amt.
- Søndergaard, M., Jeppesen, E., Jensen, J.P (eds.) (1998):
Sørestaurering i Danmark: Metoder, erfaringer og anbefalinger.
Miljønyt 28. Miljøstyrelsen.

Vejle Amt (2001):
Overvågning af Engelsholm Sø 2000, Vejle Amt.

Vejle Amt (2002):
Overvågning af Engelsholm Sø 2001, Vejle Amt.